AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
İQTİSADİYYAT NAZİRLİYİ

Yaşanılabilən Bakı layihəsi

LAYİHƏ SƏVİYYƏSİNDƏ

ƏMƏYİN İDARƏ OLUNMASI PROSEDURLARI

Sənədin statusu:	Dünya Bankı tərəfindən razılaşdırılıb
Layihənin adı:	Yaşanılabilən Bakı layihəsi
Layihənin nömrəsi:	P515029
İcraçı qurum:	Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi (LİQ)
Tarix:	2026-cı ilin sentyabrı
Versiya:	3.0 versiyası

Bu sənəd Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Çərçivəsinə, xüsusilə Əmək və İş Şəraiti üzrə 2 saylı Ətraf Mühit və Sosial Standartına (ƏMSS2) uyğun olaraq hazırlanmışdır. Sənəd Yaşanılabilən Bakı layihəsi üzrə bütün dörd komponentdə çalışan bütün kateqoriyalardan olan layihə işçilərini əhatə edən layihə səviyyəli ümumi Əməyin İdarə Olunması Prosedurlarını (ƏİP) müəyyən edir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

MÜNDƏRİCAT

İXTİSARLAR VƏ QISALTMALAR 5
1. GİRİŞ VƏ LAYİHƏNİN TƏSVİRİ 7
1.1 Layihəyə ümumi baxış 7
1.2 ƏİP-in məqsədi və əhatə dairəsi 7
2. LAYİHƏ ÜZRƏ ƏMƏKDƏN İSTİFADƏYƏ ÜMUMİ BAXIŞ 9
2.1 Layihə işçilərinin kateqoriyaları 9
(a) Birbaşa işçilər 9
(b) Podratçı işçiləri 9
(c) İcma işçiləri 10
(d) Əsas təchizat zəncirində çalışan işçilər 10
2.2 İşçi qüvvəsinin xüsusiyyətləri 13
2.3 Əmək qüvvəsinə tələbatın vaxtı 14
3. ƏSAS POTENSİAL ƏMƏK RİSKLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ 15
3.1 Ümumi baxış 15
3.2 Layihənin bütün fəaliyyətlərinə aid ümumi risklər 15
3.3 1-ci Komponent üzrə spesifik risklər: bərk məişət tullantılarının vahid idarə olunması 19
3.3.1 Tikinti mərhələsi – TÖM/MBM və poliqon 19
3.3.2 İstismar mərhələsi – TÖM/MBM və poliqon 19
3.3.3 Gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riski – bərk tullantıların idarə edilməsi obyektləri 19
3.3.4 Sosial risklər – tullantı yığan şəxslərin keçid dövrü 20
3.3.5 Tullantı yığan şəxslərin keçid proqramı – layihələndirmə tələbləri 21
3.4 2-ci Komponent üzrə spesifik risklər: göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası ... 22
3.4.1 Fiziki təhlükələr – dibdərinləşdirmə və susuzlaşdırma 22
3.4.2 Neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası 23
3.4.3 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riski – göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası 24
3.5 Əmək axını və icma üçün əlaqəli risklər 25
3.5.1 Risklərin qiymətləndirilməsi 25
3.5.2 Təsirin azaldılması və idarə olunması tələbləri 26
4. ƏMƏK QANUNVERİCİLİYİ VƏ TƏNZİMLƏYİCİ ÇƏRÇİVƏYƏ ÜMUMİ BAXIŞ 27
4.1 Əsas milli qanunvericilik 27
4.2 Yaşanılabilən Bakı layihəsi üçün vacib Əmək Məcəlləsi müddəaları 27
4.2.1 Əmək müqavilələri 27
4.2.2 Əməkhaqqı və tutulmalar 27
4.2.3 İş vaxtı və istirahət 27

Yalnız xidməti istifadə üçün

4.2.4 Ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi və bərabər rəftar 28
4.2.5 İşçi təşkilatları 28
4.2.6 Uşaq əməyi 28
4.2.7 Məcburi əmək 28
4.3 Boşluqların təhlili: Azərbaycanın Əmək Məcəlləsi və Dünya Bankının ƏMSS2-si 29
5. LAYİHƏ İŞÇİLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ VƏ PROSEDURLARI 32
5.1 Əmək münasibətlərinin şərtləri 32
5.2 Ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi və bərabər imkanlar 33
5.3 İşçilərin təşkilatları 34
5.4 Uşaq əməyi və məcburi əmək 35
5.4.1 Uşaq əməyi 35
5.4.2 Məcburi əmək 35
5.5 Davranış Məcəlləsi 37
5.6 İşçilərin sağlamlığı və rifahı 37
5.7 İşçilərin ixtisara salınması 38
6. ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK 40
6.1 ƏMT siyasəti və standartları 40
6.2 Podratçılar üçün ƏMT idarəetmə tələbləri 40
6.3 1-ci Komponent üzrə tələblər – bərk tullantıların idarə edilməsi üzrə ƏMT 43
6.3.1 Tikinti mərhələsi – TÖM/MBM və poliqon 43
6.3.2 İstismar mərhələsi – TÖM/MBM 43
6.3.3 İstismar mərhələsi – Abşeron Regional Poliqonu 43
6.4 2-ci Komponent üzrə tələblər – göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası üzrə ƏMT 44
6.4.1 Çirklənmiş çöküntülərlə iş 44
6.4.2 Dibdərinləşdirmə və su üzərində işlər 44
6.4.3 Qapalı sahəyə giriş 44
6.4.4 Neft quyularının və boru kəmərlərinin istismardan çıxarılması 44
7. PODRATÇILARIN İDARƏ EDİLMƏSİ PROSEDURLARI 46
7.1 İlkin ixtisas qiymətləndirilməsi və seçim 46
7.2 Müqavilə tələbləri 46
7.3 Subpodratçılara görə məsuliyyət və öhdəliklərin ötürülməsi 46
7.4 Fəaliyyət göstəricilərinə nəzarət – podratçılar üzrə əsas göstəricilər 47
7.5 Uyğunsuzluğa görə sanksiyaların mərhələli tətbiqi 48
7.6 Monitorinq və nəzarət 49
7.7 Əməyin İdarə Olunması üzrə məsuliyyət matrisi 49
8. İŞÇİLƏR ÜÇÜN ŞİKAYƏT MEXANİZMİ 51
8.1 Ümumi baxış 51

Yalnız xidməti istifadə üçün

8.2 İŞM-ə müraciət kanalları 52
8.3 İŞM prosesi və müddətləri 52
8.4 Qisas alınmasına qarşı müdafiə 52
8.5 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama şikayətləri üçün xüsusi protokol 53
8.5.1 Məxfilik və zərərçəkən mərkəzli yanaşma 53
8.5.2 Məlumatvermə kanalları 53
8.5.3 Vasitəçilik və podratçının araşdırması yolverilməzdir 53
8.5.4 Zərərçəkən mərkəzli yönləndirmə 53
8.5.5 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə ilkin təlim və hazırlıq 54
9. ƏSAS TƏCHİZAT ZƏNCİRİ ÜZRƏ LAZIMİ ARAŞDIRMA 55
9.1 Əhatə dairəsi 55
9.2 Lazımi araşdırma prosedurları 55
9.3 Təchizatçıların yoxlanılması, auditi və dəyişdirilməsi 55
10. SAHƏ ÜZRƏ ƏİP-LƏRƏ İNTEQRASİYA 57
10.1 1-ci Komponent: bərk məişət tullantılarının vahid idarə olunması üçün sahə üzrə ƏİP 57
10.2 2-ci Komponent: çirklənmiş göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası üçün sahə üzrə ƏİP 57
11. MONİTORİNQ, HESABATVERMƏ VƏ YENİDƏN BAXIŞ 58
11.1 Layihə səviyyəli ƏİP üzrə monitorinq göstəriciləri 58
11.2 Hesabatvermə 60
11.2.1 Düzəldici tədbirlərin planlaşdırılması və izlənməsi 60
11.3 İllik baxış 61
ƏLAVƏLƏR 62
Əlavə A: 1-ci Komponent çərçivəsində sahə üzrə ƏİP-lər (sahəyə xas ƏMÇ sənədləri yekunlaşdırıldıqdan sonra əlavə olunacaq) 62
Əlavə B: 2-ci Komponent çərçivəsində sahə üzrə ƏİP-lər (sahəyə xas ƏMÇ sənədləri yekunlaşdırıldıqdan sonra əlavə olunacaq) 62
Əlavə 1: Davranış Məcəlləsi şablonu 63
Əlavə 2: İşçi şikayət forması şablonu 64
Əlavə 3: İşçi şikayətlərinin qeydiyyatı forması 66
Əlavə 4: ƏMT hadisələrinin aylıq reyestri şablonu 67
Əlavə 5: Podratçının ƏMT yoxlaması və səfərbərliköncəsi yoxlama siyahısı şablonu 68
Əlavə 6: Əmək yoxlaması üzrə yoxlama siyahısı 72

Yalnız xidməti istifadə üçün

İXTİSARLAR VƏ QISALTMALAR

ADSEA	Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyi
AZN	Azərbaycan manatı
P-ƏMSİP	Podratçının Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Planı
DM	Davranış Məcəlləsi
AYİB	Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı
ƏMST	Ətraf mühit, sağlamlıq və təhlükəsizlik
ƏMSÖP	Ətraf Mühit və Sosial Öhdəliklər Planı
ƏMSTQ	Ətraf Mühitə və Sosial Sahəyə Təsirin Qiymətləndirilməsi
ƏMSS	Ətraf Mühit və Sosial Standart
GƏZ	Gender əsaslı zorakılıq
ŞBM	Şikayətlərin baxılması mexanizmi
YBST	Yaxşı beynəlxalq sənaye təcrübəsi
YRQ	Yüksək risk qiymətləndirmələri
BMK	Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası
BƏT	Beynəlxalq Əmək Təşkilatı
ƏM	Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi
PQ	Poliqon qazı
ƏİP	Əməyin İdarə Olunması Prosedurları
İİXTƏ	İş vaxtının itirilməsi ilə nəticələnən xəsarətlərin tezlik əmsalı
MBM	Materialların Bərpası Müəssisəsi
İN	Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi
ETSN	Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
ƏMT	Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi
LİQ	Layihənin İcra Qrupu

Yalnız xidməti istifadə üçün

FMV	Fərdi mühafizə vasitələri
RSP	Regional Sanitar Poliqon
Cİ/Sİ/CQ	Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama
MTCP	Maraqlı Tərəflərin Cəlb Edilməsi Planı
DŞAK	Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi
SOCAR	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti
QXHÜTƏ	Qeydə alınan xəsarət və xəstəliklərin ümumi tezlik əmsalı
DB	Dünya Bankı
İŞM	İşçi Şikayət Mexanizmi
TÖM	Tullantıların Ötürülmə Məntəqəsi

Yalnız xidməti istifadə üçün

1. GİRİŞ VƏ LAYİHƏNİN TƏSVİRİ

1.1 Layihəyə ümumi baxış

Yaşanılabilən Bakı layihəsi ("Layihə") Azərbaycan Respublikası Hökumətinin İqtisadiyyat Nazirliyi (İN) vasitəsilə hazırladığı, Dünya Bankı tərəfindən maliyyələşdirilən əməliyyatdır. Layihənin məqsədi Böyük Bakıda ictimai məkanların, binaların və yerli infrastrukturun keyfiyyətini, fəlakətlərə və iqlim dəyişikliklərinə davamlılığını yaxşılaşdırmaqdır. Layihə dörd komponentdən ibarətdir:

Komponent 1 – Bərk Tullantıların İnteqrasiya Olunmuş İdarə Edilməsi: Bakı Tullantı Hövzəsində Qala Tullantıların Ötürülmə Məntəqəsinin (TÖM) və Materialların Bərpası Müəssisəsinin (MBM), Abşeron Tullantı Hövzəsində isə Abşeron Regional Sanitar Poliqonunun (RSP) və dörd TÖM-ün (Sumqayıt, Xızı-Sitalçay, Xızı-Fındığan, Şamaxı-Göylərdağ) tikintisi.

Komponent 2 – Çirklənmiş Göllərin və Ərazilərin Bərpası: üç şəhər gölünün (Zığ, Xocahəsən və Böyükşor) və Abşeron ərazisində Layihənin icrası zamanı müəyyən ediləcək, əvvəlki neft hasilatının onilliklər ərzində yaratdığı karbohidrogen çirklənməsinə məruz qalmış iki və ya üç neftlə çirklənmiş ərazinin bərpası, habelə əlaqəli yaşıl və mavi infrastruktur işləri.

Komponent 3 – İnstitusional Potensialın Gücləndirilməsi: İqtisadiyyat Nazirliyinin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin (ETSN), Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin (ADSEA), Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin (DŞAK), Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR), "Təmiz Şəhər" ASC-nin və Layihənin digər tərəfdaşlarının potensialının artırılması.

Komponent 4 – Layihənin İdarə Edilməsi, Monitorinqi və Qiymətləndirilməsi: Layihənin İcra Qrupunun (LİQ) işçi heyəti, auditlər, maliyyə idarəçiliyi, monitorinq və qiymətləndirmə.

Həm 1-ci, həm də 2-ci komponent çərçivəsində genişmiqyaslı tikinti işləri nəzərdə tutulur və hər birinin əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi (ƏMT) üzrə fərqli risk profili vardır. 1-ci komponent təhlükəli tullantılarla işləməyi nəzərdə tutan bərk tullantıların idarə edilməsi infrastrukturunun tikintisini və istismarını əhatə edir. 2-ci komponent ağır neft çirklənməsinə məruz qalmış ərazilərin bərpasını əhatə edir və karbohidrogenlərə, ağır metallara və digər təhlükəli maddələrə məruz qalma ilə bağlı ciddi risklər yaradır. 2-ci komponent çərçivəsində maliyyələşdiriləcək iki və ya üç neftlə çirklənmiş ərazi hələ təsdiqlənməyib; onlar Layihənin icrası zamanı müəyyən ediləcək və təsdiqlənmiş hər bir əraziyə aid sahəvi əmək və ƏMT tələbləri sahə üzrə ƏMÇ alətləri çərçivəsində hazırlanacaq. Təsdiqlənməmiş heç bir ərazidə işçilərin səfərbər edilməsinə yol verilmir.

1.2 ƏİP-in məqsədi və əhatə dairəsi

Bu layihə səviyyəli ƏİP sənədi Dünya Bankının Əmək və İş Şəraiti üzrə 2 saylı Ətraf Mühit və Sosial Standartının (ƏMSS2) tələblərinə uyğun hazırlanmışdır. ƏİP:

- milli qanunvericiliyə və ƏMSS2-yə uyğun olaraq bütün kateqoriyalardan olan layihə işçilərinin idarə edilməsi üçün ümumi çərçivəni müəyyən edir;
- Yaşanılabilən Bakı layihəsinə xas əsas əmək risklərini müəyyənləşdirir və təsirlərin azaldılması tədbirlərini təsvir edir;
- əmək münasibətlərinin şərtlərini, ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi və bərabər imkanlar siyasətini, ƏMT tələblərini və işçilərin şikayət mexanizmlərini müəyyən edir;
- podratçıların idarə olunması tələblərini və əsas təchizat zənciri üzrə lazımi araşdırma prosedurlarını müəyyən edir; və

Yalnız xidməti istifadə üçün

- 1-ci Komponent (Bərk Tullantıların İdarə Edilməsi) və 2-ci Komponent (Çirklənmiş Göllərin və Ərazilərin Bərpası) üçün sahə üzrə ƏİP-lərin daxil olduğu ümumi çərçivəni təmin edir.

ƏİP-in pilləli strukturu: Bu layihə səviyyəli ƏİP 1-ci pillədir. Sahə üzrə ƏİP-lər 2-ci pilləni təşkil edir. Sahəyə xas əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyinin idarə edilməsi planları və podratçının Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Planı (P-ƏMSİP) 3-cü pilləni təşkil edir. Bütün 2-ci və 3-cü pillə sənədləri bu layihə səviyyəli ƏİP-ə tam uyğun olmalı və burada müəyyən edilənlərdən daha zəif işçi müdafiəsi standartları tətbiq etməməlidir. Sahə üzrə ƏİP-lərə, podratçının ƏMT idarəetmə planlarına və P-ƏMSİP-lərə sahəyə xas təfərrüatlar əlavə edilə və ya daha sərt tələblər qoyula bilər, lakin bu sənəddəki heç bir öhdəlik buraxıla, zəiflədilə və ya ona zidd ola bilməz. LİQ-in sosial və ekoloji mütəxəssisləri hər bir sahə sənədinin bu ƏİP-ə uyğunluğunu sənədləşdirilmiş yoxlama vasitəsilə qiymətləndirəcək. LİQ uyğunluğu təsdiqləməyənədək və Dünya Bankı etiraz etmədiyini bildirməyənədək heç bir sahə sənədi qəbul edilməyəcək və podratçının sahədə işə başlamasına icazə verilməyəcək. Sənəd qəbul edildikdən sonra uyğunsuzluq aşkar edilərsə, işçiləri daha yaxşı qoruyan müddəa üstün tutulacaq və sahə sənədi 30 gün ərzində düzəldiləcək.

Yalnız xidməti istifadə üçün

2. LAYİHƏ ÜZRƏ ƏMƏKDƏN İSTİFADƏYƏ ÜMUMİ BAXIŞ

2.1 Layihə işçilərinin kateqoriyaları

Yaşanılabilən Bakı layihəsində ƏMSS2-də müəyyən edilmiş aşağıdakı işçi kateqoriyaları iştirak edəcək:

(a) Birbaşa işçilər

Birbaşa işçilər icraçı qurum (İN/LİQ) tərəfindən Layihə ilə əlaqəli fəaliyyətlərdə işləmək üçün birbaşa işə götürülən və ya cəlb edilən şəxslərdir. Yaşanılabilən Bakı layihəsinin birbaşa işçilərinə aşağıdakılar daxildir:

- LİQ-in əsas işçi heyəti: Layihə koordinatoru, ekoloji məsələlər üzrə mütəxəssis, sosial məsələlər üzrə mütəxəssislər, inşaat mühəndisi, icma ilə əlaqələr üzrə məsul şəxs, kommunikasiya üzrə məsul şəxs, maliyyə idarəetməsi üzrə mütəxəssis, satınalma üzrə mütəxəssis, monitorinq və qiymətləndirmə üzrə mütəxəssis, habelə layihə çərçivəsində LİQ tərəfindən birbaşa cəlb olunan inzibati dəstək işçiləri;
- Layihə çərçivəsində LİQ tərəfindən birbaşa cəlb olunan fərdi məsləhətçilər (məsələn, təlimçi və bu tapşırıq üzrə gender məsələləri üzrə məsləhətçi);
- İN-dən və ya digər qurumlardan LİQ-ə ezam olunmuş dövlət qulluqçuları.

Birbaşa işçilərin təxmini sayı: təxminən 11–15 nəfər LİQ əsas işçi heyəti və Layihə çərçivəsində cəlb ediləcək fərdi məsləhətçilər. LİQ təxminləri aşağıdakı mərhələlərin hər birində yeniləyəcək və bu bölməni müvafiq qaydada yenidən təqdim edəcək: (i) hər bir alt layihə üzrə müfəssəl layihələndirmə başa çatdıqda; (ii) hər bir iri tikinti işləri müqaviləsi bağlandıqda, podratçının səfərbərlik planı və işçi qüvvəsi qrafiki əsasında.

(b) Podratçı işçiləri

Podratçı işçiləri Layihə ilə birbaşa əlaqəli işləri yerinə yetirmək üçün üçüncü tərəflər (podratçılar və ya subpodratçılar) vasitəsilə işə götürülən və ya cəlb edilən şəxslərdir. Yaşanılabilən Bakı layihəsinin podratçı işçilərinə aşağıdakılar daxildir:

- Abşeron RSP-nin, Qala TÖM/MBM-nin, Sumqayıt TÖM-ün, Xızı-Sitalçay TÖM-ün, Xızı-Fındığan TÖM-ün və Şamaxı TÖM-ün tikintisi üzrə tikinti podratçıları və onların subpodratçıları (1-ci Komponent);
- Zığ, Xocahəsən və Böyükşor göllərində, eləcə də Abşeron ərazisində müəyyən ediləcək iki və ya üç neftlə çirklənmiş sahədə bərpa işləri üzrə tikinti podratçıları (2-ci Komponent);
- Layihə fəaliyyətləri çərçivəsində cəlb olunan şirkətlər (məsələn, texniki-iqtisadi əsaslandırma (TİƏ), ətraf mühitə və sosial sahəyə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMSTQ), ƏMÇ sənədləri və tədbirlərin təşkili üzrə şirkətlər); və
- TÖM-lər, poliqon və bərpadan sonrakı infrastruktur üçün istismar və texniki xidmət göstərən xidmət təminatçıları.

Podratçı işçilərinin təxmini sayı (ilkin göstəricidir, yekun layihələr və tikinti işləri müqavilələri əsasında təsdiqlənməlidir):

- 1-ci Komponent: tikinti mərhələsində bütün sahələr üzrə ən yüksək həddə təxminən 200–500 işçi;
- 2-ci Komponent: göllərin bərpası zamanı istifadə ediləcək texnologiyadan asılı olaraq hər göl sahəsində ən yüksək həddə təxminən 100–300 işçi, neft şlamının bərpası zamanı isə qazıntı və daşınma mərhələlərində hər sahə üzrə təxminən 50–150 işçi.

Yalnız xidməti istifadə üçün

(c) İcma işçiləri

İcma işçiləri öz icmalarına fayda verən layihəyə töhfə olaraq, adətən əmək sərf edən icma üzvləridir. Yaşanılabilən Bakı layihəsində hazırda icma əməyindən istifadə nəzərdə tutulmur. Lakin icra zamanı icma əməyinə əsaslanan proqramlar müəyyən edilərsə (məsələn, əraziyə qulluq və ya yaşıllaşdırma işləri üçün), icma işçilərinin ƏMSS2 üzrə tələb olunan xüsusi müdafiəsini əhatə etmək üçün bu ƏİP yenilənəcək.

(d) Əsas təchizat zəncirində çalışan işçilər

Əsas təchizat zəncirində çalışan işçilər Layihə üçün əsas materialları (məsələn, doldurucu material, polad, beton, avadanlıq və yanacaq) təchiz edən şirkətlərin işçiləridir. ƏMSS2 borcalandan əsas təchizat zəncirində uşaq əməyindən və məcburi əməkdən istifadə, habelə ciddi təhlükəsizlik problemləri ilə bağlı riskləri qiymətləndirməyi tələb edir. Əsas təchizat zənciri üzrə lazımi araşdırma prosedurları bu ƏİP-in 9-cu bölməsində təsvir olunur.

Cədvəl 1. Layihə işçilərinin kateqoriyaları və təxmini sayı

İşçi kateqoriyası	Təsvir/nümunələr	Təxmini say	Mərhələ
Birbaşa işçilər	LİQ işçiləri; fərdi məsləhətçilər; ezam olunmuş dövlət qulluqçuları	11–15 işçi və məsləhətçilər	Bütün mərhələlər
Podratçı işçilər – 1-ci Komponent (tikinti işləri)	Poliqon, 5 TÖM və 1 MBM üzrə tikinti podratçıları/subpodratçıları	Ən yüksək həddə 200–500 nəfər	Tikinti
Podratçı işçilər – 2-ci Komponent (tikinti işləri)	Göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası üzrə podratçılar (dibdərinləşdirmə, örtükləmə, söküntü, qazıntı, daşınma və bitki örtüyünün bərpası)	Göllərin bərpası – ən yüksək həddə 250–400 nəfər Neft şlamının bərpası – hər sahədə ən yüksək həddə 50–150 işçi	Bərpa və tikinti
Podratçı işçilər – məsləhət xidmətləri	Texniki-iqtisadi əsaslandırma və ƏMSTQ şirkətləri; ƏMÇüzrə məsləhətçi	50–100 məsləhətçi	Hazırlıq və tikinti
İstismar və texniki xidmət işçiləri	TÖM/poliqon operatorları; göllərə qulluq işçiləri	Dəqiqləşdirilməlidir – tikintidən sonra	İstismar
İcma işçiləri	Hazırkı mərhələdə nəzərdə tutulmur	Tətbiq edilmir	Tətbiq edilmir
Əsas təchizat zənciri işçiləri	Material təchizatçıları (doldurucu materiallar, polad, beton, yanacaq)	Dəqiqləşdirilməlidir – lazımi araşdırma ilə qiymətləndiriləcək	Tikinti

Yalnız xidməti istifadə üçün

Cədvəl 1a. Sahə səviyyəsində işçi qüvvəsi üzrə sübut bazası, fərziyyələr və məlumatların statusu (ilkin)

Alt layihə sahəsi	Tikinti işçi qüvvəsi (ilkin ən yüksək həddə)	İstismar işçi qüvvəsi	Əsas/fərziyyə	Mənbə və status
1-ci Komponent – bərk məişət tullantılarının vahid idarə olunması				
Abşeron Regional Sanitar Poliqonu (97,6 ha)	Ən yüksək həddə Abşeron RSP-də 158–232 işçi (poliqon, MBM və kompostlaşdırma zavodu)	Abşeron RSP-də 88–110 daimi vəzifə (poliqon, MBM və kompostlaşdırma zavodu)	Müvəqqəti rəqəm müqayisə edilə bilən regional poliqon bölmələrinin göstəricilərinə uyğun hesablanıb; poliqonun tam deyil, mərhələli qurulacağı fərz edilir. Bələdiyyələrin tullantı toplama işçiləri, yükdaşıyanlar, təchizatçılar, LİQ və nəzarət işçiləri nəzərə alınmayıb.	Abşeron Tullantı Hövzəsi üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (21 avqust 2026).
Qala MBM və TÖM	Texniki-iqtisadi əsaslandırmada ayrıca hesablanmayıb.	89 daimi vəzifə: 64 əsas və 23 ehtiyat vəzifə. İdarəetmə – 6; texniki xidmət – 19; istismar – 43; köməkçi işlər – 21.	İki növbəli iş rejimi tətbiq olunur; ehtiyat işçilər məzuniyyət, xəstəlik və növbələrin dəyişdirilməsi hallarında çalışır. Rəqəmlər MBM və TÖM üzrə ümumi göstəricidir.	Qala MBM üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (6 iyul 2026).
Sumqayıt TÖM və MBM	Ən yüksək həddə 23–47 işçi.	TÖM və MBM-də 11–15 daimi vəzifə. Sumqayıt Təmizlik Departamentində hazırda 769 nəfər çalışır və onların 521-i küçələrin	Tullantıların toplanması və ötürülməsi əməliyyatlarının birləşdirilməsi bu işçi qüvvəsinin tərkibini dəyişəcək. İxtisar riski realdır və 5.8-ci	Abşeron Tullantı Hövzəsi üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (21 avqust 2026).

Yalnız xidməti istifadə üçün

Alt layihə sahəsi	Tikinti işçi qüvvəsi (ilkin ən yüksək həddi)	İstismar işçi qüvvəsi	Əsas/fərziyyə	Mənbə və status
		təmizlənməsinə və tullantıların yığılmasına cəlb olunub.	bölmədə tələb olunan ixtisar planı ilə həll olunur.	
Xızı-Sitalçay TÖM	Ən yüksək həddə 15–20 işçi.	TÖM-də 3–5 daimi vəzifə.	Kiçik formatlı tullantıötürmə məntəqəsi; bir növbəli iş rejimi və əsasən yerli əhalinin işə qəbulu nəzərdə tutulur.	Abşeron Tullantı Hövzəsi üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (21 avqust 2026).
Xızı-Fındığan TÖM	Ən yüksək həddə 15–20 işçi.	TÖM-də 3–5 daimi vəzifə.	Kiçik formatlı tullantı ötürmə məntəqəsi; bir növbəli iş rejimi və əsasən yerli əhalinin işə qəbulu nəzərdə tutulur.	Abşeron Tullantı Hövzəsi üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (21 avqust 2026).
Şamaxı-Göylərdağ TÖM	Ən yüksək həddə 25–35 işçi.	TÖM-də 6–8 daimi vəzifə.	Kiçik formatlı tullantıötürmə məntəqəsi; bir növbəli iş rejimi və əsasən yerli əhalinin işə qəbulu nəzərdə tutulur.	Abşeron Tullantı Hövzəsi üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (21 avqust 2026).
2-ci Komponent – göllərin və neftlə çirklənmiş ərazilərin bərpası				
Zığ gölü	185–295 işçi	15–30 daimi vəzifə	Mexaniki susuzlaşdırma və sahədə təmizləmə ilə dibdərinləşdirmə nəzərdə tutulur; nəqliyyat bölməsində sayılan daşıma subpodratçılarının işçiləri daxil deyil.	Zığ gölü üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (8 iyul 2026).
Xocahəsən gölü	195–325 işçi	20–40 daimi vəzifə	Zığ gölünə bənzər bərpa mərhələləri, daha geniş sahəyə uyğunlaşdırıl -	Xocahəsən gölü üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (29 iyul 2026).

Yalnız xidməti istifadə üçün

Alt layihə sahəsi	Tikinti işçi qüvvəsi (ilkin ən yüksək həd)	İstismar işçi qüvvəsi	Əsas/fərziyyə	Mənbə və status
			-maqla nəzərdə tutulur.	
Böyükşor gölü	250–400 işçi	20–40 daimi vəzifə	Böyükşor üçün oxşar bərpa mərhələləri daha geniş sahəyə uyğunlaşdırılmaqla nəzərdə tutulur.	Böyükşor gölü üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma (18 avqust 2026).
Neftlə çirklənmiş ərazilər (Abşeron; müəyyən ediləcək iki və ya üç sahə)	Ən yüksək həddə hər sahədə 50–150 işçi.	Məlumat yoxdur	İşçi qüvvəsinin sayı sahənin ölçüsü və şlamın həcmindən asılıdır; ərazilər təsdiqləndikdən sonra bunlar müəyyən ediləcək. Mexaniki qazıntı və tullantıların sahədən kənar utilizasiyası nəzərdə tutulur.	İlkin göstəricidir – sahə üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırma və ƏMSTQ-lər əsasında təsdiqlənməlidir.

2.2 İşçi qüvvəsinin xüsusiyyətləri

Layihə fəaliyyətlərinin xüsusiyyətlərinə və Azərbaycandakı əmək bazarının durumuna əsasən, işçi qüvvəsinin aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik olacağı gözlənilir:

- Tikinti işlərində (1-ci və 2-ci Komponentlər) çalışan ixtisassız və yarımixtisaslı işçilərin əksəriyyətinin Abşeron, Xızı, Şamaxı, Sumqayıt, Xəzər, Sabunçu, Suraxanı və Binəqədi rayonlarında layihənin təsirinə məruz qalan icma və kəndlərdən yerli qaydada işə götürüləcəyi gözlənilir. Bu məqsədlə tikinti müqavilələrinə yerli işə qəbul siyasəti daxil ediləcək. Öhdəliyin praktik icrasını təmin etmək üçün Layihə üzrə bütün tikinti müqavilələri podratçıların tikinti işçi qüvvəsinin azı 30 faizini Abşeron, Xızı, Şamaxı, Sumqayıt, Xəzər, Sabunçu, Suraxanı və Binəqədi rayonlarında layihənin təsirinə məruz qalan icma və kəndlərin sakinləri arasından işə götürməsini məcburi tələb kimi müəyyən edəcək. Bu tələb əsasında işə qəbul olunan hər bir yerli sakinlə rəsmi yazılı müqavilə bağlanmalı, ona müvafiq tariflərə uyğun əməkhaqqı ödənilməli, digər işçilərlə eyni ƏMT və sosial təminat standartları tətbiq edilməlidir. Podratçılar uyğunluğun monitorinqi üçün yerli və qeyri-yerli mənşə üzrə bölgünü göstərən aylıq əmək reyestrini LİQ-ə təqdim etməlidirlər. Sənədlərlə təsdiqlənmiş yerli ixtisas çatışmazlığı səbəbindən podratçı 30 faizlik həddi təmin edə bilmədikdə, işçi qüvvəsinin səfərbər edilməsindən sonra 14 gün ərzində LİQ-ə yazılı əsaslandırma və düzəldici tədbirlər planı təqdim etməlidir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

- **İxtisaslı texniki işçilər** (mühəndislər, avadanlıq operatorları, ekoloji məsələlər üzrə mütəxəssislər) Bakıdan, Sumqayıtdan və ya Azərbaycanın digər regionlarından cəlb oluna bilər.
- **Göllərin və neft şlamının bərpası işləri** üzrə ixtisaslaşmış işçilərə (dibdərinləşdirmə operatorları, təhlükəli tullantılar üzrə texniklər, neft şlamının qazılması üzrə mütəxəssislər, çirklənmiş materialların daşınması briqadaları, bitum/qətranla işləyən texniklər və ekoloji monitorinq mütəxəssisləri) xarici işçilər də daxil ola bilər. Bu, xüsusilə neftlə çirklənmiş ərazilərdə işlərin ilkin mərhələlərinə aiddir; həmin ərazilərdə ümumi neft karbohidrogenlərinin (ÜNK) konsentrasiyasının yüksək olduğu bərk neft şlamı gözlənilir və çirklənmiş torpaqların bərpası üzrə ixtisaslaşmış biliklər tələb olunacaq.
- **Bütün işçilərin yaşı ən azı 18 olmalıdır.** Podratçıların və subpodratçıların işçi qüvvəsini işə qəbul etməsi prosesinin bir hissəsi kimi yaşın yoxlanılması mexanizmi yaradılacaq.
- **Layihə gender baxımından inklüziv işə qəbulu fəal şəkildə təşviq edəcək.** Texniki və nəzarətçi vəzifələrdə qadınların işə qəbulunu təşviq etmək üçün xüsusi tədbirlər görüləcək.
- Xüsusilə 2-ci Komponentdə ixtisaslaşmış vəzifələr üçün daxili və ya beynəlxalq miqrant işçilər cəlb oluna bilər. Miqrant işçilərə dair xüsusi müdafiə tədbirləri bu ƏİP-in 5-ci bölməsində göstərilib.

2.3 Əmək qüvvəsinə tələbatın vaxtı

Layihənin mərhələlərindən asılı olaraq əmək qüvvəsinə tələbat xeyli dəyişəcək. Əsas mərhələlər və əlaqəli əmək tələbatı aşağıdakılardır:

- **Hazırlıq mərhələsi (2025–2027):** LİQ işçiləri və fərdi məsləhətçilər; Layihə fəaliyyətləri çərçivəsində cəlb olunan məsləhətçi şirkətlər. İşçi qüvvəsinin sayı nisbətən azdır (50–70 nəfər).
- **Tikinti mərhələsi (təxmini 2028–2030):** Tikinti işləri zamanı işçi qüvvəsinin sayı ən yüksək həddə çatacaq. TÖM/poliqon/MBM sahələrində (1-ci Komponent), habelə göllərin və neft şlamının bərpası sahələrində (2-ci Komponent) xeyli sayda işçi çalışacaq. Tikinti işlərinin eyni vaxtda bir neçə sahədə aparılması ehtimal olunur.
- **İstismar mərhələsi (2031-ci ildən etibarən):** TÖM-lər, Regional Poliqon, habelə bərpa olunmuş göllərin monitorinqi və idarə edilməsi infrastrukturu üzrə istismar və texniki xidmət işçi qüvvəsi nəzərdə tutulur.

Yalnız xidməti istifadə üçün

3. ƏSAS POTENSİAL ƏMƏK RİSKLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

3.1 Ümumi baxış

Yaşanılabilən Bakı layihəsi Yüksək Riskli layihə kimi təsnif edilib. Tikinti və bərpa işləri üzrə əmək riskləri Əhəmiyyətli Risk kimi qiymətləndirilir; buna görə əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyinin ciddi idarə edilməsi, podratçılara nəzarət və monitorinq tələb olunur. Aşağıdakı risk qiymətləndirməsi risk kateqoriyalarına və layihənin fəaliyyət istiqamətlərinə görə qurulub.

3.2 Layihənin bütün fəaliyyətlərinə aid ümumi risklər

Cədvəl 2. Layihənin bütün fəaliyyətləri üzrə ümumi əmək riskləri

Risk kateqoriyası	Təsvir	Risk səviyyəsi	Ehtimal	Ağırlıq dərəcəsi	Təsirin azaldılması tədbirləri	Məsul tərəf	Əlaqəli monitorinq göstəricisi
ƏMT – tikinti işləri üzrə ümumi təhlükələr	Hündürlükdə iş; qazıntı işləri; ağır texnika ilə iş; texnikanın vurması və ya işçinin texnika arasında sıxışması; nəqliyyat; materialların əllə daşınması. Bütün tikinti sahələrində ümumi riskdir.	ƏHƏMİYYƏTLİ	Ehtimal olunur	Ciddi (ölüm və ya daimi əlillik real ehtimaldır)	Səfərbərlikdən əvvəl sahəyə xas ƏMT İdarəetmə Planının təsdiqlənməsi (6.2-ci bölmə); sahəyə ilk girişdən əvvəl ən azı 8 saatlıq təlimatlandırma; bütün yüksək riskli fəaliyyətlər üzrə sənədləşdirilmiş iş təhlükəsi təhlili və təhlükəsiz iş üsulları; hündürlükdə iş, qazıntı, qapalı sahə və isti işlər üçün işə icazə sistemi; FMV-nin ödənişsiz verilməsi və istifadəsinə nəzarət; bütün sahələr üçün nəqliyyatın idarə edilməsi planı; ƏMT üzrə aylıq sənədləşdirilmiş yoxlama; hadisə barədə 24 saat ərzində	Podratçı (əsas məsul); LİQ-in ekoloji məsələlər üzrə mütəxəssisi (yoxlama); Dünya Bankı (nəzarət)	Qeydə alınan xəsarət və xəstəliklərin ümumi tezlik əmsalı (QXHÜTƏ); iş vaxtının itirilməsi ilə nəticələnən xəsarətlərin tezlik əmsalı (İİXTƏ); ölüm halları (sıfır); işə başlamazdan əvvəl təlim keçmiş işçilərin faizi; aylıq yoxlamaların

Yalnız xidməti istifadə üçün

					məlumatvermə; hər bir işçinin işi dayandırmaq səlahiyyəti.		tamamlanma faizi
Əmək münasibətlərinin şərtlərinə əməl edilməməsi	Əməkhaqqının az ödənilməsi; həddindən artıq uzun iş saatları; əlavə iş haqqının ödənilməməsi; qeyri-rəsmi məşğulluq təcrübələri. Subpodratçılarda risk daha yüksəkdir.	ORTA	Ehtimal olunur	Orta	İşə başlamazdan əvvəl işçinin başa düşdüyü dildə yazılı müqavilə; qanunla müəyyən edilmiş minimum əməkhaqqına bərabər və ya daha yüksək tariflər; praktik olduqda bank köçürməsi ilə ən azı ayda bir dəfə tam ödəniş; əlavə iş könüllü və yüksək tariflə ödənilən olmalıdır; icazəsiz tutulmaların olmaması; əməkhaqqı və müqavilə reyestrinin LİQ tərəfindən rüblük auditi; 7.2-ci bölməyə əsasən eyni şərtlərin hər səviyyədəki subpodratçılara müqavilə əsasında şamil edilməsi.	Podratçı; LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi (əməkhaqqı və müqavilə auditi)	Yazılı müqaviləsi olanların faizi; minimum əməkhaqqından az olmayan məbləğdə ödəniş alanların faizi; əməkhaqqı auditi nəticələri
Uşaq və məcburi əmək	Azərbaycanda bu əməklər milli qanunlarla qadağandır. Birbaşa və podratçı işçilər üçün risk AŞAĞIDIR, lakin əsas təchizat zəncirində lazımi araşdırma tələb olunur.	AŞAĞI–ORTA	Az ehtimal olunur	Ciddi	İşə qəbuldan əvvəl milli şəxsiyyət sənədi əsasında yaşın yoxlanılması və sənəd surətinin şəxsi iş qovluğunda saxlanması; doğum tarixləri olan işçi reyestri; şəxsiyyət sənədlərinin saxlanılmasının qadağan edilməsi; yoxlama siyahısı kimi BƏT-in məcburi əməyin 11 göstəricisindən istifadə (5.4-cü bölmə); əsas təchizat zəncirinin yoxlanılması və auditi (9-cu bölmə), karxana və doldurucu materialların çıxarılması isə standart olaraq yüksək riskli sayılır.	Podratçı; LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi; təchizatçılar (təchizat zənciri)	Uşaq əməyinin pozulması halları (sıfır); yoxlanılmış təchizatçıların faizi; audit nəticələri

Yalnız xidməti istifadə üçün

Gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama (GƏZ/Cİ/Sİ/CQ)	İşçilərin kənd və şəhər ətrafı sahələrə (Xızı, Şamaxı) axını gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riskini artırır. Tikinti sahələrində güc bərabərsizliyi mövcuddur. Ümumi risk AŞAĞI–ORTA qiymətləndirilir.	AŞAĞI–ORTA	Mümkündür	Ciddi	Hər bir işçinin sahəyə daxil olmasından əvvəl imzaladığı, gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama qadağalarını açıq şəkildə müəyyən edən Davranış Məcəlləsi; məcburi ilkin təlimatlandırma və təkrar təlim; zərərçəkən mərkəzli cavab tədbirləri nəzərdə tutan, məxfi və digər şikayətlərdən ayrı məlumatvermə kanalı, belə hallarda vasitəçilik aparılmaması; 24 saat ərzində xidmət təminatçılarına yönləndirmə; iddia edilən hüquq pozucusunun sahədən uzaqlaşdırılması, zərərçəkmiş şəxsin deyil; işçilərin 3.4-cü bölməyə uyğun yerləşdirilməsi və idarə edilməsi; Layihənin gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə Fəaliyyət Planının icrası.	Podratçı; LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə məsul şəxs; müvafiq xidmət təminatçıları	Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama şikayətlərinin 24 saat ərzində yönləndirilməsi; imzalanmış Davranış Məcəllələrinin faizi; təlim keçmiş işçilərin faizi
Miqrant və xarici işçilərin həssas vəziyyəti	Xarici və daxili miqrant işçilər dil maneələri, hüquqları barədə məlumatlılığın az olması, borc asılılığına düşmək və ya sənədlərinin saxlanılması riski	ORTA	Mümkündür	Orta	Yalnız podratçı vasitəsilə işə qəbul; işçilərdən üçüncü tərəf tərəfindən işə qəbul haqqının tutulmaması; müqavilələrin, ilkin təlimatlandırmanın, təhlükəsizlik nişanlarının və şikayət materiallarının hər bir işçinin başa düşdüyü dildə təqdim olunması; pasportların və şəxsiyyət sənədlərinin saxlanılmasının	Podratçı; LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi	Başa düşülən dildə müqaviləsi olan miqrant işçilərin faizi; yaşayış yerlərinin yoxlanılması balı

Yalnız xidməti istifadə üçün

	ilə üzləşə bilərlər.				qadağan olunması; yaşayış yerlərinin BMK/BYİB-in İşçilərin Yaşayış Yerləri standartlarına uyğun yoxlanılması; miqrant işçilərin İşçi Şikayət Mexanizminə daxil edilməsi və ilkin təlimatlandırma zamanı onlara mexanizmdən necə istifadə etmələrinin izahı.		
Şikayət verdiyinə görə qisas alınması	Tikinti sahələrində işləyən şəxslər, xüsusilə podratçılar zəncirində, ƏMT və ya əmək hüquqlarının pozulması barədə şikayət verdiklərinə görə qisas alınacağından qorxa bilərlər.	ORTA	Mümkündür	Orta	Davranış Məcəlləsində və hər bir müqavilədə qisas alınmasına qarşı yazılı təminat; hər bir sahədə müdaxiləni aşkar edən şikayət qutuları ilə anonim məlumatvermə; işçinin öz rəhbərini və podratçısını tamamilə kənarlaşdıran məlumatvermə marşrutu; qisas alma intizam tədbiri və işdənçıxarma ilə nəticələnə bilən Davranış Məcəlləsi pozuntusu sayılır; LİQ susdurma hallarını erkən müəyyən etmək üçün podratçı kanalları ilə LİQ kanallarına daxil olan şikayətlərin nisbətini izləyir.	LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi (mexanizmin sahibi); podratçının şikayətlər üzrə məsul şəxsi	Daxil olan, həll edilən və baxılmaqda olan şikayətlər; təsdiqlənmiş qisas halları (sıfır)

Yalnız xidməti istifadə üçün

3.3 1-ci Komponent üzrə spesifik risklər: bərk məişət tullantılarının vahid idarə olunması

Bərk tullantıların idarə edilməsi infrastrukturunun tikintisi və istismarı standart tikinti layihələrində rast gəlinməyən xüsusi ƏMT və sosial risklər yaradır:

3.3.1 Tikinti mərhələsi – TÖM/MBM və poliqon

- **Fəaliyyətdə olan zibilxanaların yaxınlığında tikinti (Sumqayıtdakı mövcud zibilxana sahələri):** toz, bioaerozollar və qoxular. Zibilxanaların kənar sahələrində vektorlarla yayılan xəstəliklər riski.
- **Mövcud qeyri-rəsmi tikililərin sökülməsi və ərazinin təmizlənməsi:** asbest tərkibli materiallar, ağır metallar və ya naməlum təhlükəli tullantılarla qarşılaşma riski.
- **Məhdud sahələrdə ağır tikinti texnikası ilə işləmə.** Şəhər daxilindəki TÖM sahələrində (Sumqayıt, Qala) nəqliyyatın idarə edilməsində çətinliklər.
- **Gecə işlərinin aparılması**: görünüşün zəif olduğu şəraitdə qəza riskinin artması.

3.3.2 İstismar mərhələsi – TÖM/MBM və poliqon

- **Məişət bərk tullantılarına məruz qalma:** kəsik və deşilmə xəsarətləri, bioloji təhlükələr (bakteriyalar, viruslar, göbələklər) və xəstəlik daşıyıcıları riski.
- **Filtrat sularının və poliqon qazının idarə edilməsi:** Abşeron Regional Poliqonunda metan, hidrogen-sulfid və uçucu üzvi birləşmələrə xroniki məruz qalma riski.
- **Ağır yük nəqliyyat vasitələrinin istismarı:** TÖM-lərin boşaltma meydançalarında və poliqonun tullantı qəbul edən sahələrində piyadaların nəqliyyat vasitələri ilə toqquşması riski yüksəkdir.
- **Çeşidləmə və poliqon obyektlərində yanğın və partlayış riskləri:** tullantıların öz-özünə alışması və poliqon qazının alışması.
- **Psixososial risklər:** tullantıların idarə edilməsi işi sosial damğalanma ilə müşayiət oluna bilər; lazımi dəstək göstərilmədikdə işçilər ayrı-seçkiliklə və ya psixi sağlamlıq problemləri ilə üzləşə bilərlər.

3.3.3 Gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riski – bərk tullantıların idarə edilməsi obyektləri

- Layihə səviyyəsində cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riski ümumilikdə ORTA səviyyədə qiymətləndirilib. Əmək axınının miqyası və işçi düşərgələrinin yeri ƏMSTQ əsasında dəqiqləşdiriləcək.

Layihədə cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama risklərinin azaldılması Yaşanılabilən Bakı layihəsinin layihə səviyyəli Fəaliyyət Planı ilə tənzimlənir. Bu plan layihə səviyyəli ƏİP-i tamamlayan sənəddir və müqavilə əsasında bütün podratçılar və subpodratçılar üçün məcburidir. Bu yarımbölmədə təsvir olunan işlərdə çalışan bütün işçilərə aşağıdakı tələblər şamil edilir.

- **Zərərçəkən mərkəzli yanaşma.** Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama barədə məlumat verildikdə görülən hər bir tədbir dörd prinsipə əsaslanır: məlumat verən şəxsin təhlükəsizliyi, məxfiliyin qorunması, həmin şəxsin ləyaqətinə və seçimlərinə hörmət, ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi. Tibbi, psixososial və ya hüquqi yardım, yaxud polisə müraciət edib-etməmək də daxil olmaqla, bundan sonra nə baş verəcəyinə məlumat verən şəxs qərar verir; uşaqla bağlı hal və Azərbaycan qanunvericiliyinin məcburi bildiriş tələbi istisna olmaqla, onun məlumatlandırılmış razılığı olmadan heç bir addım atılmır. Xidmətlərə yönləndirmək üçün Layihə zərərçəkmiş şəxsdən iddianı sübut etməyi tələb etmir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

- **Podratçılar üçün məcburi protokollar.** Səfərbərlikdən əvvəl hər bir podratçı aşağıdakıları etməlidir: Layihənin Davranış Məcəlləsini (DM) qəbul etmək və hər bir işçidən imzalanmış nüsxə almaq; işçinin sahəyə ilk girişindən əvvəl ona cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə təlimat vermək və ən azı rübdə bir dəfə təlimatlandırmanın təkrarlandığını sənədləşdirmək; birbaşa rəhbər olmayan və işçi qüvvəsində qadınlar olduqda qadın təyin edilən məsul əlaqələndirici şəxsi təyin etmək; işçilərin yaşayış məntəqələrinə daxil olmasını və Layihə işi zamanı uşaqlarla hər hansı təmasını qadağan etmək; yaşayış yeri, nəqliyyat və sahə planının təmas riskini azaltmaq üçün layihələndirildiyini nümayiş etdirmək. Bu protokolların yerinə yetirilməməsi müqavilə pozuntusu sayılır və 7.2-ci bölmədəki sanksiyalar ardıcıllığının tətbiqinə səbəb olur.
- **Milli xidmət təminatçıları ilə əlaqələndirmə.** Hər sahədə işlər başlamazdan əvvəl LİQ həmin ərazidə əlçatan xidmət təminatçılarının adları göstərilən yönləndirmə marşrutunu müəyyən edib açıqlayacaq. Marşruta cinsi zorakılıq hadisəsindən sonra 72 saat ərzində tibbi yardım göstərə bilən səhiyyə müəssisələri, psixososial dəstək, hüquqi yardım və sığınacaq xidmətləri, habelə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi və məlumat verən şəxsin seçimi ilə polis daxil ediləcək. Yönləndirmə marşrutunda yalnız fəaliyyətdə olan və müvafiq xidmətləri göstərmək imkanı təsdiqlənmiş qurumlar qeyd edilməlidir. Məlumatlar səfərbərlikdən əvvəl yoxlanacaq və ən azı ildə bir dəfə yenilənəcək. Məlumat alındıqdan sonra 24 saat ərzində yönləndirmə aparılacaq.
- **Məlumatvermə.** Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama ilə bağlı hər hansı iddia barədə LİQ-ə dərhal, Dünya Bankına isə Ətraf Mühit və Sosial Hadisələrə Cavab Alətinə uyğun olaraq anonimləşdirilmiş formada 48 saat ərzində məlumat verilir. Hadisə qeydləri yalnız LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisində/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul əlaqələndirici şəxsdə saxlanılır; podratçılara şəxsiyyəti müəyyən edən məlumatlar heç vaxt verilmir.

3.3.4 Sosial risklər – tullantı yığan şəxslərin keçid dövrü

2026-cı il üzrə Abşeron Tullantı Hövzəsinin baza tədqiqatı təsirə məruz qalan beş tullantı sahəsindən üçündə – Sumqayıt, Qobustan və Xızıda qeyri-formal əsaslarla tullantı toplayan şəxslərin fəaliyyət göstərdiyini müəyyən edib. Tədqiqat zamanı Şamaxı sahəsində tullantı yığan şəxslərin fəaliyyəti qeydə alınmayıb, lakin qeyri-rəsmi fəaliyyətin olması istisna edilə bilməz. Bu qeyri-rəsmi işçilərin zibilxanalardakı dolanışıq mənbələrindən uzaqlaşdırılması aşağıdakı əmək və sosial risklər yaradır:

- **Tullantıların idarə olunması sistemində dəyişikliklərin bu fəaliyyətdən gəlir əldə edən şəxslərin dolanışıq imkanlarına təsir göstərə bilməsi**;
- **İşin rəsmiləşdirilməsinə müqavimət göstərilməsi və inklüziv işə qəbul prosesləri** nəzərdə tutulmadıqda qeyri-rəsmi işçilərin rəsmi tullantı idarəetmə işçi qüvvəsindən kənarda qalması riski;
- **Keçid dövründə dəstək tədbirləri vaxtında və ehtiyaca uyğun təşkil edilmədikdə, təsirə məruz qalan şəxslərin sosial-iqtisadi vəziyyətinin durğunlaşması riski**;
- **Gender ölçüsü:** qadınlar tikinti və tullantıların idarə edilməsi sahələrində çox vaxt qeyri-mütənasib şəkildə təmsil olunur və rəsmi məşğulluq imkanlarına çıxışda maneələrlə üzləşə bilərlər.
- **İcmanın inamsızlığı və yanlış məlumat riski:** Sumqayıt üzrə baza tədqiqatında sorğuda iştirak səviyyəsinin məhdud olduğu müşahidə edilib. Bu hal məlumatvermə və qeydiyyat prosesinin könüllülük, məxfilik və etimad prinsipləri əsasında təşkil edilməsinin, eləcə də icma ilə müntəzəm və aydın kommunikasiya aparılmasının

Yalnız xidməti istifadə üçün

vacibliyini göstərir. Risk tikintidən əvvəl icmada etimadın yaradılması üçün məqsədyönlü tədbirlər tələb edir.

Bu risklərin aradan qaldırılması tədbirləri bu ƏİP-in və Köçürülmə Siyasəti Çərçivəsinin (KSÇ) bir hissəsi kimi hazırlanacaq Tullantı Yığan Şəxslərin Keçid Proqramında ətraflı göstərilir. Əsas öhdəliklərə tullantı sahəsində fəaliyyət dayandırılmazdan və ya ona giriş məhdudlaşdırılmazdan ən azı üç ay əvvəl bildiriş verilməsi; gəlir səviyyəsini, bacarıqları və tullantı yığımının əsas gəlir mənbəyi kimi əhəmiyyətini əhatə edən dolanışıq qiymətləndirilməsi aparılması; tullantı yığan şəxslərlə məsləhətləşərək keçid proqramının hazırlanması daxildir. Proqrama TÖM-lərdə, RSP-2-də, yenilənmiş çeşidləmə müəssisəsində və ya MBM-də rəsmi işə qəbul, tullantıların təsnifatı və avadanlığın istismarı üzrə bacarıq təlimi, sosial müdafiə proqramlarına yönləndirmə və ya başqa dolanışıq vasitəsinə üstünlük verənlər üçün mikromüəssisə dəstəyi daxil ola bilər. Keçid dövründə proqram ən azı altı ay ərzində müvəqqəti gəlir dəstəyi göstərməlidir. Bu dəstək köçürülmədən əvvəlki sənədləşdirilmiş qazanca, ən azı isə müvafiq yerli minimum əməkhaqqına əsaslanmalıdır.

3.3.5 Tullantı yığan şəxslərin keçid proqramı – layihələndirmə tələbləri

LİQ təsirə məruz qalan hər hansı tullantı sahəsində fəaliyyət dayandırılmazdan və ya oraya giriş məhdudlaşdırılmazdan əvvəl Tullantı Yığan Şəxslərin Keçid Proqramını hazırlayacaq və proqramı müvafiq sahə sənədləri ilə birlikdə açıqlayacaq. Proqram aşağıdakı məcburi elementlərdən ibarətdir.

- **Rəsmi məşğulluğa keçid yolu – Layihədə işə qəbul zamanı üstünlük.** Yaşı 18 və yuxarı olan siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslərə Materialların Bərpası Müəssisəsində, tullantıların ötürülmə məntəqələrində və regional poliqonda olan vəzifələrə qəbul zamanı üstünlük verilir. Bu üstünlüyün formal deyil, real olmasını təmin etmək üçün həmin vəzifələr üzrə işə qəbul zamanı uyğunlaşdırılmış meyarlar tətbiq ediləcək: çeşidləmə və tullantıların emalı üzrə başlanğıc vəzifələrə qəbul üçün rəsmi təhsil tələbi qoyulmayacaq; əvvəlki rəsmi iş təcrübəsi tələb edilməyəcək; müraciət və sınaq prosedurları savadlılıq səviyyəsindən asılı olmayacaq; zəruri olduqda şəxsiyyət sənədlərinin alınmasına, vergi qeydiyyatına və sosial sığorta sisteminə qoşulmağa köməklik göstəriləcək. Podratçılar və operatorlar siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslər üçün müəyyən sayda iş yerini müqavilə əsasında ayıracaq və bu yerlər üzrə məlumatları aylıq təqdim edəcəklər.
- **İşə qəbuldan əvvəl peşə təlimi və keçid dövründə dəstək.** Peşə və təhlükəsizlik təliminə maşınla çeşidləmə, FMV-dən istifadə, təhlükələrin tanınması, gigiyena və iş yerində davranış daxildir. Təlim müəssisə istismara verilməzdən əvvəl keçirilir və işçilər gəlirlərindən imtina etmədən iştirak edə bilmələri üçün onlara təqaüd ödənilir. Tullantı sahəsində fəaliyyət dayandırıldıqdan sonra müəssisədə işə başlayana qədər dolanışıqda fasilə yaranmaması üçün müvəqqəti gəlir dəstəyi verilir.
- **Rəsmi işə girməyən şəxslər üçün alternativ dolanışıq dəstəyi.** Hər bir tullantı yığan şəxs müəssisədə işləmək istəməyə və ya buna qabil olmaya bilər; xüsusilə qadınlar və yaşlı işçilər üçün bu daha çətindir. Belə şəxslər üçün proqram alternativ dolanışıq qrantları, məhdudlaşdırılmış ərazidən kənarda müstəqil toplayıcı və ya tədarükçü kimi geniş təkrar emal dəyər zəncirinə daxil olmaq üçün dəstək və dövlət sosial müdafiə sisteminə yönləndirmə təmin edir. Hüquqlar layihə səviyyəli KSÇ-də göstərilir; bu layihə səviyyəli ƏİP yalnız məşğulluğa keçid yolunu tənzimləyir.
- **QHT-lərin və sosial işçilərin iştirakı.** Sumqayıt üzrə sorğuda iştirak səviyyəsinin məhdud olduğu qeydə alınıb. Bu nəticə qeydiyyat və məsləhətləşmə prosesində məxfiliyin, könüllülüyün və etimadın təmin edilməsinin vacibliyini göstərir. Buna görə siyahıyaalma və keçid proqramı LİQ-in cəlb etdiyi ixtisaslı sosial işçi və ya təcrübəli yerli QHT tərəfindən podratçı və operatordan institusional baxımdan ayrı şəkildə həyata keçiriləcək. Onların vəzifəsi siyahıyaalmadan əvvəl etimad yaratmaq, şəxsləri qeydiyyat və sənədləşmə zamanı müşayiət etmək, podratçıya müraciət etmədən

Yalnız xidməti istifadə üçün

narahatlıq bildirmək kanalını təmin etmək və siyahıyaalmanın əhatəliliyini müstəqil yoxlamaqdır. Qadın tullantı yığan şəxslərin ayrıca və məxfi müsahibə verməsi üçün sorğu qrupunun tərkibində qadın sosial işçi olacaq.

- **Peşə sağlamlığının monitorinqi.** Qeyri-rəsmi tullantı yığımı iti əşyalara, bioloji təhlükələrə, ağır metallara, bioaerozollara və tullantı sahələrində baş verə bilən yanğınlara uzun müddət müdafiəsiz məruz qalma ilə müşayiət olunur. Layihədə işləməyə başlayan siyahıya alınmış hər bir tullantı yığan şəxs işə başlamazdan əvvəl Layihənin hesabına ilkin peşə sağlamlığı müayinəsindən keçirilir. Müayinəyə tənəffüs funksiyasının, dəri və dayaq-hərəkət sisteminin vəziyyətinin, tetanus və Hepatit B-yə qarşı immunizasiya statusunun qiymətləndirilməsi, göstəriş olduqda isə ağır metallar üzrə müayinə daxildir. Peyvəndlər ödənişsiz təklif edilir. Bundan sonra sağlamlıq nəzarəti hər il aparılır və 6.2-ci bölmədə təsvir edilən məxfi sağlamlıq sənədində qeydə alınır. Tullantı yığan, lakin işə qəbul olunmayan şəxslərə də ilkin müayinə eyni şərtlərlə təklif edilir, çünki onlar artıq təsirə məruz qalıblar və Layihə sağlamlığın müayinəsini işə qəbul statusundan asılı etməməlidir.
- **Şikayət mexanizminə çıxış və monitorinq.** Siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslərin işə qəbul olunub-olunmamasından asılı olmayaraq siyahıyaalma tarixindən etibarən 8-ci bölmədəki İşçi Şikayət Mexanizminə və MTCP-dəki Layihə Şikayət Mexanizminə çıxışı var. Proqramın nəticələri ildə iki dəfə aşağıdakı göstəricilər üzrə təqdim olunur: siyahıya alınan şəxslər; iş təklifi alanlar; işə qəbul olunanlar və 6, 12 ay sonra işini saxlayanlar (cins və yaş qrupu üzrə); alternativ dolanışıq dəstəyi alanlar; tamamlanmış ilkin sağlamlıq müayinələri; bu qrupdan daxil olan şikayətlər.

3.4 2-ci Komponent üzrə spesifik risklər: göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası

Ciddi çirklənmiş göllərin və neft şlamı sahələrinin bərpası tikinti sektorunda əmək şəraiti ilə bağlı ən yüksək təhlükələrdən bəzilərini yaradır. Üç göl sahəsində (Zığ, Xocahəsən və Böyükşor) su mühitində çöküntülərin dibdərinləşdirilməsi və örtüklənməsi işləri aparılır. İki və ya üç neft şlamı sahəsində TPH konsentrasiyasının çox yüksək olduğu sıx bərk neft şlamı qazılacaq; bu iş təhlükələrin idarə edilməsinə fərqli və daha sərt yanaşma tələb edir. Aşağıdakı risklər həm göllərin, həm də neft sahələrinin bərpasına aiddir:

Təhlükəli maddələrə məruz qalma

- **Karbohidrogenlərlə çirklənmə:** Zığ, Xocahəsən və Böyükşor göllərində çöküntülərin dibdərinləşdirilməsi, örtüklənməsi və ya qazılması işlərinə cəlb olunan işçilərin neft karbohidrogenləri, məsələn, ümumi neft karbohidrogenləri (ÜNK), benzol, toluol, etilbenzol və ksilollar (BTEX), polisiklik aromatik karbohidrogenlər (PAH) ilə dəri təması və bu maddələri nəfəsə çəkmə riski var.
- **Ağır metallar:** göl çöküntülərində və ətraf torpaqlarda qurğuşun, xrom, arsen və digər ağır metalların yüksək səviyyədə olması uzunmüddətli təsir riskləri yaradır.
- **Hidrogen-sulfid (H_2 S):** çirklənmiş çöküntülərdəki anaerob şərait H_2 S yaradır. Bu maddə kəskin zəhərlidir və 100 ppm-dən yuxarı konsentrasiyada ölümcül ola bilər. Dibdərinləşdirmə və çöküntülərin idarə edilməsi işlərində risk KRİTİK səviyyədədir.
- **Uçucu üzvi birləşmələr (UÜB):** dibdərinləşdirmə və qazıntı zamanı qarışdırılıb qaldırılan çirklənmiş çöküntülərdən buxarlanaraq ayrılır.
- **Polixlorlaşdırılmış bifenillər (PCB) və davamlı üzvi çirkləndiricilər (DÜÇ):** Böyükşor və Zığ sahələrindəki əvvəlki neft hasilatı tullantılarında ola bilər.

3.4.1 Fiziki təhlükələr – dibdərinləşdirmə və susuzlaşdırma

Yalnız xidməti istifadə üçün

- **Boğulma və su ilə bağlı qəzalar:** dibdərinləşdirmə zamanı su üzərində və ya dayanıqsız, su ilə doymuş torpaqda işləmək lazım gəlir. Dibdərinləşdirmə texnikasını idarə edənlər risk altındadır.
- **Qapalı sahəyə giriş:** bərpa sahələrindəki susuzlaşdırma çalaları, saxlama hovuzları və kommunal tunellər qapalı sahə sayıla bilər və onlara giriş üzrə ciddi prosedurlar tələb edə bilər.
- **Torpağın çökməsi və dayanıqsızlığı:** qalın çöküntü qatı və ya köhnə neft quyuları olan çirklənmiş sahələrin yeraltı şəraiti dayanıqsız ola bilər. Qazıntı zamanı torpağın çökməsi riski var.
- **Bənd və saxlama qurğusunun sıradan çıxması:** dibdərinləşdirmə zamanı su saxlama sahələrindəki perimetr bəndləri sıradan çıxarsa, çirklənmiş material nəzarətsiz axa və işçilər xəsarət ala bilərlər.

3.4.2 Neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası

- **Köhnə neft quyularının ləğvi:** tərk edilmiş neft quyularını istismardan çıxaran işçilər fontan vurması, yanğın və partlayış riski ilə üzləşirlər. Bu işi yalnız sertifikatlı quyu ləğvetmə mütəxəssisləri görə bilər.
- **Boru kəmərlərinin istismardan çıxarılması (SOCAR ilə əlaqələndirmə):** istismardan çıxarılan boru kəmərlərində karbohidrogen qalıqlarının olması riski. İsti işlər üçün icazə tələb olunur.
- **Bərk neft şlamının qazılması:** sıx bitumlu şlamı mexaniki üsulla qazıyan işçilər karbohidrogen buxarlarının, uçucu üzvi birləşmələrin, polisiklik aromatik karbohidrogenlərin (PAH) və hidrogen-sulfidin yüksək konsentrasiyasını nəfəsə çəkə bilərlər. Girişə qadağa zonasında olan bütün işçilər tənəffüs mühafizəsi vasitələrindən istifadə etməlidir. Bu konsentrasiyada neft şlamının dəriyə dəyməsi kanserogen risk yaradır; maye keçirməyən kombinezon və əlcəklər mütləq FMV-dir.
- **Neftlə çirklənmiş sahələrin miqyası:** bu sahələrdəki çirklənmiş materialın həcmi göllərin bərpasından fərqli logistika və daşınma riskləri yaradır. Şlamın daşınması üçün ağır yük nəqliyyatının hərəkəti çox intensiv olacaq; sahə üzrə ƏMT planına nəqliyyat təhlükəsizliyinin idarə edilməsi və sürücü yorğunluğuna nəzarət protokolları daxil edilməlidir. Təsdiqlənmiş sahədə üçüncü tərəf artıq fəaliyyət göstərirsə (məsələn, bitum istehsalı üçün kommersiya məqsədilə qətran çıxaran operator), Layihə işləri başlamazdan əvvəl həmin operator rəsmi podratçı əlaqələndirmə sazişi ilə Layihənin ƏMT rejiminə daxil edilməlidir.
- **Neftlə çirklənmiş sahələrdə söküntü işləri:** təsdiqlənmiş sahədə qeyri-rəsmi yaşayış tikililəri çirklənmiş ərazinin yanında və ya daxilində yerləşdikdə, texniki qiymətləndirmə nəticəsində zərurət yarandığı halda, həmin tikililərlə bağlı tədbirlər planda nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun müəyyən edilə bilər. Yaşayış binalarının sökülməsi Dünya Bankı Qrupunun ƏMT Təlimatlarına görə YÜKSƏK ƏMT RİSKİ sayılır. Əlavə tələblər: söküntüdən əvvəl konstruksiyaların vəziyyəti öyrənilir; asbest aşkar olunarsa asbest üzrə ayrıca tədqiqat və idarəetmə planı hazırlanır; söküntü başlamazdan əvvəl sakinlərə məlumat verilir, məsləhətləşmələr aparılır və onların hüquqları, təhlükəsizliyi və müvafiq dəstək tədbirləri təsdiq edilmiş Köçürülmə Planına uyğun təmin edilir. Yaxınlıqdakı binalarda sakinlər olduğu müddətdə işçilər söküntüyə başlamamalıdır.
- **Çirklənmiş materialların daşınması:** qazılmış neft şlamı və çirklənmiş torpaq təsdiqlənmiş utilizasiya və ya emal obyektlərinə daşınmalıdır. Nəqliyyat vasitələri dağılmanın qarşısını almaq üçün kip bağlanmalı və ya yük örtülməlidir; marşrutlar məktəb, xəstəxana və bazar kimi həssas obyektlərdən yan keçməlidir; sürücülər

Yalnız xidməti istifadə üçün

dağılmaya cavab tədbirləri üzrə təlim keçməlidir; utilizasiya zəncirinin fasiləsizliyini yoxlamaq üçün yük izləmə qeydləri aparılmalıdır.

3.4.3 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riski – göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası

Layihə səviyyəsində cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama riski ümumilikdə ORTA səviyyədə qiymətləndirilib. Bu risklərin azaldılması layihə səviyyəli ƏİP-i tamamlayan və müqavilə əsasında bütün podratçılar və subpodratçılar üçün məcburi olan Yaşanılabilən Bakı layihəsinin cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə Fəaliyyət Planı ilə tənzimlənir. Bu yarımbölmədə təsvir edilən işlərdə çalışan bütün işçilərə aşağıdakı tələblər şamil edilir.

- **Zərərçəkən mərkəzli yanaşma.** Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama barədə məlumat alındıqda görülən hər bir tədbir dörd prinsipə əsaslanır: məlumat verən şəxsin təhlükəsizliyi, məxfiliyin qorunması, həmin şəxsin ləyaqətinə və seçimlərinə hörmət, ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi. Tibbi, psixososial, hüquqi və ya polis yardımına müraciət edib-etməmək də daxil olmaqla, bundan sonra nə baş verəcəyinə məlumat verən şəxs qərar verir; uşaqla bağlı hal və Azərbaycan qanunvericiliyinin məcburi məlumatvermə tələbi istisna olmaqla, onun məlumatlandırılmış razılığı olmadan heç bir addım atılmır. Xidmətlərə yönləndirmək üçün Layihə zərərçəkmiş şəxsdən iddianı sübut etməyi tələb etmir.
- **Podratçılar üçün məcburi protokollar.** Səfərbərlikdən əvvəl hər bir podratçı Layihənin Davranış Məcəlləsini qəbul etməli və hər bir işçidən imzalamalı; işçinin sahəyə ilk girişindən əvvəl ona cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə təlimat verməli və təlimatlandırmanın ən azı rübdə bir dəfə təkrarlandığını sənədləşdirməli; birbaşa rəhbər olmayan, işçi qüvvəsində qadınlar varsa qadın olan əlaqələndirici şəxs təyin etməli; işçilərin yaşayış məntəqələrinə daxil olmasını və Layihə işi çərçivəsində uşaqlarla təmasını qadağan etməli; yaşayış yeri, nəqliyyat və sahə planının təmas riskini azaltmaq üçün layihələndirildiyini nümayiş etdirməlidir. Bu protokolların pozulması müqavilə pozuntusu sayılır və 7.2-ci bölmədəki sanksiyalar ardıcıllığının tətbiqinə səbəb olur.
- **Milli xidmət təminatçıları ilə əlaqələndirmə.** Hər sahədə işlər başlamazdan əvvəl LİQ həmin ərazidə əlçatan xidmət təminatçılarının adları göstərilən yönləndirmə marşrutunu müəyyən edib açıqlayır. Marşrutda cinsi zorakılıq hadisəsindən sonra 72 saat ərzində tibbi yardım göstərə bilən səhiyyə müəssisələri, psixososial dəstək, hüquqi yardım və sığınacaq xidmətləri, habelə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, məlumat verən şəxsin seçimi ilə isə polis göstərilir. Yönləndirmə marşrutunda yalnız fəaliyyətdə olan və müvafiq xidmətləri göstərmək imkanı təsdiqlənmiş qurumlar qeyd edilməlidir. Məlumatlar səfərbərlikdən əvvəl yoxlanılır və ən azı ildə bir dəfə yenilənir. Məlumat alındıqdan sonra 24 saat ərzində yönləndirmə aparılır.
- **Məlumatvermə.** Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama ilə bağlı hər hansı iddia barədə LİQ-ə dərhal, Dünya Bankına isə Ətraf Mühit və Sosial Hadisələrə Cavab Alətinə uyğun olaraq anonimləşdirilmiş formada 48 saat ərzində məlumat verilir. Hadisə qeydləri yalnız LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul əlaqələndirici şəxsdə saxlanılır; podratçılara şəxsiyyəti müəyyən edən məlumatlar heç vaxt verilmir.

Hər bir göl və neftlə çirklənmiş sahədəki işçilər üçün sağlamlıq risklərinin qiymətləndirilməsi (SRQ) də daxil olmaqla, müfəssəl sahəyə xas risk qiymətləndirmələri ƏMSTQ çərçivəsində hazırlanacaq sahə ƏİP-lərində təqdim ediləcək.

Yalnız xidməti istifadə üçün

3.5 Əmək axını və icma üçün əlaqəli risklər

Hər iki Layihə komponentinin işləri Abşeron yarımadasında və eləcə də dörd rayonda – Abşeron, Sumqayıt, Xızı, Şamaxı və Qobustanda yerləşən sahələrdə eyni vaxtda aparılacaq. Bu rayonların bir neçəsi kiçik və əsasən kənd yerləridir: Qobustan rayonunun əhalisinin 78,2 faizi kənd yerlərində yaşayır və ümumi əhali təxminən 44 500 nəfərdir; Xızının əhalisi təxminən 16 200 nəfərdir. Belə rayonda tullantıların ötürülmə məntəqəsində çalışan 50–80 nəfərlik tikinti işçi qüvvəsi yerli əmək bazarında nəzərəçarpan paya malik ola bilər və icma ilə qarşılıqlı əlaqələrə təsir göstərə bilər. 2-ci Komponentin iri sahələrində işçi sayı daha yüksəkdir: Zığda ən yüksək həddə 185–295, Xocahəsəndə 195–325, Böyükşor gölündə 250–400 işçi. Dibdərinləşdirmə, təhlükəli tullantılarla iş, neft şlamının qazılması və köhnə quyuların istismardan çıxarılması ixtisas tələb etdiyindən, bu işçilərin əhəmiyyətli hissəsini yerli əhalidən işə götürmək mümkün olmayacaq.

Buna görə Layihə çərçivəsində müəyyən müddətə sahələrə cəlb olunan, yaşayış yerindən kənarda qala bilən və yerli icmalarla gündəlik təmasda olan işçilərin iştirakı gözlənilir. Bu amillər əmək axını ilə bağlı sosial risklərin qiymətləndirilməsində nəzərə alınır. Riskin mənbəyi işçilərin mənşəyi və ya cinsi deyil; əsas diqqət müvəqqəti işçi qüvvəsi ilə yerli icmalar arasındakı sosial-iqtisadi fərqlərin idarə edilməsinə və hesabatlılıq mexanizmlərinin təmin olunmasına yönəldilir.

3.5.1 Risklərin qiymətləndirilməsi

- **Cinsi istismar, sui-istifadə və qısnama.** İşçi qüvvəsinin müvəqqəti yerləşməsi, yerli icmalarla müntəzəm təmas, sosial-iqtisadi fərqlər və nəzarət mexanizmlərinin yetərsizliyi bu risklərin yaranması ehtimalını artıra bilər. Uşaqların gündəlik hərəkət marşrutları, ictimai məkanlardan istifadə və layihə sahələri ilə mümkün təmas halları nəzərə alınmaqla, uşaqların müdafiəsi üzrə qabaqlayıcı tədbirlər tətbiq edilməlidir. Layihə üzrə ümumi risk daha aşağı qiymətləndirilsə də, kənd yerlərindəki 1-ci Komponent sahələri və neftlə çirklənmiş göllər və sahələr üzrə bu risk ORTA hesab olunur və layihə səviyyəli Cİ/Sİ/CQ Fəaliyyət Planı ilə idarə edilir.

- **Məşğulluqla bağlı icma gərginliyi.** Bu tip layihələrdə münaqişənin ən çox rast gəlinən və ən yaxın səbəbi kənardan gələn şəxslərin yerli sakinlərin gözlədiyi iş yerlərini tutduğu barədə düşüncədir. Əmək bazarının məhdud olduğu Xızı, Şamaxı və Qobustan rayonlarında vakansiyalar və seçim meyarları barədə məlumatın vaxtında və aydın şəkildə açıqlanması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Seçim prosesinin şəffaf və yoxlanıla bilən qaydada aparılması, habelə müraciət və şikayət kanallarının əlçatan olması bu riskin azaldılmasına xidmət edir.**İcmanın sağlamlığı və təhlükəsizliyi.** Risklərə işçi qüvvəsi ilə icma arasında, o cümlədən cinsi yolla keçən infeksiyalar kimi yoluxucu xəstəliklərin qarşılıqlı yayılması; xüsusilə neft şlamının daşındığı marşrutlarda və giriş yollarında ağır nəqliyyat vasitələrinin kənd yollarında yaratdığı yol təhlükəsizliyi riski; nəqliyyat vasitələrində, geyimdə və avadanlıqda ərazidən daşınan çirklənmiş materialın sakinlərə təsiri daxildir.

- **Uşaqların müdafiəsi.** İşçi axını zamanı uşaqların layihə sahələrinə icazəsiz daxil olması, təhlükəli fəaliyyətlərlə təmasda olması və təhsil prosesinin pozulması ehtimalı nəzərə alınmalı, bu halların qarşısının alınması üçün sahəyə girişə nəzarət, maarifləndirmə və icma ilə əlaqələndirmə tədbirləri həyata keçirilməlidir. **Qeyri-rəsmi dolanışıq vasitələrinin sıxışdırılması.** Alt layihə sahələrində işlərin təşkili tullantı toplayan şəxslərin, torpaq istifadəçilərinin və fermerlərin mövcud fəaliyyətinə və sahələrə çıxışına təsir göstərə bilər. Bu təsirlər əvvəlcədən qiymətləndirilməli və müvafiq hüquq və dəstək tədbirləri KSÇ və sahəyə xas sənədlər əsasında təmin edilməlidir.Siyahıyaalma tamamlanmadan, kəsim tarixi müəyyən edilmədən və layihə

Yalnız xidməti istifadə üçün

səviyyəli KSÇ-də göstərilən hüquqlar və kompensasiya tədbirləri həyata keçirilmədən podratçılara hər hansı sahəyə girişi məhdudlaşdırmaq qadağandır.

3.5.2 Təsirin azaldılması və idarə olunması tələbləri

- **Əmək axınını ilkin mərhələdə azaltmaq.** Podratçı hər biri səfərbərlikdən əvvəl

  P-ƏMSİP-in bir hissəsi kimi rayon xaricindən gətiriləcək işçilərin sayını, vəzifələrini və sayın azaldılması üçün görülən tədbirləri göstərən Əmək Axınının İdarə Edilməsi Planı təqdim etməlidir. Yerli işə qəbul əsas tədbirdir: podratçı müvafiq ixtisasın yerli əmək bazarında olmadığını yazılı sübut etmədikdə, bütün ixtisassız və yarımixtisaslı işçilər təsirə məruz qalmış rayonlardan işə götürülməlidir.

- **Şəffaf və yoxlanıla bilən yerli işə qəbul.** Vakansiyalar, seçim meyarları, müraciət prosesi və işə qəbul qrafiki sahəyə xas MTCP-lərdə müəyyən edilmiş kanallardan istifadə etməklə, kifayət qədər əvvəlcədən, təsirə məruz qalan hər bir yaşayış məntəqəsində Azərbaycan dilində açıq elan edilir. Qeyri-rəsmi vasitəçilərlə işə qəbul və işçidən hər hansı işə qəbul haqqının alınması qadağandır. Podratçı müraciət, işə qəbul və imtina saylarını cins, rayon və yaşayış məntəqəsi üzrə bölgü ilə göstərən reyestr saxlayır və hər ay hesabat verir. LİQ reyestrləri rüblük, o cümlədən işçi və mənşə sənədlərini təsadüfi yoxlama ilə təsdiqləyir; nəticələr Dünya Bankına təqdim edilən yarımillik E&S hesabatlarına daxil edilir. İşə qəbul nəticələri təsirə məruz qalmış icmalara açıqlanır.

- **Davranış Məcəlləsi və davranış qaydaları.** Hər bir işçi sahəyə daxil olmazdan əvvəl 1 saylı Əlavədəki Davranış Məcəlləsini imzalayır. Məcəllə milli qanunlardan və razılıq yaşından asılı olmayaraq 18 yaşına çatmayan şəxslərə qarşı cinsi istismar və sui-istifadə xarakterli hərəkətləri, habelə digər yolverilməz davranışları; iş çərçivəsində olmadıqda yaşayış ərazilərinə daxil olmağı; Layihə işi zamanı uşaqlarla təması; iş sahələrində və Layihənin yaşayış yerləri, nəqliyyat vasitələrində spirtli içkiləri və ya narkotikləri saxlamağı və istifadə etməyi; ev sahibi icmada Layihənin nüfuzuna zərər vuran davranışları qadağan edir. Sanksiyalar işdən azad etmə və işçinin Layihənin bütün sahələrindən kənarlaşdırılmasına qədər artır.

- **İlkin təlimatlandırma və davamlı məlumatlandırma.** Hər bir işçinin ilkin təlimatlandırmasında Davranış Məcəlləsi, cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama, ev sahibi icmanın mədəni normaları və gözlənilən davranış, icmanın sağlamlığı və təhlükəsizliyi, işçi şikayət mexanizmi, qisas almama təminatı əhatə olunur. Təlimlər ən azı ildə iki dəfə və Davranış Məcəlləsi ilə bağlı hadisədən sonra təkrarlanır.

- **Nəqliyyat və icma təhlükəsizliyi.** Daşıma marşrutları, vaxtları və sürət hədləri hər bir təsirə məruz qalmış yaşayış məntəqəsi ilə razılaşdırılır və sahə üzrə Nəqliyyatın İdarə Edilməsi Planında göstərilir; məktəblərin açılıb-bağlanma saatları nəzərə alınır. Çirklənmiş materialların yaşayış məntəqələrindən keçməsi minimuma endirilir; qaçılmaz hallarda yük örtülür, nəqliyyat vasitələrinin təkərləri yuyulur. Marşrut barədə icma ilə məsləhətləşmələr sahəyə xas MTCP çərçivəsində aparılır

- **İşçilərin sağlamlığının müayinəsi və icmanın sağlamlığı.** Podratçılar yerli klinikaların yükünü artırmamaq üçün öz işçilərinə tibbi xidmət göstərir, yoluxucu xəstəliklərə dair məlumatlandırma proqramı keçirir, sahədə vektorlar, tullantılar və sanitariya şəraitinin ev sahibi yaşayış məntəqələrinə təhlükə yaratmamasını təmin edirlər.

Yalnız xidməti istifadə üçün

4. ƏMƏK QANUNVERİCİLİYİ VƏ TƏNZİMLƏYİCİ ÇƏRÇİVƏYƏ ÜMUMİ BAXIŞ

4.1 Əsas milli qanunvericilik

Azərbaycanda əmək qanunvericiliyinin əsasını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və 1999-cu il fevralın 1-də qəbul edilmiş (618-IQ saylı Qanun) və sonradan dəfələrlə dəyişiklik edilmiş Əmək Məcəlləsi (ƏM) təşkil edir. Əlaqəli qanunvericiliyə aşağıdakılar daxildir:

- **Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası (1995):** 35-ci maddə sərbəst məşğulluq seçimi hüququna təminat verir; məcburi əməyin qadağan edilməsini, təhlükəsiz və sağlam əmək şəraitində işləmək hüququnu, minimum əməkhaqqı və sosial müdafiə hüquqlarını müəyyən edir.
- **Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi (1999):** işçi ilə işəgötürən arasındakı əmək münasibətlərini tənzimləyən əsas qanunvericilik aktıdır. Əmək münasibətlərinin şərtlərini, əməkhaqqını, iş vaxtını, məzuniyyəti, ayrı-seçkiliyə yol verilməməsini, ƏMT-ni, mübahisələrin həllini və əmək münasibətlərinə xitamı əhatə edir.
- **"İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında" Qanun (2005):** məcburi əməyi qadağan edir və cinayət məsuliyyəti müəyyən edir.
- **Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi (1999):** məcburi əməyi cinayət əməli kimi müəyyən edir; 4–12 il həbs cəzası nəzərdə tutur.
- **"Sosial sığorta haqqında" Qanun (1997):** işçilərin sosial sığorta haqlarını və müavinətlərini (xəstəlik, analıq, əlillik və pensiya) tənzimləyir.
- **Minimum əməkhaqqı barədə Prezidentin sərəncamı (23 dekabr 2024):** minimum aylıq əməkhaqqı 400 AZN müəyyən edilib (2026-cı ilin iyununa olan məzənnə ilə təxminən 235 ABŞ dolları).
- **Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti:** Əmək Məcəlləsinə nəzarət və onun icrasını təmin etmək üçün məsul qurumdur.

4.2 Yaşanılabilən Bakı layihəsi üçün vacib Əmək Məcəlləsi müddəaları

4.2.1 Əmək müqavilələri

Əmək Məcəlləsi bütün əmək münasibətlərinin yazılı əmək müqaviləsi ilə rəsmiləşdirilməsini tələb edir. Müqavilədə vəzifə və ya iş funksiyası; əməkhaqqı və müavinətlər; iş şəraiti; əmək müddəti (müddətsiz və ya müddətli); habelə digər aidiyyəti məlumatlar göstərilməlidir. Müqavilə iki nüsxədə hazırlanıb yazılı formada verilir, hər bir tərəf bir nüsxə alır. Sınaq müddəti 3 aydan artıq ola bilməz.

4.2.2 Əməkhaqqı və tutulmalar

Qanunla müəyyən edilmiş minimum əməkhaqqı ayda 400 AZN-dir (235 ABŞ dolları). Əməkhaqqı Azərbaycan manatı ilə bank hesabına köçürülərək və ya razılaşdırılmış şəkildə ödənilir. Tutulmalara yalnız işçinin yazılı razılığı və ya qanunla (məsələn, vergi, sosial sığorta, məhkəmə qərarı) yol verilir. Əlavə iş standart saatlıq əməkhaqqının ən azı iki misli həcmində (vaxtamuzd işdə) və ya müvafiq işəmuzd tariflə ödənilməlidir.

4.2.3 İş vaxtı və istirahət

Standart iş vaxtı gündə 8 saat, həftədə 40 saatdır (beşgünlük iş həftəsi). Təhlükəli şəraitdə işləyənlər üçün maksimum iş vaxtı həftədə 36 saatdır. 18 yaşdan aşağı işçilər üçün həftəlik iş vaxtı ən çox 24 saat ola bilər. Əlavə iş istənilən ardıcıl iki gündə 4 saatdan artıq olmamalı və yalnız müəyyən müstəsna hallarda tətbiq edilməlidir. Bütün işçilərin ildə ən azı 21 təqvim günü ödənişli əmək məzuniyyəti hüququ var; bəzi kateqoriyalara daha çox məzuniyyət verilir. Hamilə qadınlar, 3 yaşadək uşağı olan qadınlar və 18 yaşdan aşağı işçilər əlavə və gecə işindən qorunur.

Yalnız xidməti istifadə üçün

4.2.4 Ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi və bərabər rəftar

Əmək Məcəlləsi vətəndaşlıq, cins, irq, din, siyasi mənsubiyyət, sosial mənşə, əmlak vəziyyəti və peşə ixtisası ilə əlaqəsi olmayan digər hallara görə ayrı-seçkiliyi qadağan edir. İşə qəbul, əməkhaqqı, iş şəraiti, vəzifədə irəli çəkilmə və işdən çıxarılmada bərabər rəftar prinsipləri tətbiq olunur. Cinsi qısnama iş yerində ləyaqət və müdafiə barədə ümumi müddəalarla tənzimlənir; işəgötürənlərdən şikayətləri daxili və ya hüquqi mexanizmlərlə araşdırmaq da daxil olmaqla, təhlükəsiz və ləyaqətli iş mühiti təmin etmələri gözlənilir.

4.2.5 İşçi təşkilatları

İşçilərin həmkarlar ittifaqlarını sərbəst yaratmaq və onlara qoşulmaq hüququ var. Əmək Məcəlləsi həmkarlar ittifaqları ilə işəgötürənlər arasında kollektiv danışıqlara icazə verir və kollektiv müqavilələri əmək münasibətlərinin tənzimlənməsində əsas vasitə kimi tanıyır. Əmək mübahisələri barışdırıcı prosedurlar, həmkarlar ittifaqlarının iştirakı, vasitəçilik mexanizmləri və ya məhkəmələr vasitəsilə həll edilə bilər; məcburi qərar qəbul etmək üçün əsas orqan məhkəmələrdir.

4.2.6 Uşaq əməyi

15 yaşı tamam olmayan şəxslərin işə götürülməsi qadağandır. Sağlamlıq, təhlükəsizlik və təhsili qorumaq üçün müəyyən edilmiş məhdudiyyətlərə riayət etməklə 15–18 yaşlı şəxslər işə götürülə bilər; təhlükəli iş, gecə və əlavə iş, spirtli içki satılan yerlər kimi zərərli mühitdə iş qadağandır. Yetkinlik yaşına çatmayanların iş saatları qanunla məhdudlaşdırılır; valideyn razılığı və tibbi yararlılıq kimi əlavə təminatlar tətbiq olunur.

4.2.7 Məcburi əmək

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və Cinayət Məcəlləsi ilə məcburi və ya icbari əmək qəti qadağan olunur. Məşğulluq rəsmi əmək müqaviləsi əsasında könüllü razılığa əsaslanmalıdır. Pozuntulara həbs cəzası da daxil olmaqla cinayət məsuliyyəti tətbiq edilir; qanunvericilikdə məcburi əməyə qarşı sıfır dözümlülük yanaşması nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikası Beynəlxalq Əmək Təşkilatının üzvüdür və əsas beynəlxalq əmək standartlarını təşkil edən, Yaşanılabilən Bakı layihəsi ilə əlaqəli BƏT-in səkkiz fundamental konvensiyasını ratifikasiya edib:

BƏT-in 87 saylı Konvensiyası – Birləşmək azadlığı və təşkilatlanma hüququnun müdafiəsi

- BƏT-in 98 saylı Konvensiyası – Təşkilatlanma və kollektiv danışıqlar aparmaq hüququ

Məcburi əmək

- BƏT-in 29 saylı Konvensiyası – Məcburi əmək
- BƏT-in 105 saylı Konvensiyası – Məcburi əməyin ləğvi

Uşaq əməyi

- BƏT-in 138 saylı Konvensiyası – İşə qəbul üçün minimum yaş həddi
- BƏT-in 182 saylı Konvensiyası – Uşaq əməyinin ən pis formaları

Bərabərlik və ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi

- BƏT-in 100 saylı Konvensiyası – Bərabər əməyə görə bərabər mükafatlandırma
- BƏT-in 111 saylı Konvensiyası – Əmək və məşğulluq sahəsində ayrı-seçkilik

Yalnız xidməti istifadə üçün

4.3 Boşluqların təhlili: Azərbaycanın Əmək Məcəlləsi və Dünya Bankının ƏMSS2-si

Cədvəl 3. Boşluqların təhlili – Azərbaycanın Əmək Məcəlləsi və Dünya Bankının ƏMSS2-si

ƏMSS2 tələbi	Milli çərçivənin vəziyyəti	Boşluğu aradan qaldıran tədbir	Məsul tərəf	Müddət	Yoxlama/monitorinq dövrü
Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi: ƏMSS2 vətəndaşlıq, etnik mənsubiyyət, din, siyasi mənsubiyyət, əlillik, cins və cinsi oriyentasiyadan asılı olmayaraq bütün işçilərə şamil olunur	ƏM qorunan xüsusiyyətlərin əksəriyyətini əhatə edir; lakin məşğulluq kontekstində cinsi oriyentasiya və əlillik üzrə açıq müdafiə nəzərdə tutmur	Layihənin 5.2-ci bölmədəki ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi siyasəti müdafiəni ƏMSS2-nin əhatə etdiyi bütün əsaslara genişləndirir; Davranış Məcəlləsi də bunu möhkəmləndirir	LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi; podratçının insan resursları bölməsi	Layihə qüvvəyə mindikdən etibarən siyasət tətbiq olunur; işə qəbulun hər mərhələsində riayət edilir	İşə qəbul və əməkhaqqı reyestrinin auditi, şikayət məlumatlarının rüblük nəzərdən keçirilməsi
Xarici və miqrant işçilər: ƏMSS2 bütün işçilər üçün eyni müdafiəni tələb edir; bəzi hallarda ƏM xarici işçilərə məhdud tətbiq olunur	Xarici əmək müqavilələri əsasında işə qəbul olunan xarici işçilərə ƏM tam tətbiq olunmur	Vətəndaşlığından asılı olmayaraq, Layihə sahələrində çalışan bütün işçilərə podratçılar üçün müqavilə öhdəliyi kimi ƏMSS2-yə uyğun əmək münasibətlərinin şərtləri tətbiq edilir.	LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi; podratçının insan resursları bölməsi	Səfərbərlik zamanı və ölkə vətəndaşı olmayan hər yeni işçinin işə qəbulunda	Müqavilə reyestrinin nəzərdən keçirilməsi və dilin başa düşülməsinin rüblük seçmə yoxlanılması
Şikayət mexanizmi: ƏMSS2 layihə səviyyəsində əlçatan işçi şikayət mexanizmi tələb edir	Mübahisələrin ümumi həlli məhkəmə və inzibati qaydada aparılır; xüsusi layihə işçi şikayət mexanizmi tələb olunmur	Bu ƏİP-in 8-ci bölməsində ayrıca İşçi Şikayət Mexanizmi yaradılıb	LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi; podratçının şikayətlər üzrə məsul şəxsi	Hər sahədə ilk işçi səfərbər edilməzdən əvvəl işlək vəziyyətə gətirilir	İŞM reyestri və şikayətlərə cavab müddətləri hər ay yoxlanılır; mexanizmin effektivliyi ildə bir dəfə nəzərdən keçirilir

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əsas təchizat zənciri: ƏMSS2 məcburi və uşaq əməyi risklərinə dair lazımi araşdırma tələb edir	Milli qanunvericilikdə xüsusi tələb yoxdur	9-cu bölmədə əsas təchizat zəncirinin yoxlanılması prosedurları müəyyən edilib	Podratçı (yoxlama və audit); LİQ-in ekoloji və sosial məsələlər üzrə mütəxəssisləri (yoxlama)	Hər bir tikinti müqaviləsi bağlandıqdan sonra 3 ay ərzində sənədlər əsasında ilkin yoxlama; bundan sonra və əsas olduqda audit	Təchizatçı yoxlama reyestri və audit hesabatları; hər il və əsas olduqda
ƏMT – çirklənmiş sahələr üzrə standartlar: təhlükəli tullantılar və çirklənmiş torpaqlar üzrə Dünya Bankı Qrupunun ƏMT Təlimatları	Milli ƏMT qanunvericiliyi Dünya Bankı Qrupunun standartlarına uyğun çirklənmiş sahələrin bərpasını xüsusi olaraq tənzimləmir	Dünya Bankı Qrupunun Təhlükəli Tullantıların İdarə Edilməsi və Quruda Neft və Qaz üzrə ƏMT Təlimatları məcburi minimum standart kimi qəbul edilir	Podratçının ƏMT rəhbəri; LİQ-in ekoloji məsələlər üzrə mütəxəssisi	İşə başlamazdan əvvəl ƏMT İdarəetmə Planı təsdiqlənir; işlərin hamısında standartlara əməl olunur	Podratçıların aylıq ƏMT yoxlama hesabatları; yarımillik müstəqil ƏMT auditi
Gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama: ƏMSS2 risklərin qarşısını almaq və onlara cavab vermək üçün Davranış Məcəlləsi, işçi təlimləri, məxfi şikayət mexanizmləri, təhlükəsiz məlumatvermə prosedurları daxil olmaqla mütənasib tədbirlər tələb edir.	Əmək Məcəlləsi ayrı-seçkiliyi qadağan edir və əmək münasibətlərində cinsi qısnama məsələsini tənzimləyir, lakin layihəyə xüsusi Davranış Məcəllələri, gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə qabaqlayıcı	Layihə bütün işçilər üçün gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama qadağalarını və sanksiyaları ehtiva edən Davranış Məcəlləsini (1 saylı Əlavə) qəbul edib icra edəcək; məcburi təlim keçirəcək; Layihənin şikayət mexanizmi vasitəsilə məxfi və anonim məlumatvermə kanalları yaradacaq; ƏMSS2 və bu mövzuda Yaxşı	LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul şəxs; podratçının bu sahədə məsul əlaqələndiricisi	Sahəyə girişdən əvvəl Davranış Məcəlləsi imzalanır və təlim başa çatdırılır; hər sahədə iş başlamazdan əvvəl yönləndirmə marşrutu müəyyən olunur və yoxlanılır	İmzalanmış Davranış Məcəllələrinin və cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə təlimin faizi, həmçinin 24 saat ərzində yönləndirilən müraciətlər hər ay hesablanır

Yalnız xidməti istifadə üçün

	tədbirlər, məxfi və ya anonim məlumatvermə kanalları və zərərçəkən mərkəzli cavab prosedurları tələb etmir.	Təcrübə Qeydi ilə uyğun yönləndirmə prosedurları tətbiq edəcək.			

Yalnız xidməti istifadə üçün

5. LAYİHƏ İŞÇİLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ VƏ PROSEDURLARI

5.1 Əmək münasibətlərinin şərtləri

İşçi kateqoriyasından asılı olmayaraq aşağıdakı şərtlər Layihənin bütün işçilərinə şamil olunur. Bu tələblər minimum standartlardır; kollektiv və ya fərdi müqavilələr əsasında podratçılar daha əlverişli şərtlər tətbiq edə bilərlər:

5.1.1 Bütün işçilərlə işə başlamazdan əvvəl yazılı əmək müqaviləsi və ya ona bərabər tutulan cəlbetmə məktubu bağlanacaq. Müqavilələr işçinin başa düşdüyü dildə (Azərbaycan dilində və zəruri hallarda digər dillərdə) tərtib ediləcək.

5.1.2 Müqavilələrdə vəzifə və ya iş funksiyası; əməkhaqqı; ödəniş qrafiki; iş saatları və əlavə iş qaydası; məzuniyyət hüquqları; ƏMT üzrə hüquq və vəzifələr; şikayət mexanizminə çıxış; habelə xəbərdarlıq və xitam şərtləri aydın göstəriləcək.

5.1.3 Əməkhaqqı razılaşdırılmış dövriliklə (ən azı ayda bir dəfə), vaxtında və tam ödəniləcək. Qanunla tələb olunan hallar istisna olmaqla, işçinin açıq yazılı razılığı olmadan əməkhaqqından tutulma aparılmayacaq.

5.1.4 Bütün əməkhaqları dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş minimum əməkhaqqına (2026-cı il üçün aylıq 400 AZN) bərabər və ya ondan yüksək olacaq. Təhlükəli şəraitdə işlər (çirklənmiş sahələrin bərpası, poliqonun idarə edilməsi) üçün təhlükəli işə görə əlavə ödəniş tətbiq ediləcək.

5.1.5 İş vaxtı həftədə 40 saatdan (standart işlərdə) və ya təhlükəli işlərdə həftədə 36 saatdan artıq olmayacaq. Əlavə iş könüllü olacaq, yalnız müstəsna hallarda görüləcək və standart saatlıq əməkhaqqının ən azı iki misli həcmində ödəniləcək.

5.1.6 Təhlükəli işlərdə çalışanlara həmin işlərin fiziki və psixoloji tələblərinin daha yüksək olmasını nəzərə alaraq, qanunla müəyyən edilmiş 21 günlük minimumdan artıq olmaqla, ildə ən azı 25 gün ödənişli əmək məzuniyyəti veriləcək.

5.1.7 Azərbaycan qanunvericiliyində nəzərdə tutulan tibbi sığorta və istehsalat xəsarətinə görə kompensasiya da daxil olmaqla, bütün işçilər sosial təminat hüquqlarına malik olacaqlar.

5.1.8 **Şəffaf işə qəbul prosedurları: podratçı və subpodratçıların bütün səviyyələrində Layihə üzrə vəzifələrə qəbul sənədləşdirilmiş və auditə açıq proses əsasında aparılır. Aşağıdakı tələblər müqavilə üzrə məcburidir:**

- İşə qəbul başlanmazdan əvvəl hər bir təsirə məruz qalan rayonda boş vəzifələr sahə üzrə ƏSİP-lərdə göstərilən məlumatlandırma kanalları ilə, kifayət qədər əvvəlcədən açıq elan olunur. Elanlarda vəzifə, əsas və əlavə meyarlar, əməkhaqqı aralığı, iş müddətinin gözlənilən uzunluğu, müraciət qaydası və son tarix göstərilir.
- Seçim meyarları müraciətlər qəbul edilməzdən əvvəl yazılı şəkildə müəyyən edilir və ardıcıl tətbiq olunur. Hər bir işə qəbul və imtina qərarının səbəbi qeydə alınır.
- İşəgötürən və ya hər hansı vasitəçi işçidən və ya müraciət edəndən hər hansı işə qəbul haqqı, depozit, komissiya və ya başqa ödəniş tələb edə bilməz. Qeyri-rəsmi vasitəçilər üzərindən işə qəbul qadağandır. Əmək resursları agentliyindən istifadə edildikdə, həmin agentliyin bu layihə səviyyəli ƏİP-ə əməl etməsi üçün tam məsuliyyət podratçının üzərində qalır.
- Başlanğıc və ixtisassız vəzifələr üzrə işə heç bir aidiyyəti olmayan formal təhsil tələbləri qoyulmamalı, müraciət prosedurları isə savadlılıq səviyyəsi məhdud şəxslərin istifadə edə biləcəyi formada olmalıdır. Bu yolla siyahıya alınmış

Yalnız xidməti istifadə üçün

tullantı yığan şəxslər və digər əlverişsiz vəziyyətdə olan müraciət edənlər faktiki olaraq kənarda qalmayacaqlar.

- Hər bir podratçı işə qəbul reyestri aparır və onu hər ay LİQ-ə təqdim edir. Reyestrdə müraciət edənlərin, müsahibəyə çağırılanların, işə qəbul olunanların və imtina alanların sayı cins, yaş qrupu, gəldiyi rayon və yaşayış məntəqəsi, habelə müraciət edənin siyahıya alınmış tullantı yığan şəxs olub-olmaması üzrə ayrıca göstərilir. LİQ reyestri rüblük audit edir.

5.1.9 Sənədləşdirmə tələbləri:

- Hər bir işəgötürən bütün pillələrdə çalışan hər bir işçi üçün şəxsi iş qovluğu saxlayır. Qovluğa imzalanmış yazılı müqavilə və ya cəlbetmə məktubu; milli şəxsiyyət sənədi əsasında yoxlanılmış yaşı təsdiq edən sənədin saxlanılan surəti; imzalanmış Davranış Məcəlləsi; tarixləri göstərilməklə ilkin təlimatlandırma, ƏMT, habelə gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə təlim qeydləri; verilmiş fərdi mühafizə vasitələri barədə qeydlər; əməkhaqqı və iş vaxtı, o cümlədən əlavə iş qeydləri; məzuniyyət qeydləri; sosial sığorta qeydiyyatı; məxfi saxlanılmaqla ayrıca tutulan peşə sağlamlığı müayinələrinin qeydləri; həmin işçi ilə bağlı intizam tədbiri və ya şikayət qeydləri daxil edilir.
- Qeydlər iş münasibətləri davam etdiyi müddətdə və bitdikdən sonra ən azı üç il saxlanılır; işçinin təyin olunduğu sahədə saxlanılır və ya 24 saat ərzində əldə edilə bilən olmalıdır. Sağlamlıq və şikayət qeydlərinin məxfiliyi qorunmaqla, LİQ və Dünya Bankı tələb etdikdə qeydlər onlara təqdim olunur.
- Müqavilələr, Davranış Məcəllələri, təhlükəsizlik təlimatları, əməkhaqqı vərəqələri və şikayət mexanizmi ilə bağlı materiallar hər bir işçinin başa düşdüyü dildə təqdim olunur. İşçinin savadlılığı məhdud olduqda, materialların məzmunu onun seçdiyi şahidin iştirakı ilə şifahi izah edilir və bu barədə qeyd aparılır.
- İşəgötürən şəxsiyyət sənədlərini heç vaxt özündə saxlamır. Yoxlama üçün sənədin surəti tələb olunduqda, əsli dərhal işçiyə qaytarılır.

5.2 Ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi və bərabər imkanlar

Layihə ayrı-seçkiliyə qarşı qəti siyasət həyata keçirir. Aşağıdakı əsaslarla işçiyə və ya iş üçün müraciət edənə qarşı ayrı-seçkilik edilə bilməz:

5.2.1 cins və cins və ƏMSS2-də nəzərdə tutulan digər şəxsi xüsusiyyətlər;

5.2.2 irq, etnik mənsubiyyət, din və ya milli mənşə;

5.2.3 əlillik və ya sağlamlıq vəziyyəti;

5.2.4 siyasi mənsubiyyət və ya həmkarlar ittifaqına üzvlük;

5.2.5 yaş (işçi üçün minimum yaş tələblərinə riayət olunmaqla);

5.2.6 hamiləlik və ya ailə vəziyyəti;

5.2.7 peşə ixtisası və iş tələbləri ilə əlaqəsi olmayan istənilən digər xüsusiyyət.

Bərabər imkanları təşviq etmək üçün aşağıdakı xüsusi tədbirlər görüləcək:

5.2.8 İş elanlarında gender baxımından neytral dildən istifadə olunacaq; qadınlar, əlilliyi olan şəxslər və həssas icmaların üzvləri müraciət etməyə təşviq olunacaq.

5.2.9 Layihə işçi qüvvəsinin bütün səviyyələrində gender baxımından inklüziv işə qəbul fəal şəkildə təşviq olunacaq; texniki və nəzarətçi vəzifələr üzrə xüsusi alt-hədəflər müəyyən ediləcək.

Yalnız xidməti istifadə üçün

5.2.10 Eyni dəyərdə işə görə qadınlara və kişilərə bərabər əməkhaqqı ödənilməlidir. LİQ-in və podratçıların əməkhaqqı siyahıları izah olunmayan gender maaş fərqlərini müəyyən etmək üçün ildə iki dəfə nəzərdən keçiriləcək.

5.2.11 Əlilliyi olan işçilərin ehtiyaclarına uyğun münasib iş şəraiti təmin ediləcək.

5.2.12 Hamilə işçilər və üç yaşınadək uşağı olan qadınlar Əmək Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq əlavə işdən, gecə işindən və təhlükəli şəraitdə işləməkdən qorunacaqlar. Analıq məzuniyyəti hüququ (126–180 təqvim günü) tam təmin ediləcək.

5.2.13 **İşə qəbul zamanı ayrı-seçkiliyə yol verilməməsinin yoxlanılması:**

- Hər bir müqavilə üzrə ilk işə qəbul mərhələsində dərc edilməzdən əvvəl və sonrakı mərhələlərdə seçmə qaydada, iş elanları və vəzifə tələbləri LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi tərəfindən nəzərdən keçirilir. Məqsəd sənədlərdə birbaşa və ya dolayı ayrı-seçkiliyin, o cümlədən gender stereotipinə əsaslanan ifadələrin, işə aidiyyəti olmayan tələblərin və 5.2-ci bölmədə göstərilən hər hansı xüsusiyyətə görə istisnanın olmadığını yoxlamaqdır.
- Müsahibələrdə və ərizə formalarında hamiləlik, ailə vəziyyəti, ailə planları, din, siyasi mənsubiyyət və ya həmkarlar ittifaqına üzvlük barədə suallar vermək qadağandır.
- Nəzarətçi səviyyəli və daha yüksək vəzifələr üzrə müsahibə komissiyalarına, podratçının təşkilati imkanları daxilində, ən azı bir qadın daxil ediləcək.
- LİQ hər rüb işə qəbul nəticələrini müraciət edənlərin tərkibi ilə müqayisə edərək cins və rayon üzrə fərqli nəticə nümunələrini müəyyənləşdirir. Belə nümunə aşkar edilərsə, podratçı onu izah etməli, obyektiv əsaslandırma olmadıqda isə düzəldici tədbirlər görməlidir.

5.3 İşçilərin təşkilatları

ƏMSS2-yə uyğun olaraq Layihə Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən işçilərin öz seçdikləri işçi təşkilatlarını yaratmaq və onlara qoşulmaq, habelə kollektiv danışıqlar aparmaq hüquqlarını tanıyır. Azərbaycanın Əmək Məcəlləsi işçilərin həmkarlar ittifaqları yaratmaq və onlara qoşulmaq, habelə kollektiv danışıqlar aparmaq hüquqlarını təmin edir; bu hüquqlar Azərbaycanın ratifikasiya etdiyi 87 və 98 saylı Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (BƏT) konvensiyaları ilə də möhkəmləndirilir. Azərbaycanda tikinti və tullantı sektorlarında həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyəti praktikada məhduddur; Layihə bunu işçi müdafiəsini azaltmaq üçün deyil, gücləndirmək üçün əsas hesab edir. Güclü həmkarlar ittifaqı təmsilçiliyinin olmaması 8-ci bölmədəki İşçi Şikayət Mexanizmini müstəqil müraciət kanalı kimi daha da vacib edir. Bütün podratçılara aşağıdakı minimum tələblər şamil olunur:

5.3.1 İşə qəbulun şərti kimi işçilərdən həmkarlar ittifaqına üzvlükdən və ya kollektiv danışıqlarda iştirakdan imtina etmələri tələb olunmayacaq;

5.3.2 Podratçılar qanuni həmkarlar ittifaqı fəaliyyətinə qoşulduqlarına görə işçilərə mane olmayacaq, onların fəaliyyətini əngəlləməyəcək və ya onları cəzalandırmayacaq;

5.3.3 Podratçılar Layihə işçilərinin şikayətlərini bildirmək və iş şəraitinə, eləcə də əmək münasibətlərinin şərtlərinə dair hüquqlarını müdafiə etmək üçün alternativ mexanizmlər yaratmasına mane olmayacaq.

5.3.4 Layihə sahələrində həmkarlar ittifaqları fəaliyyət göstərdikdə, LİQ seçilmiş işçi nümayəndələri ilə konstruktiv əməkdaşlıq edəcək və kollektiv danışıqlara mane olmayacaq. Azərbaycandakı tikinti sahələrində tez-tez olduğu kimi, həmkarlar ittifaqı olmadıqda, podratçılara hər bir iri sahədə işçilərin özləri tərəfindən seçilən işçi nümayəndələri komitəsi yaratmaq tövsiyə olunur. Bu, kollektiv narahatlıqların bildirilməsi üçün praktik kanaldır. İşçi komitələri İşçi Şikayət Mexanizmini tamamlayır, lakin onu əvəz etmir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

5.4 Uşaq əməyi və məcburi əmək

5.4.1 Uşaq əməyi

Layihədə uşaq əməyinə qarşı sıfır dözümlülük siyasəti tətbiq olunur. Yaşı 18-dən az olan heç bir şəxs Layihə çərçivəsində heç bir vəzifədə, o cümlədən bütün işlərin təhlükəli sayıldığı TÖM-lərdə, poliqonda, göllərdə və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpasında işə götürülməyəcək. Podratçılar aşağıdakıları etməlidir:

5.4.1 işə başlamazdan əvvəl milli şəxsiyyət sənədlərini yoxlamaqla bütün işçilərin yaşını təsdiqləmək;

5.4.2 bütün işçilərin doğum tarixləri və yaşı təsdiq edən sənədlərin surətləri göstərilən reyestrini aparmaq;

5.4.3 aşkar edilmiş uşaq əməyinin hər bir halı barədə dərhal LİQ-ə məlumat vermək; və

5.4.4 bütün səviyyələrdə subpodratçıların yaşın yoxlanılmasına dair eyni tələbləri tətbiq etməsini təmin etmək üçün prosedurlar yaratmaq.

Qeyd: 2026-cı ilin mayında aparılmış sahə tədqiqatında Şamaxıda tullantıların toplanması fəaliyyətində yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərin iştirakına dair hallar müəyyən edilib. Məsələ layihə səviyyəli KSÇ-də nəzərdə tutulan uşaq müdafiəsi tədbirləri, milli qanunvericiliyin tələbləri və aidiyyəti qurumlarla əməkdaşlıq çərçivəsində qiymətləndirilməli, uşaqların təhsilə davamiyyətini və ailələrin sosial müdafiəsini dəstəkləyən müvafiq tədbirlər görülməlidir. Görüləcək tədbirlərə uşaqların yenidən məktəbə cəlb edilməsi üçün dəstək və ev təsərrüfatlarının əsas gəlirlərinin itirilməsinin qarşısını alan uyğun tədbirlər daxil edilməlidir.

İlkin və ya sonrakı siyahıyaalma, sorğu və ya şikayət mexanizmləri vasitəsilə müəyyən edilmiş uşaqlar Layihədə işə götürülməməli və işlədilməməlidir. Tullantı Yığan Şəxslərin Keçid Proqramı üzrə işə qəbulda üstünlük yalnız tullantı yığan şəxslər kimi yoxlanılmış və siyahıya alınmış, yaşı 18 və yuxarı olan şəxslərə verilir.

5.5 Məcburi əmək

BƏT məcburi əməyin mövcudluğuna ayrı-ayrılıqda və ya birlikdə dəlalət edən 11 göstərici müəyyən edib. Layihədə çalışan podratçılar, subpodratçılar və əsas təchizatçılar fəaliyyətlərini bu göstəricilərə uyğun yoxlamalı və şübhəli halları gecikmədən LİQ-ə bildirməlidirlər. Göstəricilər aşağıdakılardır:

5.5.1 Həssas vəziyyətdən sui-istifadə – işçilərin kövrək miqrasiya statusundan, borcdan və ya sosial təcriddən istifadə edilməklə işə götürülməsi və ya saxlanılması;

5.5.2 Aldatma – işçilərə işin mahiyyəti, yeri, işəgötürən və ya faktiki iş şəraiti barədə yanlış məlumat verilməsi;

5.5.3 Hərəkət azadlığının məhdudlaşdırılması – işçilərin iş sahəsində və ya yaşayış yerində saxlanılması, sərbəst çıxıb gedə bilməməsi;

5.5.4 Təcrid etmə – işçilərin ailələri və ya kənar aləmlə əlaqə saxlamaqdan məhrum edilməsi;

5.5.5 Fiziki və cinsi zorakılıq – işçiləri məcbur etmək üçün zorakılıq hədəsi və ya zorakılıqdan istifadə;

5.5.6 Hədə-qorxu və təhdid – hakimiyyət orqanlarına şikayət etmək, işdən çıxarmaq və ya başqa formada qisas almaqla hədələmə;

5.5.7 Şəxsiyyət sənədlərinin saxlanılması – işəgötürənin pasportları, iş icazələrini və ya digər şəxsiyyət sənədlərini özündə saxlaması;

Yalnız xidməti istifadə üçün

5.5.8 Əməkhaqqının verilməməsi – əməkhaqqının gecikdirilməsi, razılıq olmadan azaldılması və ya üçüncü tərəfə ödənilməsi;

5.5.9 Borc asılılığı – işçilərə işə qəbul haqqını, nəqliyyat və ya yaşayış xərclərini işləyib ödəməli olduqlarının bildirilməsi;

5.5.10 Uyğun olmayan yaşayış və iş şəraiti – yaşayış və ya iş şəraitinin qanuni minimumdan açıq-aşkar aşağı olması;

5.5.11 Həddindən artıq əlavə iş – qanuni hədləri aşan iş saatları və yetərli ödənişin və ya istirahətin olmaması.

Layihədə borc asılılığı və insan alveri də daxil olmaqla, məcburi və ya icbari əməyin bütün formalarına qarşı sıfır dözümlülük siyasəti tətbiq edilir. Podratçılar aşağıdakıları təmin etməlidir:

5.5.12 bütün işçilərin könüllü işləməsini, ağlabatan müddətdə əvvəlcədən xəbərdarlıq etməklə cəriməsiz iş münasibətlərinə xitam verə bilməsini;

5.5.13 işə qəbul şərti kimi işçilərdən depozit və ya şəxsiyyət sənədləri tələb edilməməsini;

5.5.14 işçilərdən işə qəbul haqqı və ya əlaqəli xərclərin tutulmamasını (bu xərcləri işəgötürən ödəməlidir);

5.5.15 işçilərin işə başlayarkən işdən çıxıb getmək hüquqları barədə məlumatlandırılmasını; və

5.5.16 məcburi əmək və ya insan alveri ilə bağlı hər hansı inandırıcı iddianın dərhal LİQ-ə və səlahiyyətli milli orqanlara bildirilməsini.

5.5.17 Layihə çərçivəsində cəlb olunan heç bir işəgötürən, podratçı, subpodratçı və ya əmək resursları agentliyi işçinin pasportunu, milli şəxsiyyət vəsiqəsini, iş icazəsini, yaşayış icazəsini, peşə sertifikatını, bank kartını və ya hər hansı digər şəxsi sənədini işə qəbul zamanı, gəlişində, iş müddətində və ya iş başa çatdıqdan sonra, işçinin razılığı olsa belə, götürə, saxlaya və ya məhv edə bilməz. Yaşı, kimliyi və ya işləmək hüququnu yoxlamaq üçün sənədə baxmaq və ya onun surətini çıxarmaq lazım gəldikdə, bu, işçinin iştirakı ilə edilir və sənəd dərhal ona qaytarılır. İşçinin sənədlərinin saxlanılması 7.2-ci bölmədəki sanksiyalar ardıcıllığına görə 1-ci kateqoriya pozuntudur və bu barədə LİQ-ə dərhal məlumat verilir.

İşçilərin yoxlanılması

5.5.18 LİQ hər bir fəal sahədə və bütün subpodratçı səviyyələrində uşaq əməyi və məcburi əmək qadağalarına riayət olunmasını aşağıdakı yoxlamalar vasitəsilə təsdiqləyir:

- İşə qəbul zamanı sənədlərin yoxlanılması: işçi işə başlamazdan əvvəl milli şəxsiyyət sənədi ilə yaş yoxlanılır, yoxlamanın tarixi reyestrdə qeyd edilir.
- Podratçı hər ay işçilər reyestrini buraxılış qeydləri və əməkhaqqı siyahısı ilə tutuşdurur. Bununla sahədə işlədiyi halda hər iki siyahıda görünməyən şəxslər müəyyən edilir. Reyestrə daxil edilmədən sahədə çalışan şəxslər statusu rəsmiləşdirilənədək sahədən kənarlaşdırılır.
- LİQ-in rübdə bir dəfə xəbərdarlıq etmədən keçirdiyi sahə yoxlamasına aşağıdakılar daxildir: yaşı az görünən işçilərin faktiki yoxlanılması; təsadüfi seçilmiş işçilərlə, o cümlədən subpodratçıların işçiləri və miqrant işçilərlə, nəzarətçilərdən kənarda və lazım gəldikdə müstəqil tərcüməçi vasitəsilə məxfi fərdi müsahibələr; habelə yuxarıda sadalanan BƏT-in 11 məcburi əmək göstəricisinə uyğun yoxlama.
- Bu yoxlamalarda hər hansı inandırıcı göstərici aşkar edilərsə, müvafiq fəaliyyət dərhal dayandırılır, Dünya Bankına məlumat verilir, podratçının

Yalnız xidməti istifadə üçün

deyil, LİQ-in rəhbərliyi ilə araşdırma aparılır və zərər çəkən işçilərə yönəlmiş bərpa tədbirləri görülür.

5.6 Davranış Məcəlləsi

Layihənin bütün işçiləri (birbaşa və podratçı işçiləri) işə başlamazdan əvvəl Layihənin Davranış Məcəlləsini oxumalı, başa düşməli və imzalamalıdır. Bu layihə səviyyəli ƏİP-ə 1 saylı Əlavə kimi daxil edilən Davranış Məcəlləsi aşağıdakıları əhatə edir:

5.6.1 bütün müvafiq milli qanunlara və Layihənin ƏMÇ sənədlərinə riayət;

5.6.2 əməkdaşlara, icma üzvlərinə və Layihənin təsirinə məruz qalan şəxslərə qarşı ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi və hörmətlə davranılması;

5.6.3 cinsi istismar, sui-istifadə və cinsi qısnamaya qarşı sıfır dözümlülük, o cümlədən qadağan olunmuş davranışların konkret tərifləri;

5.6.4 uşaqların cinsi istismarını əks etdirən materiallara və uşaq istismarına qarşı sıfır dözümlülük;

5.6.5 işçilərə və ya icma üzvlərinə qarşı zorakılığın, hədə-qorxunun və təhdidin qadağan olunması;

5.6.6 iş sahələrində və Layihə nəqliyyat vasitələrində spirtli içki və narkotik vasitələrdən istifadənin qadağan olunması;

5.6.7 Layihə avadanlığı, materialları və nəqliyyat vasitələri ilə təhlükəsiz və məsuliyyətli davranılması;

5.6.8 icma ərazilərinə və ya xüsusi mülkiyyətə icazəsiz daxil olmağın qadağan edilməsi;

5.6.9 Davranış Məcəlləsinin pozuntuları barədə rəhbərlərə və ya şikayət mexanizmi vasitəsilə məlumat vermək öhdəliyi; və

5.6.10 Davranış Məcəlləsinin pozulmasının nəticələri, o cümlədən intizam tədbirləri, işdən çıxarma və səlahiyyətli orqanlara yönləndirmə.

Davranış Məcəlləsi Azərbaycan dilində (beynəlxalq işçilər üçün ingilis dilində də) təqdim olunacaq. İşçilərin ilkin təlimatlandırılması zamanı onun məzmunu şifahi izah ediləcək. Davranış Məcəlləsinin icrasına nəzarət və müvafiq davranışa nümunə olmaq rəhbərlərin məsuliyyətidir.

5.7 İşçilərin sağlamlığı və rifahı

Layihə qanunla müəyyən edilmiş minimum ƏMT tələblərindən əlavə, bütün işçilərin sağlamlığını və rifahını dəstəkləməyi öhdəsinə götürür. Əsas tədbirlərə aşağıdakılar daxildir:

5.7.1 Layihənin bütün sahələrində təmiz içməli su, lazımi sanitariya qurğuları və istirahət yerləri ilə təminat;

5.7.2 yüksək təsirə məruz qalma riski olan işlərdə (çirklənmiş sahələrin bərpası) çalışanların sağlamlığının mütəmadi monitorinqi;

5.7.3 psixoloji baxımdan ağır işlərdə (tullantıların idarə edilməsi, çirklənmiş sahələrin bərpası) çalışanlara psixi sağlamlıq və psixososial dəstək xidmətləri;

5.7.4 ilkin təlimatlandırma zamanı HİV/QİÇS barədə məlumatlandırma və profilaktika məlumatlarının verilməsi;

5.7.5 tikinti və bərpa işlərinin aparıldığı bütün fəal sahələrdə təcili tibbi yardım göstərilməsi imkanları; və

5.7.6 iş yerində fiziki cəzanın və psixoloji təqibin qadağan olunması.

Yalnız xidməti istifadə üçün

5.7.7 İşçilər üçün yaşayış yeri (düşərgə) təmin edildikdə, bu yerlər BMK-nın İşçilərin Yaşayış Yerlərinə dair Rəhbər Qeydlərində və müvafiq Dünya Bankı Qrupunun Ətraf Mühit, Sağlamlıq və Təhlükəsizlik Təlimatlarında müəyyən edilmiş standartlara cavab verəcək. [Dəqiqləşdirilməlidir: 1-ci və 2-ci Komponentlər üzrə hər hansı müqavilə paketində işçi düşərgələrindən istifadə ediləcəkmi?]

5.8 İşçilərin ixtisara salınması

5.8.1. ƏMSS2-yə əsasən, Layihə işçilərin ixtisarına səbəb ola bilərsə, ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsipinə əsaslanan və işçilərlə, habelə onların təşkilatları ilə məsləhətləşilərək ixtisar planı hazırlanmalıdır. İxtisar riski yarandıqda:

- **Bələdiyyələrin təmizlik və tullantı toplama əməliyyatlarının birləşdirilməsi:** Sumqayıt Təmizlik Departamentində hazırda 769 nəfər çalışır və onların 521-i küçələrin təmizlənməsinə və tullantıların yığılmasına cəlb olunub. Tullantıların ötürülmə məntəqəsinin tətbiqi, toplama marşrutlarının yenidən təşkili və tullantılarla mexanikləşdirilmiş üsulla işlənməsi tələb olunan iş yerlərinin sayını və tərkibini dəyişəcək. Abşeron tullantı hövzəsində xidmətlər yenidən təşkil edilərkən digər bələdiyyələrdə də oxşar risklər yarana bilər. Bu risklər sahə üzrə ƏMÇ sənədləri hazırlanarkən qiymətləndiriləcək.
- **Mövcud tullantı sahələrində fəaliyyətin dayandırılması:** bağlanan və ya təyinatı dəyişən tullantı yerlərində rəsmi işləyən şəxslər iş yerlərini itirə bilərlər. Bu dolanışıq vasitəsinin itirilməsi ixtisar sayılmayan qeyri-rəsmi tullantı yığan şəxslərin vəziyyətindən fərqlidir; onların vəziyyəti 3.3-cü bölmədəki Tullantı Yığan Şəxslərin Keçid Proqramı və layihə səviyyəli KSÇ çərçivəsində həll edilir.
- **Tikinti və bərpa müqavilələrinin başa çatması:** işlər başa çatdıqda yerli qaydada işə götürülən tikinti işçiləri ilə əmək münasibətlərinə xitam veriləcək. Podratçılar 3.4-cü bölmədə tələb olunan Əmək Axınının İdarə Edilməsi Planına xitam mərhələsi tədbirlərini daxil etməlidir. Bu tədbirlərə əvvəlcədən bildiriş verilməsi, yekun ödənişlər və işçi qüvvəsinin sayı yerli əmək bazarına nisbətən yüksək olduqda rayon məşğulluq xidmətinə əvvəlcədən məlumat verilməsi daxildir.

5.8.2. Layihə ilə əlaqəli hər hansı ixtisar qərarı qüvvəyə minməzdən əvvəl LİQ təsirə məruz qalan işəgötürən, işçilər və onları təmsil edən hər hansı işçi təşkilatı ilə məsləhətləşərək ixtisar planı hazırlayacaq və planı Dünya Bankının razılığına təqdim edəcək. Planda ən azı aşağıdakılar olmalıdır:

- İxtisara alternativ variantların təhlili və bu variantların rədd edilmə səbəbləri; o cümlədən yeni obyektlərdə başqa vəzifəyə keçirilmə, yenidən təşkil olunmuş xidmət üçün tələb edilən vəzifələrə uyğun yenidən hazırlıq, mərhələli keçid, təbii axınla ixtisar və könüllü işdən ayrılma.
- Təsirə məruz qalan vəzifələrin sayı, funksiyası, dərəcəsi, cinsi və yaş qrupu üzrə bölgüsü, habelə təsirlənən şəxslərin sayı; bununla qadınlara və ya yaşlı işçilərə qeyri-mütənasib təsir qərar qəbul edilməzdən əvvəl görünən olur.
- Obyektiv, sənədləşdirilmiş və ardıcıl tətbiq edilən, 5.2-ci bölmədə göstərilən hər hansı əsas üzrə ayrı-seçkiliyə yol verməyən seçim meyarları. Seçimdə cins, yaş, əlillik, hamilələlik, həmkarlar ittifaqına üzvlük və ya fəaliyyət, yaxud işçinin şikayət mexanizmindən istifadə etməsi əsas götürülə bilməz.
- Qərarlar yekunlaşdırılmamışdan əvvəl başlayan və həmin qərarlara təsir etmək imkanı verən məsləhətləşmə prosesi. Prosesdə təsirə məruz qalan işçilər və onların nümayəndələri iştirak edir; qaldırılan məsələlər və onlara necə baxıldığı qeydə alınır.
- Əmək Məcəlləsi və tətbiq olunan kollektiv müqavilə və ya fərdi müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddətlərdən az olmayan xəbərdarlıq müddəti və işdənçıxarma müavinəti

Yalnız xidməti istifadə üçün

hüquqları. Bütün ödənişlər tam və vaxtında edilir və iş münasibətləri bitməzdən əvvəl LİQ tərəfindən təsdiqlənir.

- İxtisarın miqyasına uyğun keçid dəstəyi: yeni obyektlərdəki vəzifələr üçün yenidən hazırlıq, yenidən təşkil olunmuş xidmətdə və MBM, poliqon və tullantıların ötürülmə məntəqələrində açılan vakansiyalara qəbul zamanı üstünlük, iş axtarmağa yardım, dövlətin məşğulluq və sosial müdafiə xidmətlərinə yönləndirmə.
- Proses boyu və əmək münasibətləri bitdikdən sonra ən azı altı ay ərzində bütün təsirə məruz qalan işçilərin 8-ci bölmədəki İşçi Şikayət Mexanizminə çıxışı və ixtisar prosesinə dair narahatlıqlarını bildirdiklərinə görə onlara qarşı qisas alınmayacağı barədə açıq təminat.
- İxtisardan sonra ən azı 12 ay ərzində nəticələrin monitorinqi; ixtisara düşən, başqa vəzifəyə keçirilən, yenidən hazırlıq keçən və yenidən işə düzələn şəxslərin sayı, cins və yaş qrupu üzrə bölgü, habelə həmin qrupdan daxil olan şikayətlər barədə məlumatvermə.

Yalnız xidməti istifadə üçün

6. ƏMƏYİN MÜHAFİZƏSİ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK

6.1 ƏMT siyasəti və standartları

Layihə bütün tikinti və bərpa fəaliyyətlərinin aşağıdakılara tam uyğun həyata keçirilməsini tələb edir:

6.1.1 Dünya Bankı Qrupunun Ətraf Mühit, Sağlamlıq və Təhlükəsizlik üzrə Ümumi Təlimatları (2007-ci il və sonrakı yeniləmələr);

6.1.2 Tullantıların İdarə Edilməsi Obyektləri üzrə Dünya Bankı Qrupunun ƏMT Təlimatları (2007-ci il) – bütün 1-ci Komponent sahələrinə tətbiq edilir;

6.1.3 Quruda Neft və Qazın İnkişafı üzrə Dünya Bankı Qrupunun ƏMT Təlimatları – köhnə neft infrastrukturunun istismardan çıxarılmasına və 2-ci Komponent sahələrində çirklənmiş ərazilərin bərpasına tətbiq edilir;

6.1.4 Təhlükəli Materialların İdarə Edilməsi üzrə Dünya Bankı Qrupunun ƏMT Təlimatları – çöküntülərin idarə edilməsinə, çirklənmiş torpağın qazılmasına və 2-ci Komponent sahələrində laboratoriya fəaliyyətlərinə tətbiq edilir;

6.1.5 Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi (IX bölmə: əməyin mühafizəsi; 33–36-cı fəsillər, 207–239-cu maddələr) və əlaqəli qaydalar; və

6.1.6 ISO 45001:2018 (Əməyin Sağlamlığı və Təhlükəsizliyinin İdarə Edilməsi Sistemləri) – podratçıların ƏMT idarəetmə sistemləri üçün çərçivə kimi.

6.2 Podratçılar üçün ƏMT idarəetmə tələbləri

Bütün tikinti podratçıları minimum olaraq aşağıdakı ƏMT tələblərinə riayət etməlidir. Bu tələblər bütün tikinti müqavilələrinə müqavilə üzrə məcburi öhdəliklər kimi daxil ediləcək:

6.2.1 İşlərə başlanmazdan əvvəl sahəyə xas ƏMT İdarəetmə Planı hazırlayıb həyata keçirmək; bu plan Podratçının ƏMSİP-inin bir hissəsi kimi LİQ-in nəzərdən keçirməsi və təsdiqi üçün təqdim edilir;

6.2.2 Hər bir tikinti sahəsinə ƏMT məsələlərinə riayət və hadisələrin idarə olunması üçün xüsusi məsuliyyət daşıyan ixtisaslı ƏMT rəhbəri təyin etmək;

6.2.3 Başlamazdan əvvəl bütün işlər üzrə sənədləşdirilmiş risk qiymətləndirməsi aparmaq və bütün yüksək riskli işlər üçün təhlükəsiz iş üsulları sənədlərini hazırlayıb tətbiq etmək;

6.2.4 Sahəyə giriş tələblərini (fərdi mühafizə vasitələri (FMV), ilkin təlimatlandırma və girişə nəzarət) müəyyənləşdirib icrasını təmin etmək;

6.2.5 İşçilər sahədə işə başlamazdan əvvəl sahəyə xas təhlükələri, fövqəladə hallar prosedurlarını, FMV-dən istifadəni və şikayət mexanizminə çıxışı əhatə edən ən azı 8 saatlıq ƏMT ilkin təlimatlandırması keçirmək;

6.2.6 Tələb olunan bütün FMV-ni işçilərə ödənişsiz vermək, saz vəziyyətdə saxlamaq və ardıcıl istifadəsini təmin etmək;

6.2.7 Fövqəladə hallara cavab prosedurlarını yaratmaq və bütün sahələrdə ilk yardım məntəqələrini və fövqəladə hallara cavab avadanlığını saxlamaq;

6.2.8 Bütün ƏMT hadisələri (qəzalar, baş verməkdən son anda yayınma halları, peşə xəstəlikləri) barədə hadisə baş verdikdən sonra 24 saat ərzində LİQ-ə məlumat vermək;

6.2.9 Hər bir fəal sahədə ayda ən azı bir dəfə ƏMT yoxlaması aparmaq və yazılı hesabatları LİQ-ə təqdim etmək.

Yalnız xidməti istifadə üçün

6.2.10 Səfərbərlikdən əvvəl tələblər: LİQ aşağıdakı şərtlərin hər birinin təmin olunduğunu yazılı şəkildə təsdiqləməyənədək heç bir podratçı Layihə sahəsinə texnika, material və ya işçi gətirə bilməz:

- P-ƏMSİP-in tərkib hissəsi olan, LİQ tərəfindən nəzərdən keçirilmiş və tələb olunduğu hallarda Dünya Bankı tərəfindən razılaşdırılmış, sahəyə xas ƏMT İdarəetmə Planı;
- Aidiyyəti təhlükələrə uyğun səriştəsi sənədlərlə təsdiqlənmiş ixtisaslı ƏMT rəhbərinin təyin olunması və sahədə olması;
- İşlərin ilk 90 günü ərzində planlaşdırılan bütün yüksək riskli fəaliyyətlər üçün sənədləşdirilmiş iş təhlükəsi təhlilləri və təhlükəsiz iş üsulları sənədləri;
- İşçinin sahəyə ilk dəfə daxil olmasından əvvəl hər bir işçiyə ən azı 8 saatlıq təhlükəsizlik təlimatlandırması verilməsi. Təlimatlandırma sahəyə xas təhlükələri, fövqəladə hallar prosedurlarını, FMV-ni, işə icazə sistemini, işi dayandırmaq səlahiyyətini, işçi şikayət mexanizmini, qisasdan müdafiə təminatını və Davranış Məcəlləsini əhatə etməlidir. Təlimdə iştirak hər bir işçinin adı göstərilməklə qeydə alınır və saxlanılır. Təlimatlandırma qeydi olmayan heç bir işçi sahəyə buraxılmır; bu tələb subpodratçıların və qısamüddətli işçilərin işçilərinə də eyni qaydada şamil edilir;
- İşə başlamazdan əvvəl vəzifəyə və təhlükələrə uyğun olaraq bütün işçilərin işi yerinə yetirməyə yararlılığı yoxlanılır: bütün işçilər üçün ilkin peşə sağlamlığı müayinəsi; təhlükəli vəzifələrə təyin olunan işçilər üçün əlavə olaraq tənəffüs funksiyasının yoxlanılması və üzə uyğunluq sınağı da daxil olmaqla tənəffüs mühafizə vasitələrindən istifadə etməyə yararlılığın təsdiqi; səs-küyə məruz qalma gözlənilirsə audiometriya; tətbiq olunduqda yüksəklikdə, qapalı məkanlarda və ya su üzərində işləməyə yararlılığın təsdiqi. Yararlılıq yoxlamaları işçinin vəzifə öhdəliklərini icra etməyə yararlı olub-olmadığını müəyyən edir; təhlükəsiz iş qabiliyyəti ilə əlaqəsi olmayan əsaslara görə müraciət edənləri kənarlaşdırmaq üçün heç vaxt istifadə edilə bilməz;
- Qiymətləndirilmiş təhlükələrə uyğun FMV işə başlamazdan əvvəl alınmalı, verilməli və qeydə alınmalı, tənəffüs mühafizə vasitələri isə hər bir işçiyə ayrıca uyğunlaşdırılmalıdır;
- İlk yardımın göstərilməsi, hər növbədə təlim keçmiş ilk yardım göstərənlərin olması, hər bir sahə üzrə zərərçəkmişin təxliyə marşrutu və qəbul edən xəstəxana, 2-ci Komponent sahələri üzrə isə qaz detektorları, xilasetmə avadanlığı, hidrogen-sulfid və karbohidrogen təsirinə tibbi yardım tədbirləri də daxil olmaqla, fövqəladə hallara cavab tədbirləri hazırlanmalı və sınaqdan keçirilməlidir;

LİQ sənədləşdirilmiş səfərbərliköncəsi yoxlama siyahısından (4 saylı Əlavə) istifadə edəcək və hər bir sahə üzrə icazə tarixini qeydə alacaq.

6.2.11 İşlərin gedişində sahə səviyyəsində öhdəliklər:

- Təhlükələrin müəyyənləşdirilməsi və risklərin qiymətləndirilməsi səfərbərlikdən əvvəl birdəfəlik görülən iş deyil, davamlı öhdəlikdir. Hər bir podratçı sahənin təhlükələr reyestrini və yeni, yaxud yenilənmiş bütün iş təhlükəsi təhlillərini hər ay LİQ-ə təqdim etməli, yeni müəyyən edilmiş təhlükəyə dair risk qiymətləndirməsini isə təhlükə müəyyən ediləndən sonra 5 iş günü ərzində verməlidir. Yeni müəyyən edilmiş yüksək riskli fəaliyyətə dair qiymətləndirmə təqdim edilənədək həmin işə başlamaq olmaz.

Yalnız xidməti istifadə üçün

- Yüksəklikdə iş, qazıntı, qapalı sahəyə giriş, qaynaq və digər isti işlər, fəaliyyətdə olan xidmət xətləri yaxınlığında iş, yükqaldırma əməliyyatları, su üzərində və ya suyun üstündə iş, habelə çirklənmiş çöküntü, neft şlamı və ya köhnə quyu infrastrukturu ilə əlaqəli bütün işlər üzrə işə icazə sistemi tətbiq olunur. İcazələri ƏMT rəhbəri verir, onların müddəti məhdud olur və LİQ istənilən vaxt audit apara bilər.
- Hər gün işə başlamazdan əvvəl həmin günün fəaliyyətləri, təhlükələri və nəzarət tədbirləri barədə təlimat keçirilir, iştirakçılar qeydə alınır.
- 2-ci Komponent sahələrində təsirlənmənin monitorinqi, o cümlədən hidrogen-sulfid, uçucu üzvi birləşmələr, benzol və nəfəsalma zonasındakı toz üzrə şəxsi və ərazi monitorinqi aparılır. Nəticələr hər ay LİQ-ə və təsirə məruz qalan işçilərin hər birinə ayrıca bildirilir. Təsirlənmə müvafiq peşə təsir həddini keçdikdə, nəzarət tədbirləri bərpa edilənədək iş dayandırılır.
- Hər bir işçinin işi dayandırmaq səlahiyyəti var: təhlükəli olduğunu əsaslı hesab edən hər bir işçi heç bir mənfi nəticə ilə üzləşmədən işi dayandıra bilər. Bu səlahiyyətdən istifadə qeydə alınır və bu barədə məlumat verilir; ondan istifadə edən işçiyə qarşı istənilən mənfi münasibət 8.4-cü bölməyə əsasən qisas kimi qiymətləndirilir.
- Hadisələr barədə məlumatvermə: baş verməkdən son anda yayınma halları da daxil olmaqla, bütün hadisələr barədə 24 saat ərzində LİQ-ə məlumat verilir; ölüm, ciddi xəsarət və ya ciddi zərər vurmaq potensialı olan hadisə barədə dərhal məlumat verilir; Ətraf Mühit və Sosial Hadisələrə Cavab Alətinə uyğun olaraq LİQ ciddi hadisələr barədə 48 saat ərzində Dünya Bankına məlumat verir. Əsas səbəb təhlili və məsul şəxslər, habelə müddətlər göstərilməklə düzəldici tədbirlər planı 10 iş günü ərzində təqdim olunur. LİQ hər bir tədbirin tamamlandığını yoxlayır.
- Bundan əlavə, podratçı ölüm, ciddi xəsarət, iş vaxtının itirilməsi ilə nəticələnən hadisə və ya ciddi zərər potensiallı hadisədən sonra 14 təqvim günü ərzində təhlil hesabatını LİQ-ə təqdim etməlidir. Hesabatda hadisələrin ardıcıllığı, əsas səbəb təhlili, məsul şəxslər və müddətlər göstərilməklə düzəldici və qabaqlayıcı tədbirlər, əldə olunan dərslər, habelə həmin dərslərin işçi qüvvəsinə və Layihədə işləyən digər podratçılara necə çatdırıldığı göstərilir. Təhlil hesabatının təqdim edilməsi müqavilə tələbidir; LİQ müvafiq hadisə sənədlərini bağlamazdan əvvəl hesabatı yoxlayır.

6.2.12. Təhlükəli maddələrə, bioloji təhlükələrə, səs-küyə, vibrasiyaya və ya nəfəsalma zonasındakı toza məruz qalma ilə əlaqəli vəzifələrdə çalışan bütün işçilər üçün sağlamlıq nəzarəti məcburidir. Bu tələbin əhatəsinə 2-ci Komponent üzrə bərpa işlərinin demək olar ki, bütün vəzifələri və 1-ci Komponent çərçivəsində tullantıların idarə edilməsi və çeşidlənməsi ilə bağlı bütün işlər daxildir. Nəzarət işəgötürənin hesabına və işçinin iş vaxtı ərzində təmin edilir:

- İşə ilk dəfə zərərli təsirə məruz qalmazdan əvvəl işçinin ilkin vəziyyətini müəyyən edən müayinə.
- İldə ən azı bir dəfə dövri müayinə; neft şlamının qazılması, çöküntülərin dibdərinləşdirilməsi, susuzlaşdırma və ya köhnə quyuların ləğvi ilə məşğul olan işçilər üçün isə altı ayda bir dəfə. Müayinənin məzmunu təsirə uyğunlaşdırılır və zərurət olduqda tənəffüs funksiyasının qiymətləndirilməsi, dermatoloji müayinə, audiometriya, qaraciyər və böyrək funksiyası, ağır metal və karbohidrogen metabolitləri üzrə bioloji monitorinqi əhatə edir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

- İş münasibətləri başa çatdıqda aparılan yekun müayinə; bununla Layihə çərçivəsində iş zamanı yaranmış hər hansı sağlamlıq vəziyyəti işçi işdən ayrılmazdan əvvəl sənədləşdirilir.
- Nəticələr işçiyə verilir və şəxsi iş qovluğundan ayrı, məxfi tibbi sənəddə saxlanılır. İşəgötürənə klinik təfərrüatlar deyil, yalnız işə yararlılıq barədə qərar bildirilir. Sağlamlıq məlumatları LİQ-ə, Dünya Bankına və ya şəxsiyyəti müəyyən edən formada hər hansı üçüncü tərəfə heç vaxt açıqlanmır. Yaranan təsir nümunələri üzrə tədbir görülməsi üçün ümumi, anonimləşdirilmiş meyllər barədə ildə iki dəfə LİQ-ə məlumat verilir.
- Sağlamlıq nəzarəti nəticəsində təsirlənmə ilə bağlı pozuntu müəyyən edilərsə, işçi əməkhaqqısı və statusu qorunmaqla əlavə təsirdən uzaqlaşdırılır, nəzarət tədbirlərinin əsas qüsuru araşdırılır və eyni səviyyədə təsirə məruz qalmış digər işçilər müayinə olunur. Təsir başlamazdan əvvəl tullantıların idarə edilməsi və bərpa işçilərinə riskə uyğun peyvəndlər, o cümlədən tetanus və Hepatit B peyvəndləri ödənişsiz təklif olunur.

6.3 1-ci Komponent üzrə tələblər – bərk tullantıların idarə edilməsi üzrə ƏMT

Yuxarıda göstərilən ümumi tələblərə əlavə olaraq, 1-ci Komponentə (TÖM/MBM və poliqonun tikintisi və istismarı) xüsusi olaraq aşağıdakı ƏMT tələbləri şamil olunur:

6.3.1 Tikinti mərhələsi – TÖM/MBM və poliqon

- Qazıntı işlərindən əvvəl keçmiş tullantı sahələrində (Sumqayıt və digər yerlər) torpaq və yeraltı suların nümunələrinin götürülməsi; ƏMT nəzarət tədbirlərini müəyyənləşdirmək üçün təsir riskinin qiymətləndirilməsi;
- Mövcud tullantı yerlərinin yanında yerləşən bütün aktiv tullantıların idarə edilməsi və tikinti sahələrində bioaerozolların monitorinqi;
- Tozlu şəraitdə və bioaerozollara məruz qalma ehtimalı olan sahələrdə bütün işçilər üçün ən azı P3 filtri olan yarımmaska tipli tənəffüs mühafizə vasitəsi tələb olunur;
- bütün TÖM sahələrində ağır nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin idarə olunması planları; piyada işçilər üçün girişə qadağa zonaları.

6.3.2 İstismar mərhələsi – TÖM/MBM

- Məcburi FMV: kəsilməyə davamlı əlcəklər, polad burunlu çəkmələr, yüksək görünmə qabiliyyətli jiletlər, çeşidləmə sahələrində tənəffüs mühafizə vasitələri;
- İti əşyaların idarə olunması protokolu: xüsusi tullantı qabları; tullantıları əllə çeşidləyən işçilər üçün iti əşyalara davamlı əlcəklərin məcburi istifadəsi;
- Bioloji təhlükələr üzrə protokol: peyvənd tələbləri (Hepatit A və B, tetanus), sağlamlığın mütəmadi müayinəsi;
- tullantıların əllə çeşidlənməsi üzrə erqonomik risklərin idarə edilməsi: işlərin növbələndirilməsi, fasiləsiz növbənin maksimum müddəti, erqonomik tələblərə uyğun iş yerləri.

6.3.3 İstismar mərhələsi – Abşeron Regional Poliqonu

- Poliqon qazının (PQ) monitorinq proqramı: istismar sahələrində metan və hidrogen-sulfidin fasiləsiz monitorinqi; qaza görə girişə qadağa zonaları; poliqonun işçi sahəsində çalışan işçilər üçün qaz aşkarlama avadanlığı tələb olunur;
- Filtrat sularının idarə edilməsi protokolu: filtrat suları ilə işləyərkən keçirməyən FMV (kimyəvi maddələrə davamlı çəkmə və əlcəklər); dəri ilə təmas və inhalyasiya risklərinə nəzarət;

Yalnız xidməti istifadə üçün

- Yanğın və partlayışın qarşısının alınması: poliqon qazından təsirlənən sahələrdə qaz olmadığına dair açıq sertifikat olmadan açıq alovdan və isti işlərdən istifadə qadağandır; poliqonun işçi sahəsində yanğınsöndürmə avadanlığı daimi olaraq yerləşdirilir;
- Ağır texnikanın hərəkətinin idarə edilməsi: kompaktorlar və ya nəqliyyat vasitələri işləyərkən piyada şəxslərin poliqonun aktiv işçi sahəsinə girməsinə icazə verilmir.

6.4 2-ci Komponent üzrə tələblər – göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası üzrə ƏMT

Göllərin və çirklənmiş sahələrin bərpası bütün Layihə fəaliyyətləri arasında ən yüksək ƏMT risk səviyyələrindən bəzilərini daşıyır. Aşağıdakı tələblər tətbiq olunur:

6.4.1 Çirklənmiş çöküntülərlə iş

- dibdərinləşdirmə və çöküntülərlə işləyən bütün işçilərdən fərdi hava nümunələrinin götürülməsi: benzol, toluol, etilbenzol və ksilollar (BTEX), hidrogen-sulfid, uçucu üzvi birləşmələr və ümumi karbohidrogenlər üzrə monitorinq;
- Hidrogen-sulfid qazının aşkarlanması: dibdərinləşdirmə və susuzlaşdırma sahələrində çalışan bütün işçilər fərdi hidrogen-sulfid monitoru taxmalıdır; hidrogen-sulfid 1 ppm-i (fəaliyyət həddi) və ya 10 ppm-i (təxliyə həddi) keçərsə, işlər dərhal dayandırılır;
- Tənəffüs mühafizəsi: dibdərinləşdirmə zamanı üzün tam örtüldüyü, üzvi buxar və turşu qaz kartricləri olan hava təmizləyici respiratorlar; qapalı sahələrə giriş zamanı müstəqil tənəffüs aparatı (SCBA);
- Kimyəvi maddələrə davamlı FMV: bədəni tam örtən kombinezonlar (B və ya C tipli kimyəvi mühafizə), kimyəvi maddələrə davamlı əlcəklər (nitril və ya neopren), kimyəvi maddələrə davamlı çəkmələr;
- Zərərsizləşdirmə prosedurları: hər bir işçi girişə qadağa zonası ərazisini tərk etməzdən əvvəl zərərsizləşdirmə zonasından keçməlidir;
- Bioloji monitorinq: işə başlamazdan əvvəl ilkin qan analizləri; çöküntülərlə müntəzəm təmas edən işçilərdə ağır metalların bioloji göstəricilərinin (qanda qurğuşun, sidikdə arsen və xrom) illik monitorinqi.

6.4.2 Dibdərinləşdirmə və su üzərində işlər

- Su üzərində çalışan bütün işçilər (dibdərinləşdirmə barjalarında, qayıqlarda) zərurət olduqda daim xilasetmə jileti geyinməlidirlər;
- Çirklənmiş suda üzmə qabiliyyətinin olmaması: bərpa aparılan su hövzələrində üzmək qəti qadağandır.

6.4.3 Qapalı sahəyə giriş

- Bütün qapalı sahələrə (susuzlaşdırma çalaları, saxlama konstruksiyaları, kommunikasiya şaxtaları) giriş üçün aşağıdakılar tələb olunur: atmosferin yoxlanılması (oksigen, partlayış təhlükəsinin aşağı həddi, hidrogen-sulfid, karbon-monoksid); giriş icazəsi; atmosferin fasiləsiz monitorinqi; fövqəladə xilasetmə vasitələri.

6.4.4 Neft quyularının və boru kəmərlərinin istismardan çıxarılması

- köhnə neft quyularının istismardan çıxarılması işlərini yalnız sertifikatlı və lisenziyalı quyu ləğvetmə podratçıları görə bilər;
- qaz olmadığına dair sertifikat olmadan neft quyularının və ya istismardan çıxarılmış boru kəmərlərinin yaxınlığında isti işlərin aparılması qadağandır;

Yalnız xidməti istifadə üçün

- SOCAR-ın infrastrukturundan 50 metr məsafədə hər hansı işə başlamazdan əvvəl SOCAR ilə əlaqələndirmə protokolu tələb olunur.

Yalnız xidməti istifadə üçün

7. PODRATÇILARIN İDARƏ EDİLMƏSİ PROSEDURLARI

7.1 İlkin ixtisas qiymətləndirilməsi və seçim

Yaşanılabilən Bakı layihəsinin LİQ-i bütün podratçıların ilkin ixtisas meyarlarına və tender sənədlərinə ƏİP-ə riayət tələblərini daxil edəcək. Podratçıların ilkin ixtisası üçün minimum tələblərə aşağıdakılar daxildir:

7.1.1 ƏMT idarəetmə sisteminin mövcudluğunu nümayiş etdirmək (ISO 45001 sertifikatı üstünlük sayılır; yaxud ona bərabər, sənədləşdirilmiş ƏMT idarəetmə sistemi);

7.1.2 ayrı-seçkiliyin, uşaq əməyinin və məcburi əməyin yolverilməzliyi barədə sənədləşdirilmiş korporativ siyasət;

7.1.3 oxşar layihələrdə əmək standartlarına əvvəlki riayət barədə sübutlar (tövsiyələr, audit hesabatları);

7.1.4 son beş il ərzində ciddi və ya qəsdən ƏMT pozuntularının sənədləşdirilmiş tarixçəsinin olmaması;

7.1.5 bu layihə səviyyəli ƏİP-i və Layihənin Davranış Məcəlləsini bütün səviyyələrdə subpodratçılara müqavilə öhdəlikləri kimi tətbiq etmək öhdəliyi.

7.2 Müqavilə tələbləri

Bütün tikinti və məsləhət xidmətləri müqavilələrinə məcburi bəndlər kimi aşağıdakılar daxil ediləcək:

7.1.6 bu layihə səviyyəli ƏİP-in bütün müddəalarına, Layihənin Davranış Məcəlləsinə və tətbiq olunan milli əmək qanunvericiliyinə riayət öhdəliyi;

7.1.7 yaşın yoxlanılması, müqavilə surətləri, əməkhaqqı və təlim qeydləri daxil olmaqla, bütün işçilər üzrə yazılı əmək sənədlərini saxlamaq öhdəliyi;

7.1.8 ƏMT və Əməyin İdarə Olunması müddəalarını əhatə edən sahəyə xas P-ƏMSİP hazırlamaq və həyata keçirmək öhdəliyi;

7.1.9 sahə səviyyəsində işçi şikayət mexanizmi yaratmaq və həll edilməmiş şikayətləri LİQ-in şikayət mexanizminə yönəltmək öhdəliyi;

7.1.10 bütün ƏMT hadisələri, əmək hüquqlarının pozulması halları və Davranış Məcəlləsinin pozuntuları barədə 24 saat ərzində LİQ-ə məlumat vermək öhdəliyi;

7.1.11 LİQ-in (və müvafiq olduqda Dünya Bankının) əvvəlcədən xəbərdarlıq etmədən ƏMT və əmək standartlarına riayət üzrə audit aparmaq hüququ;

7.1.12 bütün səviyyələrdəki subpodratçılara eyni layihə səviyyəli ƏİP tələblərini tətbiq etmək öhdəliyi;

7.1.13 tələblərə əməl etməməyin nəticələri: LİQ düzəldici tədbirlər barədə bildiriş verə bilər; təkrar və ya ciddi uyğunsuzluq müqavilənin ləğvinə səbəb ola bilər.

7.3 Subpodratçılara görə məsuliyyət və öhdəliklərin ötürülməsi

Əmək və ƏMT üzrə bütün subpodratçı səviyyələrinin göstəricilərinə görə əsas podratçı LİQ qarşısında tam və birbaşa məsuliyyət daşıyır. Subpodrat müqaviləsi işin icrasını ötürür, məsuliyyəti yox. Aşağıdakı öhdəliklər müqavilə üzrə məcburidir və hər bir subpodrat müqaviləsində tam şəkildə təkrarlanmalıdır:

- Hər səviyyədə hər bir subpodrat müqaviləsinə bu layihə səviyyəli ƏİP, Layihənin Davranış Məcəlləsi, Layihə səviyyəli gender əsaslı zorakılıq/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə Fəaliyyət Planının tələbləri və müvafiq P-ƏMSİP eyni

Yalnız xidməti istifadə üçün

və ya daha sərt şərtlərlə müqavilə öhdəliyi kimi daxil edilməlidir. Həmin müddəaları daxil etməyən subpodrat müqaviləsi Layihə qarşısında qüvvəsizdir və iş dayandırıla bilər.

- Əsas podratçı cəlbetmə barədə LİQ-ə məlumat verənədək, subpodratçının məlumatlarını və iş həcmini təqdim edənədək və subpodratçının 7.1-ci bölmədəki ilkin ixtisas meyarlarına uyğun qiymətləndirildiyini yazılı təsdiqləyənədək heç bir subpodratçı cəlb edilə və onun işçiləri Layihə sahəsinə daxil ola bilməz. LİQ hər bir sahə üzrə bütün səviyyələrdə təsdiqlənmiş subpodratçıların reyestrini aparır.
- Əsas podratçı subpodratçının uyğunluğunu yalnız onun təminatlarına əsasən deyil, yoxlama yolu ilə təsdiq etməlidir: subpodratçıların işçi reyestrlərini, yaşın yoxlanılması qeydlərini, əməkhaqqı və iş vaxtı qeydlərini hər ay nəzərdən keçirmək; subpodratçıların işçilərini də digər işçilərlə eyni şərtlərdə sahə üzrə ilkin təlimatlandırmaya, FMV təminatına, sağlamlıq nəzarətinə və şikayət mexanizminə daxil etmək; fəal olan hər bir subpodratçı üzrə ən azı rübdə bir dəfə sənədləşdirilmiş audit aparmaq.
- Subpodratçının uyğunsuzluğu əsas podratçının uyğunsuzluğu sayılır. Subpodratçı pozuntunu aradan qaldıra bilmədikdə, əsas podratçı onu birbaşa aradan qaldırmalı, o cümlədən subpodratçıların işçilərinə çatacaq əməkhaqlarını ödəməli və subpodratçını sahədən çıxarmalıdır.
- Əmək resursları agentlikləri, operator təmin edən texnika icarəsi şirkətləri, mühafizə xidmətləri və yükdaşıma subpodratçıları bu tələblərin məqsədləri üçün subpodratçı sayılır. Çirklənmiş materialların daşınması və sahənin mühafizəsi ayrıca daxil edilir, çünki bu funksiyalar çox vaxt əsas podratçının Əməyin İdarə Olunması sistemindən kənarda qalır; mühafizə xidməti isə icmaya zərər vurmaq baxımından ayrıca risk daşıyır.

7.4 Fəaliyyət göstəricilərinə nəzarət – podratçılar üzrə əsas göstəricilər

Əmək və ƏMT göstəriciləri yalnız bəyan edilməməli, ölçülməlidir. Hər bir podratçı aşağıdakı göstəricilər üzrə hər ay hesabat verir; LİQ bunları sahə ziyarətləri və reyestrlərin auditi ilə yoxlayır. Göstəricilər aralıq ödənişlərin təsdiqlənməsi və gələcək Layihə müqavilələrində iştirak hüququ üçün meyardır.

Əsas fəaliyyət göstəricisi	Hədəf	Yoxlama vasitəsi
Yerli məşğulluq – təsirə məruz qalmış rayonlardan işə qəbul olunmuş ixtisassız və yarımixtisaslı işçilərin faizi	Sahələr üzrə hər ay hesabat verilir; rayondan kənardan doldurulmuş hər bir vəzifə üçün podratçı yazılı əsaslandırma təqdim edir	İşə qəbul reyestrinin auditi; əməkhaqqı ünvanları; LİQ-in rüblük auditi
Siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslərin işə qəbulu	Müqavilədə ayrılmış kvotaya bərabər və ya daha çox	İşə qəbul reyestri yoxlanılmış siyahıyaalma siyahısı ilə tutuşdurulur
Layihənin bütün işçi qüvvəsində gender baxımından inklüziv işə qəbulu təşviq etmək	Texniki və nəzarətçi vəzifələrdə qadınların iştirakına yönəlmiş xüsusi dəstək	Cins üzrə bölgü olan insan resursları reyestri
İşçi şikayət mexanizmindən	100% şikayət 3 gün ərzində qəbul edilmiş sayılır; ən azı 85% şikayət 21 gün ərzində həll	İŞM reyestri; LİQ-in açıq və gecikmiş şikayətlərə baxışı; LİQ kanalları ilə podratçı

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əsas fəaliyyət göstəricisi	Hədəf	Yoxlama vasitəsi
istifadə və cavabvermə	edilir; təsdiqlənmiş qisas halı sıfır	kanallarına daxil olan şikayətlərin nisbəti
ƏMT hadisələri – QXHÜTƏ, İİXTƏ, ölüm halları	Ölüm hadisəsi sıfır. 200 000 iş saatı üzrə QXHÜTƏ 3,0-dan, İİXTƏ isə 1,0-dan aşağı; Dünya Bankı ilə dəqiqləşdiriləcək	Hadisə reyestri; aylıq ƏMT hesabatı; yarımillik müstəqil audit
İlkin təlimatlandırma və Davranış Məcəlləsi əhatəsi	Subpodratçıların işçiləri də daxil olmaqla, bütün işçilərin 100%-i sahəyə ilk girişdən əvvəl təlimatlandırılıb və Davranış Məcəlləsini imzalayıb	İlkin təlimatlandırma reyestri sahəyə giriş jurnalı və əməkhaqqı siyahısı ilə tutuşdurulur
Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə təlim və yönləndirmə	Bütün işçilərin 100%-i təlim keçib; bütün hesabatlar 24 saat ərzində xidmət təminatçılarına yönləndirilib.	Təlim reyestri; LİQ-in məxfi alt reyestri
Düzəldici tədbirlərin bağlanması	Bütün düzəldici tədbirlər razılaşdırılmış müddətdə bağlanıb	LİQ-in apardığı düzəldici tədbirləri izləmə reyestri
Əməkhaqqı tələblərinə riayət	Bütün işçilərə qanunla müəyyən edilmiş minimumdan az olmayan əməkhaqqı tam və vaxtında ödənilir	Əməkhaqqı siyahısının rüblük auditi; işçilərlə məxfi müsahibələr

7.5 Uyğunsuzluğa görə sanksiyaların mərhələli tətbiqi

Tədbirlər mərhələli şəkildə və ardıcıl tətbiq olunur. LİQ hər bir uyğunsuzluğu, onun aid edildiyi kateqoriyanı, görülmüş tədbiri və bağlanma tarixini qeydə alır, bunlar barədə Dünya Bankına təqdim edilən yarımillik ekoloji və sosial monitorinq hesabatında məlumat verir.

Mərhələ	Başlama şərti	Tədbir
1. Yazılı xəbərdarlıq və düzəldici tədbirlər barədə bildiriş	1-ci mərhələ: Kiçik və ya inzibati uyğunsuzluğun ilk halı; məsələn, reyestrlərin natamam olması, aylıq hesabatın gecikməsi, fərdi mühafizə vasitələrindən bir dəfə istifadə edilməməsi	Pozuntunu, tələb olunan düzəlişi və 14 gündən artıq olmayan müddəti göstərən yazılı bildiriş verilir. Podratçı məsul şəxsləri göstərən düzəldici tədbirlər planı təqdim edir. LİQ icranı təsdiqləyir.
2. Rəsmi bildiriş və nəzarətin artırılması	1-ci mərhələdə razılaşdırılmış tədbirin vaxtında tamamlanmaması və ya 6 ay ərzində eyni pozuntunun təkrarlanması	Podratçı rəhbərliyinə rəsmi bildiriş; LİQ-in sahə nəzarətinin tezliyinin podratçının hesabına artırılması; pozuntu barədə növbəti monitorinq hesabatında Dünya Bankına məlumat verilməsi.
3. Maliyyə nəticəsi	Davamlı uyğunsuzluq və ya ciddi pozuntu; məsələn, əməkhaqqının az ödənməsi, qeydiyyatsız işçilərin sahədə olması, təlimatlandırma aparılmaması, fərdi mühafizə	Pozuntu aradan qaldırılana qədər aralıq ödəniş sertifikatının müvafiq hissəsinin saxlanılması və müqavilədəki dəbbə pulu və ya cərimənin tətbiqi. LİQ düzəlişi, o cümlədən işçilərə ödənilməli əməkhaqqının ödənilməsini təsdiq

Yalnız xidməti istifadə üçün

Mərhələ	Başlama şərti	Tədbir
	vasitələrinin verilməməsi, yaşayış yerinin standarta cavab verməməsi.	etməyənədək tutulmuş məbləğlər qaytarılmır.
4. İşlərin dayandırılması və işçilərin sahədən çıxarılması	Ciddi və ya qəsdən pozuntu; məsələn, həyat üçün dərhal təhlükə, şəxsiyyət sənədlərinin saxlanılması, sahədə 18 yaşdan aşağı şəxsin işləməsi, LİQ auditinə maneçilik, şikayət bildirən işçidən qisas alınması, ciddi hadisə barədə məlumat verilməməsi.	Pozuntu aradan qaldırılana qədər müvafiq fəaliyyətin və ya sahədə bütün işlərin podratçının hesabına və riski ilə dərhal dayandırılması; müddətin uzadılmasına və əlavə ödənişə hüquq verilmir. Məsul şəxsin və ya subpodratçının bütün Layihə sahələrindən çıxarılması. Dünya Bankına bildiriş.
5. Müqavilənin ləğvi və müsabiqədən kənarlaşdırma	4-cü mərhələdəki pozuntunun aradan qaldırılmaması, ciddi pozuntuların təkrarlanması, podratçının tədbir görmədiyi təsdiqlənmiş Cİ/Sİ/CQ hadisəsi və ya gizlədilmiş uşaq və ya məcburi əmək halının təsdiqlənməsi	Müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq öhdəliklərin pozulmasına görə xitam verilməsi; podratçının və məsul subpodratçının gələcək Layihə müqavilələrində iştirakdan kənarlaşdırılması. Əməldə cinayət varsa, səlahiyyətli milli orqanlara və Dünya Bankına yönləndirmə.

7.6 Monitorinq və nəzarət

LİQ-in ekoloji məsələlər üzrə mütəxəssisi və sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi aşağıdakı monitorinq tədbirlərini həyata keçirəcəklər:

7.6.1. tikinti və bərpa işlərinin aparıldığı hər bir fəal sahəyə ayda bir dəfə baş çəkmək: ƏMT hadisələrini, işçilərin şikayətlərini, Davranış Məcəlləsinə riayəti, FMV-dən istifadəni və sənədləri nəzərdən keçirmək;

7.6.2. podratçıların aylıq əmək və ƏMT hesabatlarını nəzərdən keçirmək;

7.6.3. fəal sahələrin seçmə qrupunda ildə iki dəfə müstəqil əmək və ƏMT auditi aparmaq;

7.6.4. bütün sahələrdə podratçıların əmək tələblərinə riayət etməsinə hər il baxmaq və nəticələri yarımillik ekoloji və sosial monitorinq hesabatında bildirmək.

7.7 Əməyin İdarə Olunması üzrə məsuliyyət matrisi

Aşağıdakı cədvəldə ƏİP üzrə hər bir əsas öhdəliyə görə məsul tərəflər göstərilir. “LİQ” = İqtisadiyyat Nazirliyinin Layihənin İcra Qrupu; “Podratçı” = tikinti və ya məsləhət xidmətləri üzrə podratçı; “Subpodratçı” = istənilən səviyyədə subpodratçı. M = Məsul şəxs; D = Dəstəkləyən; N = Nəzarət edən.

Yalnız xidməti istifadə üçün

Cədvəl 4. Əməyin İdarə Olunması üzrə məsuliyyət matrisi

Əməyin İdarə Olunması üzrə öhdəlik	LİQ	Podratçı	Subpodratçı
Bu layihə səviyyəli ƏİP-i hazırlamaq və yeniləmək	M	S	
ƏİP müddəalarını əhatə edən sahəyə xas P-ƏMSİP hazırlamaq	N	M	D
İşə başlamazdan əvvəl hər bir işçinin yaşını yoxlamaq	N	M	M
Bütün işçilərə yazılı müqavilə vermək	N	M	M
Əməkhaqqını vaxtında və ayda ən azı 400 AZN olmaqla ödəmək	N	M	M
40 saatlıq/36 saatlıq (təhlükəli işlərdə) iş həftəsinə riayət	N	M	M
Yerli işçi kvotasının 30%-ni təmin etmək; aylıq hesabat vermək	N	M	
Sahəyə girişdən əvvəl ƏMT üzrə ən azı 8 saatlıq ilkin təlimatlandırma aparmaq	N	M	D
FMV-ni ödənişsiz vermək və saz vəziyyətdə saxlamaq	N	M	M
ƏMT hadisələri barədə 24 saat ərzində LİQ-ə məlumat vermək	N	M	M
Sahələrdə aylıq ƏMT yoxlamaları aparmaq və qeydləri saxlamaq	D	M	D
Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə Davranış Məcəlləsi, təlim və məxfi məlumatvermə kanalı	M /N	M	Ə
Sahə səviyyəsində işçi şikayət mexanizmini idarə etmək	N	M	D
Həll edilməmiş şikayətləri LİQ-in şikayət mexanizminə yönləndirmək	M	D	D
Əsas təchizat zənciri üzrə lazımi araşdırma aparmaq	N	M	
Yarımillik müstəqil əmək və ƏMT auditləri	M	D	

Yalnız xidməti istifadə üçün

Tullantı yığan şəxslərin siyahıya alınması və dolanışıq vasitələrinə keçid proqramı	M	D	

Cədvəl 5. Podratçıların hesabatvermə tələbləri

Hesabat	Məzmun	Dövrilik	Kimə təqdim edilir
ƏMT/əmək üzrə aylıq hesabat	Hadisələr (qəzalar, baş verməkdən son anda yayınma halları), işçilərin sayı, daxil olan şikayətlər, FMV tələblərinə riayət, keçirilən təlimlər	Aylıq	LİQ-in ekoloji və sosial məsələlər üzrə mütəxəssisləri
Ekoloji və sosial monitorinq üzrə yarımillik hesabat	Əmək göstəricilərinin xülasəsi, şikayət mexanizmi məlumatları, audit nəticələri, düzəldici tədbirlər	Yarımillik	LİQ → Dünya Bankı
Hadisə hesabatı	Qəza və ya baş verməkdən son anda yayınma hadisəsinin təfərrüatları, əsas səbəb təhlili, düzəldici tədbirlər	Hadisədən sonra 24 saat ərzində	LİQ (24 saat ərzində); Dünya Bankı (ciddi hadisələr barədə 48 saat ərzində)
Davranış Məcəlləsinə riayət üzrə illik hesabat	Davranış Məcəlləsinin pozuntuları, intizam tədbirləri, cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama halları (məxfi), təlimlərin tamamlanması üzrə xülasə	İllik	LİQ → Dünya Bankı

8. İŞÇİLƏR ÜÇÜN ŞİKAYƏT MEXANİZMİ

8.1 Ümumi baxış

ƏMSS2-yə uyğun olaraq Yaşanılabilən Bakı layihəsinin bütün işçiləri (birbaşa, podratçı və icma işçiləri) üçün İşçi Şikayət Mexanizmi (İŞM) yaradılır. İŞM Layihə səviyyəli Maraqlı Tərəflərin İştirakı Planında (MTCP) təsvir edilən və şikayətləri LİQ vasitəsilə əlaqələndirilən, növbəti səviyyəyə qaldırılan icmaya yönəlmiş şikayətlərin baxılması mexanizmindən ayrıdır.

Yalnız xidməti istifadə üçün

İŞM işçilərə aşağıdakı məsələlər barədə narahatlıq bildirmək üçün təhlükəsiz, məxfi və əlçatan kanal təqdim edir:

8.1.1 iş şəraiti, əməkhaqqı və əmək müqavilələri;

8.1.2 ƏMT üzrə təhlükələr, hadisələr və ya təhlükəli iş üsulları;

8.1.3 iş yerində ayrı-seçkilik, qısnama (o cümlədən cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama) və ya hədə-qorxu;

8.1.4 uşaq əməyinə və ya məcburi əməyə dair narahatlıqlar;

8.1.5 nəzarətçilərin və ya həmkarların Davranış Məcəlləsini pozması; və

8.1.6 əməyə dair digər istənilən narahatlıq.

İlkin təlimatlandırma zamanı bütün layihə işçilərinə İŞM barədə məlumat veriləcək və əlaqə məlumatları yazılı şəkildə təqdim olunacaq. İŞM-dən istifadə könüllüdür; işçilər istənilən vaxt şikayətlərini həll etdirmək üçün milli hüquqi və inzibati kanallara müraciət etmək hüquqlarını saxlayırlar.

8.2 İŞM-ə müraciət kanalları

8.2.1 Sahə səviyyəsində şikayət qutusu (anonim): bütün fəal layihə sahələrində möhürlü və müdaxiləni aşkar edən şikayət qutuları quraşdırılır. Açarlar yalnız podratçıların nəzarətçilərində olmayan LİQ-in ekoloji və sosial məsələlər üzrə mütəxəssislərində saxlanılır.

8.2.2 Podratçı səviyyəsində Şikayətlərə Baxan Məsul Şəxs: hər bir podratçı işçilərdən şifahi şikayətləri qəbul etmək və 24 saat ərzində LİQ-ə çatdırmaq üçün (nəzarətçi olmayan, mümkün olduqda gender baxımından balanslı) məsul şəxs təyin etməlidir.

8.2.3 LİQ-in ekoloji və sosial məsələlər üzrə mütəxəssisləri ilə birbaşa əlaqə: işçilər LİQ-lə birbaşa telefon, e-poçt və ya şəxsən əlaqə saxlaya bilərlər.

8.2.4 LİQ-in şikayət kanalları: işçilər layihə səviyyəli MTCP-in 6-cı bölməsində və 12-ci cədvəlindəki şikayətlərin baxılması mexanizminin istənilən kanalından istifadə edə bilərlər.

8.2.5 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə məxfi kanal: layihə səviyyəli MTCP-də təsvir edilmiş, təlim keçmiş qadın mütəxəssis tərəfindən idarə olunan xüsusi kanal (12-ci cədvəl və 6.4-cü bölmə ilə eyni).

8.3 İŞM prosesi və müddətləri

İŞM layihə səviyyəli MTCP-dəki şikayətlərin baxılması mexanizminin eyni mərhələlərini izləyir (MTCP-in 6-cı bölməsi, 13-cü cədvəl: qəbul, 3 gün ərzində təsdiq, araşdırma, 21 gün ərzində həll və növbəti instansiyaya yönləndirmə). Təcili təhlükə sayılan işçi təhlükəsizliyi məsələlərində LİQ araşdırma başa çatanadək sahədə işlərin dərhal dayandırılmasını əmr edə bilər. Podratçı şikayətin qəbulunu 1 iş günü ərzində təsdiqləməli və 5 iş günü ərzində ilkin cavab verməlidir.

8.4 Qisas alınmasına qarşı müdafiə

Şikayət bildirdiyinə görə hər hansı işçidən qisas almaq, ona hədə-qorxu gəlmək və ya onu cəzalandırmaq qəti qadağandır və Layihənin Davranış Məcəlləsinin, habelə ƏMSS2-nin ciddi pozuntusudur. Qisas barədə bütün məlumatlar LİQ tərəfindən dərhal araşdırılır. Podratçının qisas aldığı təsdiqlənərsə, bu, müqavilənin ləğvi ilə nəticələnə bilər. Podratçılar qisas alınmasına yol verilmədiyi barədə siyasəti ilkin təlimatlandırma zamanı bütün işçilərə açıq şəkildə çatdırmalı və sahənin elan lövhələrində görünən yerdə yerləşdirməlidirlər.

Yalnız xidməti istifadə üçün

8.5 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama şikayətləri üçün xüsusi protokol

Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama şikayətlərinə digər şikayət növlərindən aydın şəkildə ayrı qaydada baxılmalıdır. Məlumat verən şəxsin təhlükəsizliyi və ləyaqəti bütün digər mülahizələrdən üstün tutulur. Hansı kanaldan daxil olmasından asılı olmayaraq, cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama barədə hər bir məlumat üzrə aşağıdakı protokol tətbiq edilir.

8.6.1 Məxfilik və zərərçəkən mərkəzli yanaşma

Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama hadisəsi barədə məlumat verən şəxsin açıq, məlumatlandırılmış razılığı olmadan onun kimliyi heç vaxt iddia edilən hüquq pozucusuna və ya sahə rəhbərliyinə açıqlanmır. Bütün belə halları LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul əlaqələndirici şəxs (bu vəzifəni qadın tutmalıdır) şəxsən idarə edir. Məlumat alındıqdan sonra ilk növbədə zərərçəkmiş şəxsə tibbi, psixososial və hüquqi dəstək göstərilməlidir; araşdırma aparmaq və ya təqsirkar axtarmaq yox.

8.6.2 Məlumatvermə kanalları

İşçilər cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama halları barədə aşağıdakı kanallarla məlumat verə bilərlər:

(a) LİQ-in sosial məsələlər üzrə qadın mütəxəssisinin/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə məsul əlaqələndirici şəxsin ixtiyarında olan xüsusi telefon nömrəsi;

(b) hər bir sahədə ümumi şikayət qutusundan ayrı quraşdırılmış, möhürlü cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə müraciət qutusu; onun açarı yalnız LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisində/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul əlaqələndirici şəxsdə saxlanılır; və ya

(c) qadın icma ilə əlaqələr üzrə məsul şəxsə birbaşa müraciət etməklə.

Anonim məlumatlar qəbul olunur. Əlaqə məlumatları verildikdə, məlumatın alındığı 24 saat ərzində təsdiq göndərilir.

Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama barədə ən azı üç əlçatan kanaldan, o cümlədən ən azı biri podratçıdan yan keçən kanaldan məlumat verilə bilər: LİQ-lə xüsusi əlaqə (sosial məsələlər üzrə qadın mütəxəssis/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul əlaqələndirici şəxs), yalnız LİQ-in idarə etdiyi möhürlü cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama şikayət qutusu, qadın icma ilə əlaqələr üzrə məsul şəxs və ya 3.3-cü bölmədə nəzərdə tutulan müstəqil sosial işçi/QHT. İşçilər həmçinin MTCP üzrə şikayətlərin baxılması mexanizminə müraciət edə və ya birbaşa xidmət təminatçısına məlumat verə bilərlər. Məlumatvermə variantları ilkin təlimatlandırma zamanı izah edilir; işçilərə heç vaxt öz rəhbəri və ya podratçı vasitəsilə məlumat vermək məcburiyyətində olmadıqları bildirilir.

8.6.3 Vasitəçilik və podratçının araşdırması yolverilməzdir

Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama hallarında zərərçəkmiş şəxslə iddia edilən hüquq pozucusu arasında təmasa səbəb olan vasitəçilik, barışıq və ya digər proseslər heç vaxt aparılmır. Podratçılar bu iddiaları araşdırmamalı və həll etməyə çalışmamalıdır. Onların rolu məxfiliyi qorumaqla, məlumatda şəxsiyyəti müəyyən edən məlumatları qeyd etmədən, məlumatı dərhal LİQ-ə yönəltməklə məhdudlaşır.

8.6.4 Zərərçəkən mərkəzli yönləndirmə

Zərərçəkmiş şəxs araşdırma aparılmasını seçib-seçməməsindən və ya kimliyinin cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama məsələləri üzrə məsul əlaqələndirici şəxsdən başqa şəxslərə açıqlanmasına razı olub-olmamasından asılı olmayaraq, mövcud yönləndirmə

Yalnız xidməti istifadə üçün

marşrutuna çıxış 24 saat ərzində təklif olunur. Dəstək həm işçilərə, həm də icma üzvlərinə göstərilir. Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən uşaq zərərçəkmiş şəxslərə dair məcburi məlumatvermə tələblərinə riayət olunur.

8.6.5. Məcburi tədbirlərə aşağıdakılar daxildir:

- məlumatın alındığı vaxtdan 24 saat ərzində dəstək xidmətlərinə yönləndirmə;
- sahədə müvəqqəti ayrılma: araşdırma davam edərkən zərərçəkmiş şəxs deyil, iddia edilən hüquq pozucusu sahədən uzaqlaşdırılır;
- araşdırma podratçı tərəfindən deyil, LİQ-in rəhbərliyi ilə aparılır; podratçının şikayətlər üzrə məsul şəxsi kömək edə bilər, lakin araşdırmaya rəhbərlik edə bilməz;
- iddia təsdiqlənərsə, hüquq pozucusunun işdən çıxarılması və əməl Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən cinayət sayıldıqda hüquq-mühafizə orqanlarına yönləndirmə;
- bütün hallar yalnız LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisində/cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə məsul əlaqələndirici şəxsdə saxlanılan məxfi alt reyestrdə qeydə alınır; anonimləşdirilmiş ümumi məlumatlar ildə iki dəfə təqdim olunur.

8.6.6 Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə ilkin təlimatlandırma və təlim

Məcburi ilkin təlimatlandırma keçməyən heç bir işçi layihə sahəsinə daxil ola bilməz. İlkin təlimatlandırmada sadə dildə qadağan olunmuş davranışların nədən ibarət olduğu, necə məlumat vermək və hüquq pozucuları üçün hansı nəticələrin nəzərdə tutulduğu izah edilməlidir. Təlim Azərbaycan dilində, beynəlxalq işçilər olduqda isə həmin işçilərin həqiqətən başa düşdüyü dildə keçirilməlidir. Podratçılar Davranış Məcəlləsini müvafiq dilə tərcümə etməlidirlər. Tikinti dövründə hər rüb təkrar təlim keçirilməlidir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

9. ƏSAS TƏCHİZAT ZƏNCİRİ ÜZRƏ LAZIMİ ARAŞDIRMA

9.1 Əhatə dairəsi

ƏMSS2 borcalandan əsas təchizat zəncirində uşaq əməyi, məcburi əmək və ciddi təhlükəsizlik problemləri ilə bağlı riskləri qiymətləndirməyi və idarə etməyi tələb edir. Yaşanılabilən Bakı layihəsi üzrə əsas təchizat zənciri əsas tikinti materialları və avadanlıqlarının, o cümlədən aşağıdakıların birbaşa təchizatçıları kimi müəyyən edilir:

- doldurucu materiallar, qum və çınqıl (beton və torpaq işləri üçün);
- polad və armatur materialları;
- beton və yığma konstruksiya elementləri;
- tikinti texnikası üçün yanacaq;
- bərpa işləri üzrə xüsusi avadanlıq (dərinləşdirmə avadanlığı, geotekstil materiallar, çirklənmiş materiallarla işləmə sistemləri); və
- mühəndislik tələblərinə uyğun poliqon örtük sistemləri (yüksək sıxlıqlı polietilen örtük, drenaj doldurucuları).

9.2 Lazımi araşdırma prosedurları

Podratçılardan əsas təchizat zənciri üzrə aşağıdakı lazımi araşdırmanı aparmaq tələb olunacaq:

9.2.1 Bütün əsas təchizatçılar üzrə təchizat zəncirindəki əmək risklərini, o cümlədən mənşə ölkəsini/regionunu, işin mahiyyətini və sektora xas məlum riskləri (məsələn, karxana və polad istehsalı) müəyyən etmək üçün sənədlər əsasında ilkin qiymətləndirmə aparmaq;

9.2.2 Orta və ya yüksək riskli hesab edilən təchizatçılardan əmək təcrübələrinə dair özünüqiymətləndirmə sorğusunu doldurmağı tələb etmək; uşaq əməyi, məcburi əmək və ya ciddi ƏMT pozuntularının mövcudluğunu göstərən sübutları nəzərdən keçirmək;

9.2.3 Yüksək riskli təchizatçılar üzrə (xüsusilə aqreqatların çıxarıldığı bəzi şəraitlərdə uşaq əməyindən istifadənin məlum risklərini nəzərə alaraq karxanalar) təchizat müqaviləsi bağlanmazdan əvvəl sahədə yoxlama auditi keçirmək və ya belə auditi sifariş etmək;

9.2.4 Bütün təchizat müqavilələrinə aşağıdakıları tələb edən müqavilə müddəalarını daxil etmək: uşaq və məcburi əməyin qadağan olunması; milli əmək qanunvericiliyinə riayət; LİQ/Dünya Bankının audit aparmaq hüququ; tələbləri öz alt-təchizatçılarına da şamil etmək öhdəliyi;

9.2.5 təchizat zənciri üzrə lazımi araşdırmanın nəticələri barədə ildə bir dəfə LİQ-ə hesabat vermək.

9.3 Təchizatçıların yoxlanılması, auditi və dəyişdirilməsi

9.3.1. **İşə cəlb edildiyi zaman aparılan yoxlama:** sənədləşdirilmiş yoxlama başa çatdırılıb podratçının LİQ-ə təqdim olunan təchizatçı reyestrində qeydə alınmayınca heç bir əsas təchizatçı ilə işləmək olmaz. Yoxlama zamanı təchizatçının hüquqi statusu və qeydiyyatı; onun işçi qüvvəsinin tərkibi, o cümlədən subpodratçı, mövsümi və ya miqrant əməyindən istifadə; yaşın yoxlanılması təcrübəsi; işə qəbul üsulları və işçilərdən ödəniş tələb edilib-edilməməsi; əməkhaqqı və iş vaxtı təcrübəsi; ƏMT idarəçiliyi və hadisə tarixçəsi; şikayət mexanizminin olması; hasilatla məşğul olan təchizatçılar üçün isə hasilat sahəsinin yeri və hüquqi statusu əhatə olunur. Karxana, doldurucu material və qum hasilatı sahələrində əmək və əməyin mühafizəsi riskləri

Yalnız xidməti istifadə üçün

xüsusi diqqətlə qiymətləndirilməlidir. Buna görə həmin təchizatçılar standart olaraq yüksək riskli hesab edilir və sənədlər üzrə yoxlama ilə yanaşı, sahə səfəri əsasında da yoxlanılır.

9.3.2. **Təsadüfi auditlər:** risk dərəcəsindən asılı olmayaraq, hər il LİQ və ya onun təyin etdiyi auditor fəal əsas təchizatçıların təsadüfi seçilmiş ən azı 20 faizində, hər bir əsas tikinti müqaviləsi üzrə isə ən azı bir təchizatçıda əvvəlcədən xəbərdarlıq etmədən audit aparır. Təsadüfi seçim vacibdir: yalnız əvvəlcədən yüksək riskli müəyyən edilmiş təchizatçıları audit edən proqram yanlış risk qiymətləndirməsini aşkar edə bilməz. Auditlərə sahəyə səfər, işçilərin reyestrinin və yaşın yoxlanılması qeydlərinin nəzərdən keçirilməsi, təchizatçının rəhbərliyinin iştirakı olmadan təsadüfi seçilmiş işçilərlə məxfi müsahibələr daxildir.

9.3.3. **Şikayət əsasında audit:** Layihənin şikayət mexanizminə, İşçi Şikayət Mexanizminə və ya digər kanala əsas təchizatçının adını çəkən hər hansı şikayət daxil olduqda, təchizatçının risk dərəcəsindən və planlaşdırılmış audit qrafikindən asılı olmayaraq, həmin təchizatçı 30 təqvim günü ərzində məqsədli auditdən keçirilir. Audit şikayətə mütənasib həcmdə aparılır və ən azı yaşın yoxlanılması ilə işə qəbul təcrübəsini əhatə edir. LİQ auditi, nəticələri və tələb olunan düzəldici tədbirləri təchizatçı reyestrində sənədləşdirir və onların icrasına nəzarət edir. Məxfilik və 8.4-cü bölmədəki qisasdan müdafiə müddəalarına riayət etməklə, şikayətçiyə nəticə barədə məlumat verilir. Audit nəticələri və düzəldici tədbirlərlə bağlı mühüm məsələlər növbəti yarımillik ekoloji və sosial hesabatda Dünya Bankına təqdim edilir.

9.3.4. **Düzəldici tədbirlər və müddətli bərpa:** Audit zamanı uyğunsuzluq aşkarlanarsa, təchizatçıya müəyyən edilmiş pozuntuya mütənasib olaraq konkret tədbirlər, məsul şəxslər və müddətlər göstərilən plan təqdim olunur. Uşaq əməyi və ya məcburi əmək aşkarlanarsa, tədbirlər yalnız təchizatçının sənədlərinə deyil, zərər çəkmiş şəxslərə yönəlməlidir. Bunlara işdən uzaqlaşdırma, təhsil və ya dəstək xidmətlərinə yönləndirmə, məcburi əmək halında isə tutulmuş haqq və ya ödənilməmiş əməkhaqqının qaytarılması daxildir. Zərər çəkmiş işçiləri daha da çətin vəziyyətə salacaqsa, təchizatçıdan sadəcə alışların dayandırılması öz-özlüyündə məqbul tədbir sayılmır.

9.3.5. **Təchizatçının dəyişdirilməsi barədə bənd:** Hər bir təchizat müqaviləsində ekoloji və sosial göstəricilər aşağı olduqda təchizat münasibətlərini dayandırmaq və xitam vermək hüququ nəzərdə tutulmalı, hər bir podratçı isə həmin hüquqdan istifadə etməyə hazır olmalıdır. Təchizatçı razılaşdırılmış müddətdə düzəldici tədbirləri tamamlamadıqda, bərpa tədbirlərindən sonra uyğunsuzluq təkrarlandıqda və ya auditə girişə icazə verilmədikdə, podratçı alışları dayandırmalı və pozuntu əlavə 30 gün ərzində davam edərsə təchizatçını dəyişdirməlidir. Uşaq əməyi, məcburi əmək və ya ölümlə, daimi xəsarətlə nəticələnən ciddi təhlükəsizlik pozuntusu təsdiqlənərsə və təchizatçı onu dərhal və yoxlanıla bilən qaydada aradan qaldırmazsa, əlavə düzəliş müddəti verilmədən təchizatçı dəyişdirilir. Təchizatçını dəyişdirmək öhdəliyindən "alternativ yoxdur" arqumenti ilə yayınmamaq üçün podratçılar riskli əsas materialların hər biri üzrə alternativ mənbələri qabaqcadan müəyyən etməlidirlər. Təchizatçının dəyişdirilməsi və bunun səbəbi barədə 10 iş günü ərzində LİQ-ə, növbəti yarımillik monitorinq hesabatında isə Dünya Bankına məlumat verilir.

Qeyd: Hər bir iri tikinti paketi üzrə əsas təchizat zəncirinin riskləri müqavilə bağlandıqdan sonra 3 ay ərzində yoxlanılacaq. Yüksək riskli təchizatçılar Dünya Bankına bildiriləcək. Audit nəticələri ƏİP üzrə illik monitorinq hesabatlarına daxil ediləcək.

Yalnız xidməti istifadə üçün

10. SAHƏ ÜZRƏ ƏİP-LƏRƏ İNTEQRASİYA

10.1 1-ci Komponent: bərk məişət tullantılarının vahid idarə olunması üçün sahə üzrə ƏİP

1-ci Komponent çərçivəsində sahə üzrə ƏİP ƏMSTQ paketinin bir hissəsi kimi hazırlanacaq və Abşeron Regional Poliqonunun, beş TÖM-ün (Qala, Sumqayıt, Xızı-Sitalçay, Xızı-Fındığan, Şamaxı-Göylərdağ), habelə əlaqəli çeşidləmə müəssisəsinin tikintisi və istismarı üzrə müfəssəl, sahəyə xas Əməyin İdarə Olunması Prosedurlarını müəyyən edəcək. 1-ci Komponent üzrə sahə ƏİP-inə aşağıdakılar daxil olacaq:

- hər bir obyekt üzrə sahəyə xas işçi qüvvəsi planı və işçilərin təxmini sayı;
- TÖM/poliqon/MBM-in tikintisi və istismarı üçün ƏMT idarəçiliyinə dair müfəssəl tələblər, o cümlədən Tullantıların İdarə Edilməsi Obyektləri üzrə Dünya Bankı Qrupunun ƏMT Təlimatları;
- sahəyə xas fövqəladə hallara cavab planı (xüsusilə poliqon qazının idarə edilməsi üçün);
- podratçıların idarə edilməsi prosedurları;
- sahə üzrə ƏMT monitorinq göstəriciləri və hədəfləri.

Qeyd: 1-ci Komponent üzrə sahə ƏİP-ləri sahəyə xas ƏMÇ sənədləri yekunlaşdırıldıqdan sonra bu layihə səviyyəli ƏİP-ə A Əlavəsi kimi əlavə olunacaq.

10.2 2-ci Komponent: çirklənmiş göllərin və neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası üçün sahə üzrə ƏİP

2-ci Komponent çərçivəsində sahə üzrə ƏİP ƏMSTQ paketinin bir hissəsi kimi hazırlanacaq və Zığ, Xocahəsən və Böyükşor göllərinin, habelə neftlə çirklənmiş sahələrin bərpası üçün müfəssəl Əməyin İdarə Olunması Prosedurlarını müəyyən edəcək.

2-ci Komponent üzrə sahə ƏİP-inə aşağıdakılar daxil olacaq:

- ƏMSTQ çərçivəsində çirkləndirici maddələrin səciyyəsini müəyyən etmə nəticələrinə əsaslanan, işçilərə dair sahəyə xas sağlamlıq riskinin qiymətləndirilməsi;
- çirkləndirici maddələrin sahəyə xas səciyyəsinə uyğun hazırlanmış, hər bir göl sahəsi üzrə kimyəvi təsirə məruz qalmanın idarə edilməsi üçün müfəssəl protokollar;
- çirklənmiş çöküntü və ya torpaqla müntəzəm təmas edən işçilər üçün bioloji monitorinq proqramı;
- qapalı sahələr və dibdərinləşdirmə ilə bağlı xüsusi ƏMT idarəetmə prosedurları;
- hidrogen-sulfid sızması və kəskin çirkləndirici təsirə məruz qalmanın digər halları üçün fövqəladə hallara cavab prosedurları;
- təhlükəli materialların bərpası üzrə podratçılara xüsusi ixtisas tələbləri; və
- sahə üzrə ƏMT monitorinq göstəriciləri və hədəfləri.

Qeyd: 2-ci Komponent üzrə sahə ƏİP-ləri sahəyə xas ƏMÇ sənədləri yekunlaşdırıldıqdan sonra bu layihə səviyyəli ƏİP-ə B Əlavəsi kimi əlavə olunacaq.

Yalnız xidməti istifadə üçün

11. MONİTORİNQ, HESABATVERMƏ VƏ YENİDƏN BAXIŞ

11.1 Layihə səviyyəli ƏİP üzrə monitorinq göstəriciləri

Cədvəl 6. Layihə səviyyəli ƏİP üzrə monitorinq göstəriciləri və hədəflər

Göstərici	Hədəf/etalon	Yoxlama vasitəsi	Dövrilik
Yazılı əmək müqaviləsi bağlayıb imzalamış işçilərin faizi	100%	Müqavilə reyestrinin auditi	Rüblük
Minimum əməkhaqqına bərabər və ya daha çox əməkhaqqı alan işçilərin faizi	100%	Əməkhaqqı siyahısının auditi	Rüblük
İşlənmiş 200 000 saat üzrə qeydə alınan xəsarət və xəstəliklərin ümumi tezlik əmsalı (QXHÜTƏ)	*[Hədəf: <3,0 – Dünya Bankı ilə dəqiqləşdiriləcək]*	Hadisə reyestri; sahə hesabatları	Aylıq
İş vaxtının itirilməsi ilə nəticələnən xəsarətlərin tezlik əmsalı (İİXTƏ)	*[Hədəf: <1,0 – dəqiqləşdiriləcək]*	Hadisə reyestri	Aylıq
Ölüm hadisələrinin sayı	Sıfır	Hadisə reyestri; LİQ hesabatları	Aylıq
İşə başlamazdan əvvəl ƏMT üzrə ilkin təlimatlandırma keçmiş işçilərin faizi	100%	Təlimlərdə iştirak reyestri	Rüblük
Bütün işçilərin imzaladığı Davranış Məcəllələrinin faizi	100%	Davranış Məcəlləsi reyestri	Rüblük
Daxil olan/həll edilən/baxılmaqda olan işçi şikayətlərinin sayı	100% şikayətə 3 gün ərzində baxılmanın təsdiqi; ən azı 85%-nin 21 gün ərzində həlli	İŞM reyestri	Aylıq
İşçilərdən daxil olmuş cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama şikayətlərinin sayı (dəstək xidmətlərinə yönləndirmə)	100% şikayətlərin 24 saat ərzində yönləndirilməsi	İŞM-in məxfi alt reyestri	Aylıq

Yalnız xidməti istifadə üçün

Layihənin ümumi işçi qüvvəsində qadınların faizi	Hesabat edilir və əsaslandırılır; podratçılara Layihə üzrə ümumi say hədəfi qoyulmur	Podratçının işə qəbul reyestri; LİQ auditi	Yarımillik
Aşkar edilmiş uşaq əməyinin pozulması hallarının sayı	Sıfır	Yaşın yoxlanılması reyestri; sahə auditləri	Aylıq
Təsirə məruz qalmış icma və rayonlardan işə götürülən ixtisassız və yarımixtisaslı işçilərin faizi	Hər bir sahə üzrə hesabat və əsaslandırma; podratçılara Layihə üzrə ümumi say hədəfi qoyulmur	Podratçının işə qəbul reyestri; LİQ auditi	Aylıq
İş təklifi alan, işə başlayan və Layihədə işini saxlayan (6 və 12 aydan sonra) siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslərin sayı	Hər bir müəssisə üçün müqavilə ilə ayrılmış kvotaya bərabər və ya ondan çox	İşə qəbul reyestrinin yoxlanmış siyahıyaalma siyahısı ilə tutuşdurulması	Yarımillik
Baza peşə sağlamlığı müayinəsi tamamlanmış siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslərin sayı	İşə başlamazdan əvvəl 100%	Məxfi sağlamlıq nəzarəti qeydləri (ümumiləşdirilmiş)	Yarımillik
Vaxtaşırı sağlamlıq nəzarəti yenilənmiş, təhlükəli işlərdə çalışan işçilərin faizi	100%	Sağlamlıq nəzarəti üzrə anonimləşdirilmiş ümumi hesabat	Yarımillik
İşçilərin yaşayış yerlərinin yoxlanılması tamamlanıb və uyğunluq təsdiqlənib	İstifadədən əvvəl yoxlanılanlar 100%; bütün uyğunsuzluqlar 14 gün ərzində aradan qaldırılır	BMK/BYİB-in işçi yaşayış yerləri standartına uyğun LİQ yoxlama hesabatları	Rüblük
İşçilərin davranışı və ya əmək axını ilə bağlı icma şikayətlərinin sayı	Azalan meyl; təsdiqlənmiş bütün hallarda sanksiyalar ardıcıllığına uyğun tədbirlər görülür	Layihənin şikayət mexanizmi reyestri (MTCP)	Aylıq
Qeydə alınmış və tətbiq edilmiş sanksiyalar göstərilməklə, Davranış	Bütün pozuntular qeydə alınır, onlara sanksiya tətbiq	LİQ-in uyğunsuzluq və sanksiyalar reyestri	Aylıq

Yalnız xidməti istifadə üçün

Məcəlləsi pozuntularının mərhələlər üzrə sayı	edilir və tədbirlər tamamlanır		
Düzəldici tədbirlər: başlanmış, bağlanmış, vaxtı keçmiş tədbirlərin sayı və bağlanmaya qədər orta gün sayı	30 gündən artıq müddətə gecikmiş tədbir sıfır olmalıdır	LİQ-in ümumi düzəldici tədbirlər izləmə reyestri	Aylıq
Yoxlanılmış əsas təchizatçıların faizi; təsadüfi və risk əsasında seçilmiş auditlərdən keçən təchizatçıların sayı	Müqavilə bağlanmazdan əvvəl 100% yoxlama; fəal təchizatçıların ən azı 20%-i üzrə illik audit	Təchizatçı reyestri; audit hesabatları	Yarımillik
Səfərbərlikdən əvvəl LİQ-də qeydiyyatdan keçmiş subpodratçıların sayı	Bütün səviyyələrdəki subpodratçıların 100%-i	LİQ subpodratçı reyestrini sahəyə giriş jurnalları ilə tutuşdurur	Aylıq
İxtisar: cins və yaş qrupu üzrə bölgü ilə ixtisara düşən, başqa vəzifəyə keçirilən, yenidən hazırlıq keçən və yenidən işə qəbul olunan şəxslərin sayı	Hər hansı ixtisar qüvvəyə minməzdən əvvəl İxtisar Planı hazırlanır və razılaşdırılır	İxtisar Planının monitorinq hesabatı	Yarımillik

11.2 Hesabatvermə

Aylıq və yarımillik hesabatvermə tələbləri 7.3-cü bölmədə (Cədvəl 5) təsvir olunur. LİQ Dünya Bankına təqdim olunan bütün yarımillik ekoloji və sosial monitorinq hesabatlarına ƏİP üzrə ayrıca bölmə daxil edəcək. Bölmədə işçi kateqoriyası, gender və vətəndaşlıq üzrə bölgü ilə işçi qüvvəsi barədə məlumatlar; ƏMT hadisələri barədə məlumatlar; İŞM məlumatları; Davranış Məcəlləsinə riayət; əsas təchizat zəncirində aşkarlanan mühüm hallar əhatə olunacaq.

11.2.1 Düzəldici tədbirlərin planlaşdırılması və izlənməsi

Podratçıların hər bir aylıq hesabatına və hər bir yarımillik ekoloji və sosial monitorinq hesabatına əmək, ƏMT və cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama ilə bağlı həll edilməmiş bütün məsələləri əhatə edən, aşağıdakı formada düzəldici tədbirlər planı daxil edilməlidir:

- Hər bir məsələ ilə yanaşı onun mənbəyi (sahə yoxlaması, audit, hadisə araşdırması, şikayət, sağlamlıq nəzarəti və ya özünüməlumatvermə), aşkar edildiyi tarix və 7.2-ci bölmədəki sanksiyalar ardıcıllığı üzrə aid edildiyi kateqoriya göstərilir.
- Hər bir məsələ üzrə əsas səbəb göstərilir. Səbəbin niyə yarandığını aradan qaldırmadan yalnız təcili əlamətə yönələn düzəldici tədbirlər LİQ tərəfindən natamam hesab edilərək geri qaytarılır.
- Hər bir düzəldici tədbir üzrə məsuliyyət daşıyan konkret bir şəxsin vəzifəsi, başa çatdırılma müddəti və tədbirin tamamlandığını təsdiq edən sübut göstərilir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

- Əvvəlki dövrlərdən qalan tədbirlər ayrıca sadalanır; ilkin müddət, tədbirin niyə başa çatmadığı və yenilənmiş müddət göstərilir. Vaxtı keçmiş tədbirlərin sayı və gecikmə müddəti açıq şəkildə bildirilir, çünki vaxtı keçmiş tədbirlərin artması Əməyin və ƏMT-nin idarə olunması sisteminin zəiflədiyinə dair ən aydın erkən göstəricidir.
- Tədbirin bağlandığını podratçı özü təsdiqləmir, bunu LİQ yoxlayır. LİQ bütün sahə və podratçılar üzrə ümumi düzəldici tədbirlər izləmə reyestri aparır; hər yarımillik hesabatda açıq, bağlanmış və vaxtı keçmiş tədbirləri, habelə bağlanmaya qədər orta müddəti Dünya Bankına bildirir və sistemli meylləri izah edir.
- Təsdiqlənmiş cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama işi üzrə görülən düzəldici tədbirlər LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisində saxlanılan məxfi alt izləmə reyestrində izlənir və yalnız anonimləşdirilmiş ümumi məlumat şəklində bildirilir.

11.3 İllik baxış

Layihənin icrası boyunca layihə səviyyəli ƏİP və sahə üzrə ƏİP-lərə ildə ən azı bir dəfə baxılacaq və onlar yenilənəcək. İllik baxış dövründən əlavə, aşağıdakı hallarda plandankənar yeniləmə tələb olunur:

a) layihənin əhatə dairəsində, sahə sərhədlərində və ya tikinti metodunda mühüm dəyişiklik olduqda;

b) beynəlxalq işçilər səfərbər edildikdə və ya işçi qüvvəsinin ümumi sayı xeyli artdıqda;

c) şikayət məlumatlarında və ya sahə auditlərində yeni əmək riskləri nümunəsi yarandıqda;

d) ölüm və ya daimi ciddi xəsarət baş verdikdə;

e) cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama barədə iddia təsdiqləndikdə;

f) təchizat zəncirinin istənilən səviyyəsində uşaq əməyi və ya məcburi əmək aşkar edildikdə;

g) Azərbaycanın əmək qanunvericiliyi və ya Dünya Bankının tətbiq olunan standartları dəyişdikdə.

Bütün mühüm yeniliklər qüvvəyə minməzdən əvvəl nəzərdən keçirilməsi və etiraz edilmədiyinin təsdiqi üçün Dünya Bankına təqdim edilir.

Yalnız xidməti istifadə üçün

ƏLAVƏLƏR

Əlavə A: 1-ci Komponent çərçivəsində sahə üzrə ƏİP-lər (sahəyə xas ƏMÇ sənədləri yekunlaşdırıldıqdan sonra əlavə olunacaq)

Əlavə B: 2-ci Komponent çərçivəsində sahə üzrə ƏİP-lər (sahəyə xas ƏMÇ sənədləri yekunlaşdırıldıqdan sonra əlavə olunacaq)

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əlavə 1: Davranış Məcəlləsi şablonu

Aşağıdakı Davranış Məcəlləsi layihənin bütün işçilərinə (birbaşa və podratçı işçilərinə) şamil olunur. Podratçılar bu şablonu öz sahələrinə və işçi qüvvələrinə uyğunlaşdırmalı, bütün işçilərə işə başlamazdan əvvəl imzalatmalı və Layihə boyunca icrasını təmin etməlidirlər.

LAYİHƏ İŞÇİSİNİN DAVRANIŞ MƏCƏLLƏSİ –Yaşanılabilən Bakı layihəsi

Mən, [Ad, soyad], Yaşanılabilən Bakı layihəsində [Vəzifə] vəzifəsində [Şirkət]-də işləyirəm və aşağıdakı öhdəlikləri qəbul edirəm:

1. Tətbiq olunan bütün milli qanunlara, Layihənin Əməyin İdarə Olunması Prosedurlarına və əmək müqaviləmə riayət edəcəyəm.

2. Heç bir əsas üzrə ayrı-seçkiliyə yol vermədən bütün həmkarlarımla, icma üzvləri və Layihənin təsirinə məruz qalan şəxslərlə hörmət və ləyaqətlə davranacağam.

3. Cinsi istismar, cinsi sui-istifadə və ya cinsi qısnama ilə (Cİ/Sİ/CQ) məşğul olmayacaq, onları təşviq etməyəcək və onlara göz yummayacağam. Cİ/Sİ/CQ-yə arzuolunmaz cinsi təmasın, cinsi xarakterli tələblərin, şifahi və ya yazılı formada cinsi təhqir məzmunlu ünsiyyətin və ya 18 yaşdan aşağı şəxslərə yönəlmiş istənilən cinsi davranışın daxil olduğunu başa düşürəm.

4. Layihədə və ya ətraf icmada olan hər hansı şəxsə qarşı zorakılıq etməyəcək, fiziki hədə-qorxunu və ya təhdidi təşviq etməyəcək və onlara göz yummayacağam.

5. İş saatlarında və ya Layihə ərazisində spirtli içki və ya qanunsuz maddələr qəbul etməyəcəyəm.

6. ƏMT üzrə bütün təlimatlara əməl edəcək, tələb olunan FMV-dən düzgün istifadə edəcək və təhlükəli şərait barədə rəhbərimə və ya şikayət mexanizmi vasitəsilə məlumat verəcəyəm.

7. Layihə üzrə hər hansı işə yaşı 18-dən az olan şəxsləri işə götürməyəcək, onlara rəhbərlik etməyəcək və ya cəlb etməyəcəyəm.

8. Məcburi əmək və ya insan alverindən istifadə etməyəcək və onlara şərait yaratmayacağam.

9. İcazəsiz olaraq xüsusi mülkiyyətə aid torpaqlara və ya icma ərazilərinə daxil olmayacağam.

10. Bu Davranış Məcəlləsinin pozulmasının intizam tədbirinə, işdən çıxarılmağa və milli orqanlara yönləndirilməyə səbəb ola biləcəyini başa düşürəm.

Həmçinin başa düşürəm ki, Davranış Məcəlləsinin istənilən pozuntusu barədə istənilən vaxt məxfi qaydada və qisas qorxusu olmadan məlumat verə bilərəm: şirkətimin şikayətlər üzrə məsul şəxsinə; LİQ-in şikayət mexanizminin qaynar xəttinə; və ya cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə xüsusi kanala.

Ad, soyad:	
İmza:	
Tarix:	
İşəgötürən/şirkət:	
Sahə:	
Şahid:	

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əlavə 2: İşçi şikayət forması şablonu

Layihənin hər bir işçisi, o cümlədən podratçıların, subpodratçıların və təchizatçıların işçiləri narahatlıq bildirmək üçün bu formadan istifadə edə bilər. Mexanizmdən istifadə pulsuzdur. Vicdanla narahatlıq bildirdiyinə görə heç bir işçi işdən çıxarılmayacaq, intizam tədbirinə məruz qalmayacaq və ya ona qarşı əlverişsiz davranılmayacaq. Formanı anonim şəkildə təqdim etmək mümkündür. Bu mexanizmdən istifadə məhkəmələrə, Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinə və ya digər hüquqi müdafiə vasitələrinə müraciət etməyə mane olmur.

Təqdimetmə qaydası: doldurulmuş formanı sahədəki şikayət qutusuna qoyun, LİQ-in şikayətlər üzrə məsul əlaqələndirici şəxsə təqdim edin və ya LİQ-in ofisinə/İqtisadiyyat Nazirliyinə göndərin:

Ünvan: Hökumət Evi, 5 saylı giriş, 6-cı mərtəbə, Üzeyir Hacıbəyli küçəsi 84, Bakı 1000;

və ya

E-poçt: livablebaku.grm@economy.gov.az

1-ci hissə – Sizin haqqınızda (istəyə bağlı)

Adınızı bildirməyə məcbur deyilsiniz. Əlaqə məlumatı verməsəniz, nəticə barədə sizə məlumat verə bilməyəcəyik.

Ad, soyad	
Vəzifə/ixtisas	
İşəgötürən (podratçı/subpodratçı)	
Sahə və ya iş yeri	
Əlaqə məlumatı (telefon və ya e-poçt)	
☐ Şikayətimi anonim şəkildə təqdim etmək istəyirəm. ☐ Şəxsiyyətimin məxfi saxlanılmasını xahiş edirəm.	

2-ci hissə – Narahatlığınız

Hadisənin baş verdiyi tarix	
Hadisənin baş verdiyi yer	

Narahatlığınız nə ilə bağlıdır? (bir və ya bir neçə variantı işarələyin)

☐ Sağlamlıq və təhlükəsizlik ☐ Əməkhaqqı, iş saatları və ya müqavilə şərtləri ☐ Yaşayış yeri və ya şərait
☐ Ayrı-seçkilik və ya ədalətsiz rəftar ☐ Qısnama və ya zorakılıq

Yalnız xidməti istifadə üçün

☐ Cinsi istismar, cinsi sui-istifadə və ya cinsi qısnama
☐ Uş aq əməyi və ya məcburi əmək ☐ Davranış Məcəlləsinin pozulması ☐ Digər

Baş vermiş hadisəni təsvir edin

Hansı nəticənin əldə olunmasını istəyirsiniz?

İmza (istəyə bağlı): _____ Tarix: ____ / ____ / _____

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əlavə 3: İşçi şikayətlərinin qeydiyyatı forması

Qeydiyyat nömrəsi:	*[Avtomatik verilir]*
Qəbul tarixi:	*[GG/AA/İİİİ]*
Kanal:	*[Sahədəki qutu / Şikayət üzrə məsul şəxs / Birbaşa LİQ / E-poçt / Digər]*
İşçinin adı:	*[İstəyə bağlı – məxfi]*
Anonimdir?	*[Bəli / Xeyr]*
İşəgötürən/podratçı:	
Sahə:	
Kateqoriya:	*[ƏMT / Əməkhaqqı və şərtlər / Ayrı-seçkilik / Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama / Uşaq və məcburi əmək / Davranış Məcəlləsinin pozulması / Digər]*
Təsvir:	*[Narahatlığın tam təsviri]*
Görülmüş tədbir:	*[Araşdırmanın və həllin xülasəsi]*
Həll tarixi:	*[GG/AA/İİİİ]*
İşçi razıdır?	*[Bəli / Xeyr / Cavab yoxdur]*
Status:	*[Açıq / Həll edilib / Yuxarı instansiyaya yönəldilib / Bağlanıb]*

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əlavə 4: ƏMT hadisələrinin aylıq reyestri şablonu

Tarix	Sahə	Hadisənin növü	İşçi/kateqoriya	Təsvir	Ağırlıq dərəcəsi	Düzəldici tədbirlər

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əlavə 5: Podratçının ƏMT yoxlaması və səfərbərliköncəsi yoxlama siyahısı şablonu

Bu yoxlama siyahısından LİQ-in ekoloji məsələlər üzrə mütəxəssisi 6.2-ci bölmədə tələb olunan səfərbərliköncəsi icazə və aylıq sahə üzrə ƏMT yoxlaması, podratçılar isə özünü yoxlama üçün istifadə edir.

A bölməsi hər hansı səfərbərlikdən əvvəl doldurulmalı və bütün bəndləri təsdiqlənməlidir; B–D bölmələri hər yoxlamada doldurulur.

“Xeyr” cavablarının hər biri sonuncu sütunda düzəldici tədbirin, məsul şəxsin və son tarixin göstərilməsini tələb edir. Həmin məlumatlar 11.2-ci bölməyə əsasən aparılan düzəldici tədbirlər reyestrinə köçürülür.

Yoxlama siyahısını yoxlama aparan şəxs və podratçının ƏMT rəhbəri imzalayıb tarix qoyur; nüsxəsi sahədə saxlanılır.

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
A. Səfərbərliköncəsi icazə (hər hansı səfərbərlikdən əvvəl doldurulmalıdır)				
A1	Sahəyə xas ƏMT İdarəetmə Planı təqdim edilib, LİQ tərəfindən nəzərdən keçirilib və tələb olunduqda Dünya Bankı razılaşdırıb			
A2	İxtisaslı ƏMT rəhbəri təyin edilib, sahədədir və ixtisası sübutlarla təsdiqlənib			
A3	İlk 90 gündə planlaşdırılan bütün yüksək riskli işlər üçün iş təhlükəsi təhlilləri və təhlükəsiz iş üsulları sənədləri tamamlanıb			
A4	İşə icazə sistemi yaradılıb və icazə verən şəxslər təyin edilib			
A5	Fövqəladə hallara cavab planı mövcuddur; hər növbədə ilk yardım göstərənlər təlim keçib; təxliyə marşrutu və qəbul edən xəstəxana razılaşdırılıb			
A6	Tənəffüs mühafizəsi tələb olunduqda respiratorun üzə uyğunluq sınağı da daxil olmaqla, bütün işçilərin işi yerinə yetirməyə yararlılığı yoxlanılıb			
A7	FMV alınıb, verilib, qeydə alınıb və tələb olunduğu yerlərdə fərdi şəkildə uyğunlaşdırılıb			
A8	İşçilərin yaşayış yeri istifadədən əvvəl yoxlanılıb və standartlara uyğunluğu təsdiqlənib			
A9	Subpodratçıların işçiləri də daxil olmaqla, bütün işçilərə sahəyə ilk girişdən əvvəl ən azı 8 saatlıq təlimatlandırma verilib və qeydə alınıb			
B. Sahə şəraiti və fiziki nəzarət tədbirləri				

Yalnız xidməti istifadə üçün

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
B1	Sahənin perimetri mühafizə olunur; girişə nəzarət edilir; uşaqlar da daxil olmaqla, icazəsiz girişə yol verilmir			
B2	Nişanlar quraşdırılıb və sahədə istifadə olunan dillərdə aydın oxunur			
B3	Qazıntıların kənarları maili və ya pilləli hazırlanıb, yaxud bərkidilib; kənar qoruyucuları quraşdırılıb; giriş və çıxış təmin olunub			
B4	Hündürlükdə iş: kənar qoruyucuları və yıxılmanın qarşısını alan sistemlər quraşdırılıb; nərdivan və meşələr yoxlanılıb, etiketlənib			
B5	Nəqliyyatın idarə edilməsi planı tətbiq olunur; piyadalar və nəqliyyat vasitələri ayrılıb; geriyə hərəkətə nəzarət və sürət hədləri təmin edilir			
B6	Maşın və yükqaldırma avadanlığı sertifikatlıdır, yoxlanılır və lisenziyalı şəxslər tərəfindən idarə olunur			
B7	Elektrik təhlükəsizliyi: enerji təcrid olunur, kilidləmə və etiketləmə tətbiq edilir, qalıq cərəyan qurğusu ilə mühafizə olunur, zədələnmiş naqil yoxdur			
B8	Yanğının qarşısının alınması və aşkarlanması: odsöndürənlər əlçatandır və istismar müddəti keçməyib; isti işlər üçün icazələr tətbiq edilir			
B9	Səliqə-sahman qorunur; materiallar təhlükəsiz saxlanılır; nəzarətsiz iti əşyalar və tullantılar yoxdur			
B10	Sosial-məişət şəraiti: içməli su; qadınlar üçün ayrıca sanitar qurğular; istirahət və yemək yerləri; yuyunma qurğuları			
C. Komponentə xas nəzarət tədbirləri				
C1	Tullantıların idarə edilməsi: kəsilmə və deşilmədən qorunma, bioloji təhlükələrə nəzarət, peyvənd statusunun təsdiqi, boşaltma meydançalarında piyadaların hərəkətinə nəzarət			
C2	Poliqon: poliqon qazının monitorinqi, filtrat sularının idarə edilməsi, işçi sahədə nəqliyyata nəzarət, yanğına müşahidəçi nəzarəti			

Yalnız xidməti istifadə üçün

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
C3	Çirklənmiş sahələr: hidrogen-sulfid və uçucu üzvi birləşmələr üçün qaz detektorlarının kalibrlənməsi yoxlanıb və cihazlar işlək vəziyyətdədir; təsirlənmə monitorinqi aparılıb; zərərsizləşdirmə qurğuları işləyir			
C4	Qapalı sahəyə giriş: icazə, atmosferin yoxlanılması, müşahidəçi, xilasetmə planı və avadanlığı			
C5	Su üzərində və ya suyun üstündə iş: üzmə vasitələri, xilasetmə qayığı və ya atılan xilasetmə ipi, suya düşmə proseduru			
C6	Köhnə neft quyuları və boru kəmərləri: sertifikatlı mütəxəssis podratçı, isti işlərə nəzarət, fontan vurma və alışmanın qarşısının alınması			
C7	Çirklənmiş materialların daşınması: örtülmüş yüklər, təkərlərin yuyulması, razılaşdırılmış marşrut, nəqliyyat vasitəsində dağılma dəsti, yük sənədləri saxlanılır			
D. Sistemlər, qeydlər və göstəricilər				
D1	Hər gün işə başlamazdan əvvəl təlimatlandırma keçirilib, iştirak qeydə alınır			
D2	Təhlükələr reyestri yenilənib; yeni iş təhlükəsi təhlilləri 5 iş günü ərzində LİQ-ə təqdim olunub			
D3	Hadisə reyestri tam doldurulub; baş verməkdən son anda yayınma halları da daxil olmaqla bütün hadisələr barədə 24 saat ərzində LİQ-ə məlumat verilir			
D4	Əsas səbəb təhlilləri və düzəldici tədbirlər planları 10 iş günü ərzində təqdim edilir; gecikən tədbirlər ayrıca göstərilir			
D5	İşi dayandırmaq səlahiyyəti ilkin təlimatlandırma zamanı izah edilir; ondan istifadə halları qeydə alınır; bu səlahiyyətdən istifadə etmiş işçiyə qarşı mənfi rəftar edilmir			
D6	Təhlükəli işlərdə çalışan bütün işçilərin sağlamlıq nəzarəti yenilənib; işdən ayrılanlar üçün yekun müayinələr tamamlanıb			
D7	ƏMT üzrə aylıq yoxlama aparılıb və hesabat LİQ-ə təqdim olunub			
D8	Əvvəlki yoxlamada müəyyən edilmiş məsələlər həll olunub, bağlanma barədə sübut təqdim edilib			

Yalnız xidməti istifadə üçün

Yoxlama aparan şəxs (adı, vəzifəsi, imzası, tarixi): _____

Podratçının ƏMT rəhbəri (adı, imzası, tarixi): _____

Sahə: _____

Yoxlamanın növü: səfərbərliköncəsi / aylıq / xəbərdarlıq edilmədən / təkrar

“Xeyr” qeydlərinin sayı: _____

Əvvəlki yoxlamadan qalan qeydlər: _____

Yalnız xidməti istifadə üçün

Əlavə 6: Əmək yoxlaması üzrə yoxlama siyahısı

LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi bu yoxlama siyahısından rüblük əmək standartlarına riayət yoxlaması, habelə 5.4 və 7.3-cü bölmələrdə tələb olunan xəbərdarlıq edilmədən yoxlamalar üçün istifadə edir. Siyahı eyni dərəcədə əsas podratçıya və bütün səviyyələrdə subpodratçılara şamil olunur. Yoxlama sənədlərin nəzərdən keçirilməsi və işçilərin təsadüfi seçilmiş qrupu ilə nəzarətçilərdən kənarda, zəruri olduqda isə müstəqil tərcüməçi vasitəsilə aparılan məxfi fərdi müsahibələr əsasında həyata keçirilir. Xüsusilə C və D bölmələrindəki suallar işçilərlə birbaşa yoxlanılmalı, yalnız podratçının qeydləri əsasında cavablandırılmamalıdır.

Hər bir "Xeyr" cavabı düzəldici tədbir, tədbirə məsul şəxs və son tarix tələb edir və düzəldici tədbirlər izləmə reyestrinə köçürülür. Müsahibə aparılmış heç bir işçinin kimliyi bu qeyddə göstərilə bilməz.

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
A. İşə cəlbetmə, müqavilələr və sənədləşdirmə				
A1	Sahədə çalışan hər bir işçi işçi reyestrində, sahəyə giriş jurnalında və əməkhaqqı siyahısında göstərilib (üçtərəfli tutuşdurma)			
A2	İşə başlamazdan əvvəl işçinin başa düşdüyü dildə yazılı müqavilə və ya cəlbetmə məktubu bağlanıb			
A3	Müqavilədə vəzifə, əməkhaqqı, ödəniş qrafiki, iş saatları, əlavə iş, məzuniyyət, xəbərdarlıq və şikayətvermə marşrutu göstərilib			
A4	İşə cəlb edilməzdən əvvəl milli şəxsiyyət sənədi ilə yaş yoxlanılıb, surəti saxlanılıb; sahədə 18 yaşdan aşağı işçi yoxdur			
A5	Subpodratçıların işçiləri də daxil olmaqla, hər bir işçi sahəyə ilk dəfə girməzdən əvvəl Davranış Məcəlləsini imzalayıb			
A6	İşəgötürən və ya yaşayış yeri təminatçısı şəxsiyyət sənədi, pasport, icazə sənədi və ya bank kartı saxlamır			
A7	Şəxsi iş qovluqları tamdır və 24 saat ərzində əldə edilə bilər			

Yalnız xidməti istifadə üçün

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
B. Əməkhaqqı, iş saatları və şərait				
B1	Bütün işçilərə qanunla müəyyən edilmiş minimum əməkhaqqı və ya daha yüksək məbləğ ödənilir; tələb olunduğu halda təhlükəli işə görə əlavələr tətbiq edilir			
B2	Əməkhaqqı tam və vaxtında, ayda ən azı bir dəfə ödənilir; əməkhaqqı vərəqəsi verilir və başa düşüləndir			
B3	İcazəsiz tutulma yoxdur; FMV, alət, nəqliyyat, yaşayış və ya işə qəbul xərclərinə görə tutulma yoxdur			
B4	İş vaxtı müəyyən edilmiş hədlər daxilindədir; əlavə iş könüllüdür, qeydə alınır və yüksək tariflə ödənilir; istirahət günləri verilir			
B5	İllik və xəstəlik məzuniyyəti, habelə analıq məzuniyyəti hüquqları təmin olunur; təhlükəli işlərdə ən azı 25 günlük məzuniyyət verilir			
B6	Bütün işçilərin sosial sığorta qeydiyyatı tamamlanıb			
C. İşə qəbul, ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi və bərabər imkanlar				
C1	İşə qəbuldan əvvəl təsirə məruz qalmış rayonda boş vəzifələr açıq elan edilib; meyarlar əvvəlcədən dərc olunub			
C2	İşə qəbul reyestri yenilənir və cins, yaş qrupu, gəldiyi yaşayış məntəqəsi üzrə bölgünü göstərir			
C3	İşəgötürən və ya vasitəçi heç bir işçidən və ya müraciət edəndən işə qəbul haqqı, depozit və ya komissiya tutmayıb (yalnız qeydlər deyil, işçilərlə müsahibələr vasitəsilə yoxlanılır)			

Yalnız xidməti istifadə üçün

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
C4	Siyahıya alınmış tullantı yığan şəxslər üçün ayrılmış kvota təmin olunub; onların real işə qəbulunu mümkün edən uyğunlaşdırılmış meyarlar tətbiq edilib			
C5	Elanlarda və vəzifə tələblərində ayrı-seçkilik ifadələri və meyarları yoxdur; qadağan edilmiş müsahibə sualları verilmir			
C6	Qadınların işçi qüvvəsindəki payı qeydə alınır; qadınlar üçün uyğun şərait və FMV təmin edilir			
D. Məcburi əmək göstəriciləri (BƏT-in yoxlaması)				
D1	İşçilər ağlabatan əvvəlcədən bildiriş verərək, cəriməsiz əmək münasibətlərinə xitam verməkdə sərbəstdirlər			
D2	Hərəkət azadlığı təmin olunur; işçilər sahədə və ya yaşayış yerində məcburi saxlanılmır; xarici şəxslərlə əlaqə məhdudlaşdırılmır			
D3	Borc asılılığı yoxdur; nəqliyyat, yaşayış və ya alət xərcləri əməkhaqqından tutulmur			
D4	Hədə-qorxu, təhdid, fiziki və ya cinsi zorakılıq barədə məlumat və ya müşahidə olunan hal yoxdur			
D5	Yaşayış və iş şəraiti qanuni minimum səviyyəsindədir və ya ondan yüksəkdir			
E. Əmək axını (tətbiq olunduqda)				
E1	Qadınlar üçün ayrı, təhlükəsiz və işıqlandırılmış sanitar qurğular			
E2	Əmək Axınının İdarə Edilməsi Planı tətbiq olunur; yerli qaydada işə qəbulun payı hesabatlarda göstərilir			

Yalnız xidməti istifadə üçün

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
F. Şikayətlər, cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama, habelə işçi təmsilçiliyi				
F1	İşçi şikayət mexanizmi ilkin təlimatlandırma zamanı izah edilib; əlaqə məlumatları başa düşülən dillərdə yerləşdirilib			
F2	Şikayət qutusu yerindədir, möhürlüdür, müdaxiləni aşkar edir və qrafikə uyğun boşaldılır; kanallardan ən azı biri podratçıdan yan keçir			
F3	Şikayət reyestri yenilənir; 3 gün ərzində qəbul təsdiq olunur; həll müddətlərinə əməl edilir; nəticə qeydə alınmadan heç bir iş bağlanmır			
F4	Şikayət bildirmiş və ya işi dayandırmaq səlahiyyətindən istifadə etmiş hər hansı işçidən qisas alındığını göstərən sübut yoxdur			
F5	Cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama kanalı ayrıdır və məxfidir; açar yalnız LİQ-dədir; podratçı hadisələr üzrə şəxsiyyəti müəyyən edən məlumatları saxlamır; vasitəçilik cəhdi edilməyib			
F6	Bütün işçilərə cinsi istismar və sui-istifadə/cinsi qısnama üzrə ilkin və təkrar təlimlər keçirilib, qeydə alınıb			
F7	Yönləndirmə marşrutu yerləşdirilib və onun aktual olduğu yoxlanılıb			
F8	İşçilər işçi təşkilatları yaratmaq və onlara qoşulmaqda sərbəstdir; maneə və ya bununla bağlı mənfi münasibət yoxdur			
G. Subpodratçılar və təchizat zənciri				
G1	Bütün səviyyələrdəki subpodratçılar səfərbərlikdən əvvəl LİQ-ə bildirilib və onun reyestrində qeydiyyata alınıb			

Yalnız xidməti istifadə üçün

İstinad	Yoxlanılacaq bənd	Bəli/Xeyr/ Tətbiq edilmir	Təqdim edilmiş sübut	Tələb olunan tədbir, məsul şəxs və tarix
G2	Subpodrat sənədlərində bu ƏİP, Davranış Məcəlləsi və P-ƏMSİP tam şəkildə əks olunub			
G3	Subpodratçıların işçiləri ilə də eyni qaydada ilkin təlimatlandırma aparılır, FMV verilir, sağlamlığa nəzarət edilir və şikayət mexanizminə çıxış təmin olunur			
G4	Əsas təchizatçılar reyestri yenilənir; bütün təchizatçılar cəlb edilməzdən əvvəl yoxlanılır			
G5	Təsadüfi və şikayət əsasında başladılan təchizatçı auditləri qrafikə uyğun aparılıb; nəticələr və düzəldici tədbirlər qeydə alınıb			

Yoxlamanı aparan şəxs (adı, vəzifəsi, imzası, tarixi): _____

Podratçının nümayəndəsi (adı, imzası, tarixi): _____

Sahə: _____

Yoxlanılan işəgötürən (əsas podratçı/subpodratçı, adı və səviyyəsi): _____

Yoxlama günü sahədə olan işçilərin sayı: _____

Müsahibə aparılmış işçilərin sayı (onlardan neçəsi qadındır): _____

“Xeyr” qeydlərinin sayı: _____

Yalnız xidməti istifadə üçün